

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Monika Kmetec

**SLOGI VODENJA MLADINSKIH DELAVCEV V ČETRTHIH
MLADINSKIH CENTRIH V LJUBLJANI**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Monika Kmetec

**SLOGI VODENJA MLADINSKIH DELAVCEV V ČETRTHIH
MLADINSKIH CENTRIH V LJUBLJANI**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Milku Poštraku za pomoč pri pisanju diplomskega dela, za strokovne nasvete, dostopnost, napotke in spodbudne besede.

Zahvaljujem se vsem mladinskim delavcem iz četrtnih mladinskih centrov v Ljubljani za sodelovanje in pomoč pri diplomskem delu. Brez vas to delo ne bi nastalo.

Hvala tudi moji družini, da so mi omogočili študij in me skozi študijska leta podpirali in spodbujali.

Hvala Jaku za strpnost, razumevanje in spodbujanje tekom moje študijske poti. Hvala, da si verjel vame tudi takrat, ko sama nisem več.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Monika Kmetec

Naslov diplome: Slogi vodenja mladinskih delavcev v četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Št. strani:153

Št. tabel:9

Št. prilog:4

Št. virov:32

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ključne besede: mladostniško obdobje, preživljanje prostega časa, Javni zavod Mladi zmaji, mladinski delavec, načini vodenja mladih

Povzetek: V prvem delu diplomskega dela sem podrobneje predstavila mladostniško obdobje, razvojne naloge mladostniškega obdobja, prosti čas mladih, mladinsko delo in načine vodenja mladih. Načine vodenja sem predstavila skozi elementa komunikacije ter discipliniranja in kaznovanja. V teoretičnem delu sem opisala tudi Javni zavod Mladi zmaji, pod okriljem katerega delujejo štirje četrtni mladinski centri v Ljubljani. Drugi del diplomskega dela predstavlja kvalitativna raziskava, v okviru katere sem izvedla 8 intervjujev z mladinskimi delavci iz četrtnih mladinskih centrov v Ljubljani. Skozi elemente komunikacije, vloge, odgovornosti, ukrepov, avtoritete in ciljev sem raziskovala, kateri slog vodenja prevladuje pri njihovem delu z mladimi. Rezultati so pokazali, da mladinski delavci pri svojem delu z mladimi najpogosteje uporabljajo kombinacijo dogovornega in ukazovalno nedogovornega pristopa dela.

Thesis title: Methods of work with Youth in neighborhood centers in Ljubljana.

Key words: adolescence, spending of free time, Javni zavod Mladi zmaji public institute, youth worker, methods of guiding young people

Abstract: The first part of the diploma thesis gives a detailed presentation of adolescence, of the developmental tasks of adolescence, of how young people spend their free time, of youth work, and of the methods of guiding young people. The guidance methods are presented through two elements: communication, and disciplining and punishment. The theoretical part also describes the Javni zavod Mladi zmaji public institute, which runs four Neighborhood Youth Centers in Ljubljana. The second part of the diploma thesis comprises qualitative research, for which 8 interviews were conducted with youth workers from the Neighborhood Youth Centers in Ljubljana. The thesis explored which guidance style was predominant in their work with young people, through the elements of communication, roles, responsibilities, measures, authority and aims. Results have shown that in their work with young people the youth workers most often use a combination of the cooperative and the non-cooperative – authoritative approach to work.

PREDGOVOR

Delo z mladimi me veseli že od nekdaj. V osnovni in srednji šoli sem bila skavtinja in animatorka na poletnih taborih za otroke in takrat sem se tudi prvič srečala z vodenjem skupine. Vedno sem bila mišljenja, da je delo z mladimi zabavno, hkrati pa zahtevno in naporno. V 2. letniku študija sem bila prostovoljka v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad, kjer sem se z mladinskim delom še bolje spoznala. Ugotovila sem, da ti delo z mladimi omogoča veliko svobode, kreativnosti, samoizpopolnjevanja, hkrati pa potrebuješ veliko teoretičnega znanja za pravilno in ustrezno delo z mladimi.

V današnjem času je veliko govora o tem, kateri pristop dela je najbolj ustrezen in kateri najmanj. V času študija sem spoznala, da je dogovorni pristop najbolj ustrezen in učinkovit za delo z mladimi. V njem se uresničujejo vsa načela, ki sestavljajo doktrino socialnega dela. Z udejanjanjem tega pristopa damo mladostnikom glas in jim omogočimo, da postanejo ustvarjalci svoje prihodnosti. Zdi se mi, da se v današnjem času posveča premalo pozornosti mladim, damo jim premalo priložnosti, da se bi lahko uveljavili kot enakovredni člani družbe, velikokrat jih preslišimo, prezremo in jih ne upoštevamo samo zaradi njihove mladosti in neizkušenosti. Potrebno se je zavedati, da so mladi strokovnjaki iz izkušenj za svoje življenje, da oni najbolje vedo, kaj je zanje dobro in zato jim je potrebno dati glas.

Šola za mlade predstavlja polje nadzora, zato se mi zdi še toliko bolj pomembno, da jim organizacije, ki ponujajo mladim kreativno preživljanje prostega časa, ponudijo prostor, kjer se počutijo enakovredne člane, kjer ni toliko zaznati hierarhije med njimi in zaposlenimi in kjer jim omogočajo uresničevanje in razvijanje njihovih potencialov. Ravno zaradi tega sem želela raziskati, kateri slog vodenja prevladuje pri mladinskih delavcih v četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani, saj v današnjem času postaja prosti čas zelo nadzorovana sfera posameznikovega življenja.

V teoretičnem delu sem predstavila obdobje mladosti, kako pojmujejo različni avtorji mladost, katere razvojne naloge mora v tem obdobju uresničiti mladostnik, nekaj besed pa sem namenila tudi prehodom v odraslost. V poglavju prosti čas mladih sem želela predstaviti funkcije prostega časa in na kakšne načine preživljajo mladi svoj prosti čas, dotaknila pa sem se tudi pasti, ki jih prosti čas v današnjem času prinaša. Največji poudarek sem namenila oblikam vodenja oziroma pristopom dela, ki se uporabljajo pri delu z mladimi. Pri opisu vsakega sem izhajala iz negativnega in pozitivnega vidika ter na ta način poskušala pokazati dobre in slabe strani posameznega pristopa. Nekaj besed pa sem namenila tudi mladinskemu delu in politiki, ki predstavljata osnovo za organizacije, ki izvajajo programe za mlade.

Za namen ugotoviti, kateri slog vodenja prevladuje pri mladinskih delavcih, sem opravila 8 intervjujev z mladinskimi delavci v četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani. Preko vprašanj, ki so se navezovala na komunikacijo, vloge, odgovornosti, ukrepe, avtoriteto in cilje sem želela ugotoviti, kateri pristop prevladuje pri njihovem delu z mladostniki. Rezultati so pokazali, da se mladinski delavci najpogosteje poslužujejo kombinacije dogovornega in ukazovalno nedogovornega pristopa dela.

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	MLADOSTNIŠKO OBDOBJE IN ADOLESCENCA	1
1.1.1	Razvojne naloge mladostniškega obdobja	2
1.1.2	Prehodi v odraslost	6
1.2	PROSTI ČAS MLADIH.....	8
1.2.1	Funkcije prostega časa.....	9
1.2.2	Načini preživljanja prostega časa	11
1.2.3	Pasti prostega časa.....	13
1.3	MLADINSKO DELO.....	14
1.3.1	Mladinska politika.....	16
1.3.2	Mladinske organizacije.....	18
1.3.2.1	Mladinski svet Slovenije	19
1.3.2.2	Mladinski centri	19
1.3.2.2.1	Javni zavod Mladi Zmaji	21
1.3.3	Kompetence mladinskega delavca	22
1.4	OBLIKE VODENJA IN PRISTOPI DELA	26
1.4.1	Ukazovalni nedogovorni pristop	29
1.4.1.1	Avtoriteta	30
1.4.1.2	Discipliniranje in kaznovanje.....	32
1.4.2	Neukazovalni nedogovorni pristop	32
1.4.2.1	Avtoriteta	35
1.4.2.2	Discipliniranje in kaznovanje.....	36
1.4.3	Dogovorni pristop	37
1.4.3.1	Avtoriteta	40
1.4.3.2	Discipliniranje in kaznovanje.....	43
2	PROBLEM.....	45
3	METODOLOGIJA	47
3.1	VRSTA RAZISKAVE	47
3.2	MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV	47
3.3	POPULACIJA	48
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	48
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	48
4	REZULTATI.....	51
4.1	KOMUNIKACIJA.....	51
4.2	ODGOVORNOSTI	52
4.3	VLOGE.....	54

4.4	UKREPI	56
4.5	AVTORITETA	57
4.6	CILJI	58
5	RAZPRAVA.....	59
6	SKLEPI.....	63
7	PREDLOGI	65
8	UPORABLJENA LITERATURA.....	66
9	PRILOGE	69
9.1	SMERNICE ZA INTERVJU	69
9.2	INTERVJUJI Z DOLOČENIMI ENOTAMI KODIRANJA.....	70
9.2.1	Intervju A.....	70
9.2.2	Intervju B	74
9.2.3	Intervju C	77
9.2.4	Intervju Č	81
9.2.5	Intervju D	83
9.2.6	Intervju E	86
9.2.7	Intervju F.....	90
9.2.8	Intervju G	93
9.3	TABELE KODIRANJA.....	96
9.4	OSNO KODIRANJE	145

KAZALO TABEL

Tabela 3.5-1: Primer odprtega kodiranja.....	49
Tabela 9.3-1: Kodirani intervju A	96
Tabela 9.3-2: Kodirani intervju B	103
Tabela 9.3-3: Kodirani intervju C	108
Tabela 9.3-4: Kodirani intervju Č	114
Tabela 9.3-5: Kodirani intervju D	119
Tabela 9.3-6: Kodirani intervju E.....	125
Tabela 9.3-7: Kodirani intervju F.....	132
Tabela 9.3-8: Kodirani intervju G	138

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 MLADOSTNIŠKO OBDOBJE IN ADOLESCENCA

Mladost zajema obdobje, ko mlad človek ni več otrok, hkrati pa še ni priznan kot odrasel. Zaradi vmesnega položaja med otroštvom in odraslostjo je mladost od svojega začetka veljala za labilno in ambivalentno razvojno obdobje, ki potrebuje posebno skrb in nadzor odraslih. V dvajsetem stoletju je bila mladost prepoznana kot formativno življenjsko obdobje, ki je zelo pomembno za življenje in delo odraslega človeka (Miheljak 2002: 9–10).

Razlika med psihofizično doraslostjo in osebnostno socialno odraslostjo je razlog, da mladost pojmuje kot posebno življenjsko obdobje med otroštvom in odraslostjo. Če otroštvo pripada področju naravnega, odraslost področju družbenega in kulture, potem je mladost prehod iz narave v kulturo, hkrati pa reproducira tudi razliko med naravo in kulturo. Mladost ni sama po sebi razumljiva in naravna stvar, temveč kompliciran splet razlik in prisposodob, ki v vsaki kulturi in družbi označujejo in izražajo razliko narava/kultura z vso nujno imaginativnostjo, ki spremlja artikulacijo te razlike v različnih družbah. Gre za enkraten proces umeščanja posameznikov in posameznic v različne življenjske oblike in različne socialne identitete, zato pride do pojmovanja mladosti kot individualnega življenjskega obdobja med otroštvom in odraslostjo. Do zavestnega družbenega izoblikovanja tega obdobja pride v družbah, kjer posamezniki in posameznice še niso imele izoblikovanega mesta in ki so dopuščale individualnost. Mladost v teh družbah dobi poseben pomen in značaj, saj pomeni socialno nadaljevanje otroštva. Mladost predstavlja premik odraslosti v kasnejše obdobje in obdobje socialnega eksperimentiranja tako s samim sabo kot s svetom (Ule, Miheljak 1995: 13–14).

Mnogi avtorji enačijo pojma mladost in adolescenco, vendar imata ta dva pojma različne pomene, in sicer je adolescenca psihološki pojem, mladost pa predvsem sociološki. Adolescenca je družbeno nevtralen pojem, ki ne zajema analizo družbenih sprememb mladostnika, temveč psihološke konstrukcije odraščanja (Ule 2008: 53).

Idejo o adolescenci kot posebnem življenjskem obdobju je v prvem desetletju 20. stoletja razvil psiholog Stanley Hall, in sicer z raziskovanjem obdobja mladosti. Menil je, da so viharništvo, stres in upor mladih proti različnim avtoritetam značilnosti adolescence in hkrati nujni pogoj za razvoj modernega individualizma in samostojnega vstopa mladih v odraslost. Adolescenca Hallu predstavlja drugo rojstvo. Adolescenti preživljajo fazo viharjev in ujm zaradi njihovega čustvenega in fizičnega spreminjanja. »Adolescenco vidi kot 'ujetnico' njene lastne narave« (France 2007: 26, v Ule 2008: 55). Adolescenca opiše kot kritično stopnjo v človeškem razvoju, za katero sta značilna prevrat in nered, ki nastopita zaradi konfliktov s starši, spreminjanja razpoloženja in zaradi tveganega vedenja (Ule 2008: 54–55).

Adolescenca predstavlja posamezniku razvojno nalogo, ki se deli na različne manjše naloge. V teh nalogah mora posameznik usvojiti nekatere kompetence in si prisvojiti ustrezne poteze svoje identitete. Razvojne naloge zaradi svoje kompleksnosti in zahtevnosti predstavljajo mladostnikom adolescenco kot težavno in krizno obdobje, ki ga večina mladostnikov uspe prebroditi brez večjih pretresov in padcev (Ule, Miheljak 1995: 29).

Adolescenco pa lahko pojmuje tudi kot obdobje nasprotij, v katerem se mladostnikova sposobnost mišljenja močno razmahne in v katerem hoče mladostnik doživeti in spoznati vse, kar je mogoče. Njegovo čustvovanje je nepredvidljivo in polno nasprotij. Razpoloženje se mu hitro spreminja, saj ga lahko spremeni že en najmanjši zunanji vpliv. Preko nasprotij se išče, spoznava in preizkuša okolje in trdnost omejitev, ki mu jih ta postavlja. Spoznati želi, kje so meje njegove vzdržljivosti in volje ter kako daleč lahko gre, da se še dobro počuti. Prisluškuje odzivu drugih, tistih, ki so mu na kakršen koli način pomembni. Pri tem želi oceniti njihova čustva do sebe, izzivati njihovo potrpežljivost, zaznavati lastna čustva do njih, jih vrednotiti in ob vsem tem nabirati izkušnje za pripravljenost stopiti v odraslost (Žmuc–Tomori 1983: 110).

1.1.1 Razvojne naloge mladostniškega obdobja

Vsako življenjsko obdobje pred posameznika postavi različne razvojne naloge, s katerimi se mora posameznik soočiti in jih rešiti za uspešen prehod v naslednjo razvojno obdobje. Mladostništvo prinese s sabo zahtevne razvojne naloge, saj se mora mladostnik osamosvojiti na različnih življenjskih področjih, hkrati pa si še izoblikovati osebnost. Najpomembnejše razvojne naloge, s katerimi se mora soočiti mladostnik, so razvoj

identitete, socialnih odnosov, življenjskih ciljev za prihodnost in razvoj osebnostnega vrednostnega sistema (Pucelj Lukan 2011: 8).

Kobal (2000, v Pucelj Lukan 2011: 8) med poglavitne razvojne naloge mladostništva prišteva:

- iskanje lastne identitete in samopodobe;
- oblikovanje spolne vloge in odnosa do lastnega telesa;
- oblikovanje odnosov s starši, vrstniki in drugimi avtoritetami;
- oblikovanje odnosa do študija, poklica, dela, družine – do prihodnosti;
- oblikovanje ustreznega vrednostnega sistema, lastnih moralnih načel in socialno odgovornega vedenja.

Horvat in Magajna (1989, v Pucelj Lukan 2011: 8) naštevata naslednje razvojne naloge:

- vzpostaviti zrelejše odnose z vrstniki obeh spolov;
- oblikovati spolno vlogo in spolno identiteto;
- sprejeti in obvladovati svoje telo;
- biti čustveno neodvisen od staršev in drugih odraslih;
- pripraviti se na partnersko zvezo in družinsko življenje;
- pripraviti se na poklicno udejstvovanje in oblikovati odnos do dela;
- oblikovati svoj vrednostni sistem in sistem etičnih načel;
- razviti sposobnost opravljanja družbeno odgovorne dejavnosti.

Olga Poljšak Škraban (2004, v Pucelj Lukan 2011: 8) je do teh razvojnih nalog kritična in meni, da so zaradi podaljšanega šolanja, finančne odvisnosti od staršev in negotove zaposlitve te razvojne naloge dosegljive težje, kot so bile včasih. Mladostniki težje dosežejo čustveno neodvisnost od staršev, ravno tako oblikovanje ustreznega odnosa do dela in priprave na lastno družinsko življenje.

Roche in Tucker (1997: 4, v Mrgole 2003: 36) navajata tri bistvene življenjske funkcije, ki jih morajo pridobiti mladi na poti osamosvajanja. Da bodo relativno samostojni, morajo za vstop na trg delovne sile pridobiti poklicne kompetence, morajo se stanovanjsko osamosvojiti in si ustvariti lastno družino.

Pucelj Lukan (2011: 8) navaja, da je med temeljnimi psihosocialnimi nalogami mladostništva psihološko osamosvajanje. To predstavlja pomemben proces v socializaciji mladostnika, saj je pot do psihosocialne zrelosti in psihološke avtonomije. Mladostnik mora za svojo psihološko zrelost zadovoljiti naslednje psihološke potrebe:

- potreba po pripadnosti in enačenju s skupino vrstnikov;
- potreba po samostojnosti, doseganju ciljev brez pomoči drugih;
- biti nekaj posebnega, edinstvenega, unikatnega;
- potreba biti sprejet in imeti čustveno podpro s strani staršev, partnerjev in znotraj vrstniške skupine;
- potreba po potrjevanju lastnih stališč, vrednot, mnenj;
- potreba po spolnosti.

Reševanje razvojnih nalog mladostnikov v adolescenci je povezano s teoretičnim modelom predelave subjektivne in objektivne realnosti. Ta model obravnava adolescenta kot produktivnega predelovalca in producenta realnosti na treh ravneh, in sicer na ravni znotraj osebne, medosebne in družbene realnosti. Te tri ravni predstavljajo tri kontekste socializacije in so bolj analitično kot realno ločene. Na ravni osebnostnega razvoja gre za razvoj duševnih in fizičnih sposobnosti, emocij in afektov, ki sledijo procesu zorenja. Na ta proces vplivajo dejavniki iz socialnega okolja, ki vplivajo na časovno zaporedje, trajanje in organizacijo psihofizičnih komponent osebnosti. Na medosebni ravni gre za razmere v neposrednem fizičnem in socialnem okolju ter za medosebne odnose v okolju posameznika. Konstitutivni deli tega okolja so družina, vrstniške ter šolske skupine in sorodstvo, ki delujejo kot posredovalci socialnih norm in vrednot, hkrati pa pripomorejo k razvoju intelektualnih in socialnih spretnosti posameznika. Na družbeni ravni socializacijskega procesa gre za vplive institucij, ki neposredno služijo vzgoji in izobraževanju mladih. Pedagoške, izobraževalne ter

socialno-varstvene organizacije so ločene od drugih sfer družbenega življenja, zato mladi v njih dobijo pogosto abstraktno sliko o družbeni stvarnosti in njenem delovanju. Na mlade ne vplivajo samo s svojimi vzgojnimi dejavnostmi, ampak tudi s svojo »nevidno strukturo«¹ odnosov in vzgojnih namer, kot so npr. implicitni red, prikriti učni načrti (Ule, Mihelj 1995: 31).

Kdo sem in kam želim priti so vprašanja, ki si jih mladostniki velikokrat postavljajo v obdobju adolescence, ki je najpomembnejše obdobje za oblikovanje posameznikove identitete. Oblikovanje lastne identitete zajema ločevanje od pomembnih odraslih oseb in pridobivanje avtonomije. Z oddaljevanjem od družinskih odnosov in s približevanjem drugim odnosom, vlogam, aktivnostim omogoča posamezniku preizkušanje novih vzorcev, spoznavanje novih ljudi in samostojnejše odločanje. V procesu razvoja identitete je nujno potrebno oddaljevanje mladostnika od staršev, saj mu preoblikovanje odnosa s starši daje priložnost za izražanje lastnih pogledov in lastne odgovornosti za življenje (Pucelj Lukan 2011: 9).

Erikson (1973: 111, v Ule Nastran 2000: 128) opredeljuje identiteto kot občutek oziroma doživljanje lastne enakosti in identičnosti v času in s tem povezano zaznavo, da tudi drugi priznavajo posamezniku to enakost in kontinuiteto. Identiteta je po njegovih besedah pravzaprav subjektivna struktura, ki obsega predstavo o sebi, sposobnosti, potrebe in obrambne mehanizme osebnosti. Ni statična struktura, saj vsebuje ves čas aktivne elemente in se nenehno spreminja v času in razmerju do socialnega konteksta. Identiteta je občutek samoidentičnosti in kontinuitete osebnega doživljanja, ki je zbran okrog jaza.

Vse identitetne strukture potencialno obstajajo v otroku že v zgodnjem otroštvu. V določenem razvojnem obdobju se vsaka od njih razvije do svojega vrhunca, nato preide v krizno fazo, v fazo razrešitve krize in na koncu do novega razvojnega obdobja. Identiteta se tako razvija skozi obdobja rasti, kriz in razreševanja kriz, ki so podlaga za novo rast. Identitetne krize nastajajo zaradi notranjih duševnih in zunanjih konfliktov, ki nastajajo s prevzemanjem novih družbenih obveznosti, vlog in vstopanja v bolj univerzalne družbene povezave. Izkustvene krize in protislovja, ki jih je moral premagati vsak posameznik za vstop v naslednjo razvojno fazo, predstavljajo temelj nastanka identitete (Ule Nastran 2000: 128–129).

1.1.2 Prehodi v odraslost

Proces osamosvajanja in kulturne modernizacije mladine se je v devetdesetih letih zaustavil in preusmeril. Končuje se izpostavljena vloga mladine in mladosti, saj se mladi vračajo nazaj v zavetje podaljšanega socialnega otroštva, iz katerega so izšli v šestdesetih in sedemdesetih letih. Mladi v 21. stoletju zavzemajo družbeni položaj, ki je podoben stigmatiziranim manjšinam, torej položaj nedorasle, nekompetentne in potencialno odklonske skupine. Tak položaj posredno utrjuje vsakdanji laični in strokovni diskurz o mladih, ki posamezne probleme mladih posplošuje na celotno mlado generacijo. To nas pripelje do ugotovitve, da se zmanjšuje pomen mladosti in mladine v demografskem, predvsem pa v družbenem smislu (Mihelj 2002: 24).

Kot pravi Walther (2006, v Ule 2008: 190) sta poglavitna razloga za spreminjanje mladosti v sedanjem času predvsem podaljševanje šolanja čez klasično mladost in posploševanje izobraževanja na vse socialne sloje na eni strani in vedno večja individualizacija izobraževalnih poti in profesionalizacija socialnega nadzora na drugi strani. Ule in Kuhar (2003, v Ule 2008: 191) pojasnjujeta, da je posledica podaljšanega izobraževanja podaljšano obdobje odvisnosti mladih od izvornih družin. Podaljšana odvisnost od staršev, ki ne zajema samo materialne odvisnosti, je po njunih besedah opazen proces povsod po Evropi, v Sloveniji pa je še posebej izrazit. Zaradi varovalnih mrež, ki jih vzpostavljajo starši, so mladi bolj odvisni, neavtonomni in posledica tega je, da so mladi razpeti med instrumentalno usmerjenimi območji na eni in ekspresivno usmerjenimi življenjskimi območji na drugi strani. Prva zajemajo šolo, delo, nastopanje na trgu dela, druga pa zasebnost in prosti čas.

Kuhar (2011: 12) kot ključne življenjske prehode mladih opredeljuje prehode v izobraževanje, prehod v zaposlitev in ekonomsko neodvisnost, prehod v samostojno bivanje in prehod v starševstvo. Prehodi so v zadnjih desetletjih postali destandardizirani, nelinearni, razširjeni in predvsem podaljšani. Mladost je podaljšana, vzorci prehodov v odraslost pa so postali bolj pluralni in nepredvidljivi (Kuhar 2011, v Ule, Mihelj 1995). Prehodi so tako podaljšani, negotovi, nepredvidljivi, nelinearni in bolj individualizirani kot v preteklosti (Kuhar 2011: 14). Če je v preteklosti začel posameznik veljati za odraslega, ko je končal šolanje, se zaposlil, se odselil od doma in si ustvaril svojo družino, danes temu ni tako. Kot pravi Leccardi (2005, v Kuhar 2011:

15) se danes ti dogodki uresničijo prej ali kasneje, do uresničitve nekaterih pa sploh ne pride.

Ule (2008: 238) ugotavlja, da so v današnjem času nastale ključne spremembe v poglavitnih institucijah, ki so do sedaj opredeljevale prehode v odraslost. Te spremembe so:

- *Spremembe v družinskem sistemu:* slabenje avtoritete staršev, krepitev avtoritete mladih glede prostega časa znotraj družine, poznejše poročanje, izvenzakonska partnerstva in naraščanje števila ljudi, ki živijo sami.
- *Spremembe v izobraževalnem sistemu:* podaljševanje izobraževanja, demokratizacija izobraževalnih sistemov in diverzifikacija izobraževalnih karier.
- *Spremembe v zaposlovanju:* prožna zaposlitev, prekarna zaposlitev, prekvalifikacija in vseživljenjsko izobraževanje ter izpopolnjevanje.
- *Spremembe v odnosu do javnega in političnega:* nižja udeležba mladih in odraslih v javni in politični sferi.
- *Spremembe v vsakdanjem življenju:* mediji in potrošnja določajo vsakdanje življenje.

Te spremembe nam kažejo, da se meje med mladostjo in odraslostjo ter meje med pripravo na aktivno življenje in samim aktivnim življenjem zabrisujejo. Mladi svoje odločitve, ki bi jih morali opraviti v obdobju mladosti, opravijo v obdobju odraslosti, zato si življenjski stili mladih in odraslih postajajo vse bolj podobni (Ule 2008: 238).

Kuhar (2011: 16) uporablja za poimenovanje prehodov med mladostjo in odraslostjo metaforo jojo prehodov oziroma »jojoizacijo« mladostništva. Izhaja iz naraščajočih reverzibilnih in fragmentiranih prehodov med mladostjo in odraslostjo in iz dejstva, da se mladi v svojih obdobjih soočajo z nasprotujočimi socialnimi pričakovanji na različnih življenjskih področjih. Jojo prehodi se dogajajo vzporedno, vendar niso vedno vsi v ospredju. Vsak prehod, npr. prehod na trg dela, doseganje neodvisnosti od izvirne družine, stabilno partnerstvo, sledi svojemu lastnemu ritmu, razvije svojo lastno notranjo dinamiko in ima svojo logiko. Odnosi med posameznimi prehodi postajajo vse bolj kompleksni, raznovrstni, povezava med njimi pa vedno bolj ohlapna. Življenjski

stili mladih in odraslih postajajo vse bolj podobni, saj se lahko tudi v odraslosti odločaš o stvareh, o katerih se običajno odloča v mladost (npr. vračanje odraslih v izobraževalne procese, začeti novo partnersko zvezo in družinsko življenje, začeti svojo profesionalno kariero itd.). »Zdi se, da se da 'napake', storjene v fazi mladosti, popraviti« (Kuhar 2011: 16). Faza mladosti tako ne predstavlja več ključnega pomena za oblikovanje osebnosti in biografskih elementov, ki naj bi določali družbeno pot in status posameznika (Mihelj 2002: 50).

Prehodi iz mladosti v odraslost so tako vse daljši, bolj tvegani in predvsem negotovi. So tudi večdimenzionalni, saj morajo posamezniki v teh prehodih oblikovati svojo identiteto, pridobiti priznan status, se osamosvojiti, si ustvariti družino in postati finančno neodvisni. Najpomembnejši sferi v tem prehodu pa sta izobraževanje in zaposlovanje, saj mladim omogočata druge prehode v odraslost. »Današnja mladost je prej kot moratorij obdobje 'postajanja', prehoda, stanje 'biti': biti delavec, biti potrošnik, biti partner« (Mihelj 2002: 49).

1.2 PROSTI ČAS MLADIH

Prosti čas ni izolirana, avtonomna, ločena dejavnost od drugih področij ali sfer našega življenja. Je polje svobode, pobeg od resničnosti, saj se v prostem času ukvarjamo z aktivnostmi, ki lahko predstavljajo nasprotje tistemu, kar počnemo v šoli, službi ali drugem, obveznostim namenjenem času (Postrak 2007: 147).

Pomemben je za vsakega posameznika, saj se v tem času razbremenijo intelektualnih in fizičnih naporov, ki jih je bil delež v šoli ali na delu in drugih vsakodnevni obveznostih. Prostočasne dejavnosti ne doživljamo kot obveznosti in ravno ta značilnost jih razlikuje od vseh drugih dejavnosti. Vsak posameznik si lahko sam izbira, kaj bo počel v prostem času in znotraj interesnih dejavnosti izpolnjuje svoje spretnosti, znanje, hkrati pa lahko izraža tudi svoje ideje. Vloga prostega časa se razlikuje od posameznika do posameznika in je odvisna od stopnje aktivnosti pri posameznih dejavnostih, njihove vsebine, strukture in subjektivnega pomena (Gril 2006: 1).

Prostočasne dejavnosti so za mlade pomembne, ker preko njih mladi konstruirajo svoj socialni jaz, hkrati pa predstavljajo priložnosti za izzive. Mladi se preko njih naučijo slediti svojim ciljem in se zanje potruditi, prav tako pa jim omogočajo raziskovanje različnih možnosti, vrednot in preizkušanje različnih možnosti za sprostitev. Prosti čas

je za mlade izvor samospoštovanja, osebnega nadzora in občutka sposobnosti. Izpolnjuje vrsto personalnih in socialnih razvojnih potreb, kar ima pomembno vlogo pri razvoju in oblikovanju mladostnikove samopodobe in identitete (Evans, Polle 1991, v Pucelj Lukan 2011: 30).

Hendry in ostali (1993, v Pucelj Lukan 2011: 30) pojmujejo prosti čas kot čas, ko mladostniki oblikujejo sami sebe in preizkušajo različne življenjske stile. Prosti čas omogoča pogoje za socializacijo med vrstniki in zunaj družinskega okolja, v njem pa se raziskujeta lastna identiteta in identiteta skupine.

Kuhar (2007: 3) pravi, da je težko enoznačno definirati prosti čas, saj po njenem mnenju ne gre le za skupek aktivnosti, ampak ga vsak posameznik definira glede na lastno zaznavanje šolskih, službenih, vsakodnevnih obveznosti in odgovornosti v družini. Najpogostejša definicija prostega časa je ta, da je prosti čas nedelovni čas, čas zase, za zabavo, umiritev, sprostitev in čas, ki ga lahko porabiš za dejavnosti po lastni izbiri. K tej definiciji se pridružuje Mihelj (2002: 69), ki pravi, da lahko na prosti čas gledamo kot na rezidualni čas, čas, ki ostane po vsakodnevnih obveznostih in ga izkoristimo za počitek, zabavo, razvedrilo ter socialno in osebno izpolnitev. Pravi, da gre za uporabo časa in ne za sam čas.

1.2.1 Funkcije prostega časa

Funkcije prostega časa so neformalno izobraževanje, vrstniška socializacija in razvoj societalnih kompetenc. Skozi vključevanje v raznolike pristočasne dejavnosti spoznavajo mladostniki različne dejavnosti, znotraj katerih lahko preizkušajo svoje spretnosti, sposobnosti in jih hkrati tudi izpolnjujejo. Pri različnih dejavnostih spoznavajo svoje interese in jih razvijajo v skladu s svojimi sposobnostmi. Ker je za pristočasne dejavnosti značilna prostovoljna vključenost, mladostniki ob tem preizkušajo svojo samostojnost pri izbiranju in odločanju. Mladostniki si tako skozi pristočasne dejavnosti pridobivajo določene spretnosti, znanja, ki pripomorejo k izoblikovanju lastne poklicne identitete (Gril 2006: 3). Dejavnosti v prostem času omogočajo spodbude intelektualnega razvoja posameznika. Posameznik pridobiva nova spoznanja in znanja o družbi, kulturi, tehnologiji itd. Prosti čas je oblika stalnega izobraževanja v smislu dojemanja sveta kot nenehnega procesa sprememb, katerih ustvarjalec in nosilec je sam posameznik. Prosti čas omogoča posamezniku oblikovanje osebnosti, značaja, razvoj dispozicij, interesov, nadarjenosti ter omogoča pogoje za

razvoj telesnih, intelektualnih, estetskih, delovnih, tehnično-tehnoloških, moralnih in socialnih kakovosti v procesu oblikovanja osebnosti (Kristančič *et al.* 2007: 41–43).

Mladostniki svoj prosti čas preživljajo v družbi vrstnikov v okviru organiziranih dejavnosti ali v nestrukturiranem času. Tovrstno druženje jim predstavlja obilo možnosti za socialno učenje in razvijanje medosebnih spretnosti za vzpostavljanje medosebnih odnosov z vrstniki in ohranjanje prijateljstev in partnerskih zvez. Gre za usvajanje temeljnih znanj in veščin, potrebnih za uspešno komunikacijo in medosebne odnose z drugimi. Vrstniki predstavljajo mladostnikom podporo za lastna prizadevanja po samostojnosti in neodvisnosti od staršev. S tem, ko se primerjajo z vrstniki razvijajo spoznanja o lastnih sposobnostih, osebnostnih lastnostih in aspiracijah, ki prispevajo k oblikovanju osebne identitete (Durkin 1996, v Gril 2006: 3). Skozi preživljanje prostega časa in medosebnih odnosov se oblikujejo številne, človeku pomembne vrednote, ki so vodilna načela v njegovem življenju in hkrati sestavina medosebnih odnosov. Dejavnosti v prostem času so učinkovito sredstvo socializacije človekove osebnosti. Prosti čas s svojimi značilnostmi, kot so svoboda, osebna izbira, demokratičnost, pripomore k razvoju občutka pripadnosti in sodelovanja ter dejanski osebni integraciji, prav tako pa raznovrstne dejavnosti močno vplivajo na posameznikov razvoj osebnosti, socialnega vedenja in socialne zavesti (Kristančič *et al.* 2007: 45).

Vrstniške skupine predstavljajo varno okolje, kjer lahko mladostniki eksperimentirajo z različnimi socialnimi vlogami. Med vrstniki mladostniki vzpostavljajo svoje lastne norme in vrednote ter sooblikujejo preferenčni način razumevanja sveta in delovanja v njem (Gril 2006: 3). Mladostništvo je življenjsko obdobje aktivnega raziskovanja družbenih vlog in odnosov med njimi. S sodelovanjem v dejavnostih, ki imajo javen pomen, si mladostniki pridobivajo znanje in spretnosti za družbeno udeležbo in aktivno vključevanje v družbenopolitično dogajanje. Z javnim delovanjem si mladostniki gradijo spoznanja o odnosih v širši družbi, ki pripomorejo k stvarnejšim analizam političnih in filozofskih vprašanj ter konstrukciji lastnih teorij o družbi (Yates, Younnis 1999, v Gril 2006: 3).

Prosti čas ni namenjen samo uresničevanju nalog in ciljev vzgoje ter oblikovanju osebnosti, ampak je prosti čas uporaben tudi z vidika spodbujanja, preventive ali preprečevanja negativnih oblik vedenja ter zdravljenja oziroma odpravljanja različnih oblik zasvojenosti in odklonov. Preventivni oziroma preprečevalni vidik preživljanja

prostega časa je usmerjen na dejavnosti, ki ščitijo posameznika od vplivov, ki niso v skladu z osnovnim pojmovanjem vedenja in komunikacije: pretepanje, klošarjenje, prosjačenje, izsiljevanje, bullying, različne oblike nasilnega vedenja. Prevenција prostega časa se kaže predvsem v usmerjanju družbeno negativnih pojavov in njihovem odpravljanju oziroma zdravljenju skozi prosti čas. Ugotovitve in poročanja domačih ter tujih strokovnjakov nas opozarjajo, da je prosti čas kot boj proti različnim oblikam asocialnega vedenja zelo pomemben, saj naraščajo negativne oblike vedenja mladih. Preprečevalna in zdravilna vloga prostega časa imata dve značilnosti, in sicer je ukvarjanje s posameznimi dejavnostmi v prostem času sredstvo vzgoje in izobraževanja, ker z njihovo pomočjo vplivamo na razvijanje številnih sposobnosti in kakovosti osebnosti. Druga značilnost je ta, da se posameznike, predvsem mlade, vzgaja za kulturno izkoriščanje prostega časa, kar pomeni, da dejavnosti niso le sredstvo pozitivnega vpliva, ampak imajo tudi vsebinski cilj. Nujno je potrebno razvijati določeno kulturo, ker predstavlja sestavni del celovite osebnosti in družbene zrelosti. (Kristančič *et al.* 2007: 63–70).

1.2.2 Načini preživljanja prostega časa

Na prostočasne dejavnosti vplivajo raznovrstni dejavniki, kot so motivacija, potrebe, kompetentnost, starost, spol, družbeni sloj, mobilnost, starševske omejitve, eden od teh dejavnikov pa je tudi koncept kapitalov, ki ga je razvil Bourdieu: socialni, kulturni in ekonomski kapital. Socialni kapital pri preživljanju prostega časa pomeni s kom oseba preživlja prosti čas, torej, kako močno ima razvite družbene vezi in koliko je vpeta v družbena omrežja. Kulturni kapital kot posebljeni kulturni kapital, s socializacijo in inkulturacijo pridobljene in ponotranjene kulturne vrednote, opredeljuje kakovost preživljanja prostega časa. Ekonomski kapital predstavlja dohodke in premoženje, ki določajo način preživljanja prostega časa. To pomeni, da če je naš gmotni položaj dober ali odličen, bomo imeli v prostem času večje in drugačne možnosti za njegovo preživljanje, kot če smo brez materialnih sredstev (Poštrak 2007: 147–149).

Različni mladostniki se ukvarjajo s podobnimi dejavnostmi, kot so šport, druženje s prijatelji, poslušanje glasbe, gledanje televizije, udeleževanje umetniških dejavnosti, vendar prosti čas preživijo na različne načine. Mlajši mladostniki, kamor štejemo osnovnošolce zadnjih razredov osnovne šole, obiskujejo različne krožke, so vključeni v različne športne dejavnosti in obiskujejo glasbeno šolo ter verouk. Svoj prosti čas

preživljajo predvsem pasivno, ob poslušanju glasbe, gledanju televizije in igranju iger. Manj svojega prostega časa preživijo s prijatelji, kadar pa se družijo z njimi, pa zahajajo na ulice, dvorišča in športna igrišča v bližini doma. Dijaki v svojem prostem času obiskujejo fitness, glasbeno šolo, jezikovne tečaje, poslušajo glasbo, gledajo televizijo, največ časa pa namenijo druženju s prijatelji in zabavam. Z njimi se srečujejo predvsem na ulicah in v lokalih v središču mesta. Starejši mladostniki se v svojem prostem času vključujejo v delo različnih društev in opravljajo prostovoljno delo. Svoj prosti čas preživijo aktivno, in sicer pogosteje hodijo v kino, na kulturne prireditve, berejo, ustvarjajo, hodijo na izlete in zabave (Gril, Leskošek 2007: 18–23).

Najbolj razširjena in najpogostejša oblika preživljanja prostega časa mladih različnih starosti, spolov in kraja bivanja so pasivnega značaja, torej klepetanje in druženje s prijatelji, gledanje televizije in poslušanje glasbe. Gre za individualno zasebniški način preživljanja prostega časa, saj so omejeni predvsem na druženje in množično kulturo. Na način preživljanja prostega časa pomembno vplivajo spol, starost, kraj bivanja mladih in njihov status. Prostočasne dejavnosti bi lahko razdelili na bolj moške in bolj ženske, saj se večina moških ukvarja s športom in računalnikom, ženske pa svoj prosti čas izkoristijo za nakupovanje, branje, ples in pomoč pri domačih opravilih. Dejavnosti se razlikujejo tudi glede na starost mladostnikov. Mlajši mladostniki so bolj vključeni v organizirane prostočasne dejavnosti, starejši mladostniki pa bolj obiskujejo razne kulturne prireditve, zahajajo v kino, gledališča, koncerte itd. Iz mlajšega v srednje mladostništvo se poveča delež časa, ki ga mladostniki preživijo s prijatelji, manj časa pa namenijo druženju z družino. Iz tega lahko sklepamo, da s starostjo mladostnika postajajo prijatelji vse pomembnejši način preživljanja prostega časa (Gril, Leskošek 2007: 18–23). Ule in Miheljak (1995: 82) k temu dodajata, da so prostočasne dejavnosti odvisne tudi od stopnje avtoritarnosti in tradicionalizma mladih.

Kot ugotavlja Kuhar (2007: 16–18) mladim ustreza manj zahtevno, neustvarjalno, neangažirano, neplodno, pasivno preživljanje prostega časa in to razume kot njihovo željo po odklopu, regeneracija po šoli in drugih preobremenjenih področjih življenja. Prosti čas preživljajo v krogu družine, prijateljev, saj se v tovrstnih krogih počutijo najbolj varne. Tovrstna pasivnost krepi njihovo socialno in politično marginalizacijo ter njihovo odvisnost od staršev, kar se kaže v nerazvijanju njihovih talentov, političnem neudejstvovanju in odmikanju od psihološke in socialne zrelosti.

Razlog za pasivno preživljanje prostega časa je v sodobni potrošniško naravnani kulturi, ki mladim ponuja začasne oblike zabave in zabijanje časa. Aktivna in kreativna izraba prostega časa je naporna, zahteva določeno disciplino, vadbo, znanje in sposobnosti, zato se mladi pogosteje odločajo za manj naporno preživljanje prostega časa, kljub temu da tovrstne dejavnosti ponujajo malo zadovoljstva, samospoštovanja ter užitka (Pucelj Lukan 2011: 31).

1.2.3 Pasti prostega časa

Pri osmišljanju in razlaganju prostočasnih dejavnosti si lahko pomagamo z Meadovim konceptom osebnega in družbenega jaza. Družbeni jaz opredeli kot segment osebnosti, v katerem se kopičijo izkušnje iz okolja. Sem sodijo navade, šege, običaji, načini ravnanja, strategije preživetja in pravila. To so zaloge znanja, ki jih posameznik zavedno ali nezavedno sprejme od pomembnih drugih iz okolja in jih aktivno predeluje ter selekcionira skozi svoj delujoči ali osebni jaz. Osebni jaz je segment osebnosti, nosilec samozavedanja in lastne aktivnosti. Znanja, informacije, ki se kopičijo v družbenem jazi, jih osebni jaz osmisli in z njimi deluje. Te informacije dobijo pomen. V Meadovem smislu se oseba sama odloča, sama reflektira, osmišlja svoja ravnanja v okviru, ki so ji ga vzpostavili pomembni drugi. Pomembne druge pa predstavljajo predhodniki in predniki, ki so oblikovali realnost, v katero je bila rojena posamezna oseba. Ta koncept nam pomaga razumeti, zakaj se mladostniki v isti soseski, z enakimi življenjskimi izkušnjami, podobno osebno zgodovino, podobnim gmotnim položajem odločajo za različne oblike preživljanja prostega časa. Torej zaradi svojega osebnega jaza, delujočega dela svoje osebnosti oziroma zaradi samodejavnosti (Poštrak 2007: 154).

Enega od ključnih vidikov za osmišljanje prostočasnih dejavnosti vidi Poštrak (2007: 115) v analitskih tipih osebnosti: ustvarjalni osebi, boemu in filistru. Filister je oseba s togo strukturo mišljenja in obnašanja ter se drži pravil, od katerih ne odstopa. Pri njemu je v ospredju družbeni jaz. Kot primer navaja mladostnika, ki se redno udeležuje prostočasnih dejavnosti, ki so mu jih izbrali in predpisali starši. Odrasel filister bi lahko deloval kot birokrat. Mladostniki z značilnostmi filistra so vodljivi, poslušni, ne kršijo norm in zaradi teh značilnosti so mladinskim delavcem ali vzgojiteljem najljubši.

Pri boemskem tipu osebnosti je v ospredju osebni ali delujoči jaz. Njegova notranjost je nestrukturirana, kaotična, zato se v kaosu počuti kot riba v vodi. Brez težav se podreja spremembam v okolju in sledi modnim tokovom, vendar pri tem ne ustvari ničesar novega. Za razliko od filistra boem mladinskim delavcem in vzgojiteljem povzroča kopico sivih las, saj je težko vodljiv, se ne drži navodil in dogovorov ter ves čas krši norme in pravila. Zanj je značilen beg od resničnosti in beg od težav. Nasproti boemu in filistru je ustvarjalna oseba, kreativni posameznik, ki spremembe v okolju upošteva, vendar jih hkrati ustvarjalno preoblikuje in strukturira. Ima vzpostavljeno ravnovesje med družbenim in osebnim jazom. Pozna pravila, ki jih ne sprejema brezpogojno, ampak jih spremeni, kadar so neustrezna (Poštrak 2007: 155).

Komercializacija in medijsko posredovanje prostočasnih aktivnosti oživljata idejo potrošnje in posameznikovih aktivnosti kot izraza njegovega družbenega položaja. Mladi, ki prihajajo iz družin z nižjimi dohodki in brezposelni mladi, so pri tem še dodatno potisnjeni na obrobje. Prosti čas tako ustvarja dodatne socialne neenakosti in izključenosti. Dandanes industrije nenehno proizvajajo izdelke, storitve, dejavnosti, s katerimi želijo napolniti prosti čas mladih in ker mladi zaradi trenda na otroke usmerjenih družin razpolagajo z velikim deležem družinskega proračuna, si lahko sestavijo prostočasne aktivnosti po lastni izbiri. Prav tako imajo mladi iz družin višjega sloja več možnosti za poučne izkušnje, ki jih nudijo številne prostočasne organizirane dejavnosti, kot mladi iz družin z nižjimi dohodki (Kuhar 2007: 466).

1.3 MLADINSKO DELO

Definicij mladinskega dela je toliko, kot je organizacij, ki se sistematično ukvarjajo z mladinskim delom. To je prineslo veliko zmedo v opredelitvi mladinskega dela, zato je Mladinski svet Slovenije leta 2010 sprejel Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, ki je podal enotno definicijo mladinskega dela. 3. člen tega zakona definira mladinsko delo kot: »organizirano in ciljno usmerjeno obliko delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve« (Uradni list: Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju).

Mladinski svet Slovenije k tej definiciji dodaja, da vsaka oblika mladinskega dela predstavlja niz načrtovanih in nenačrtovanih učnih izkušenj, ki lahko pripomorejo k osebnostnemu razvoju posameznika, krepijo možnosti za njegovo ekonomsko in kulturno integracijo v družbo ter spodbujajo družbeno in politično udejstvovanje mladih v družbi (Pucelj Lukan 2011: 51).

»Svet Evrope opredeljuje mladinsko delo kot zavestno izobraževalno delo z mladimi, ki ima značilnosti prostovoljnih aktivnosti s ciljem aktivnega državljanstva mladih in ki promovira vključevanje mladih v družbo« (Pucelj Lukan 2011: 52).

»Mladinska mreža MaMa izraz mladinsko delo opredeljuje kot (samo)organizirane aktivnosti mladih, ki predstavljajo njihov lastni prispevek za doseganje osamosvojitve, vključevanja v različne vidike življenja posameznika in družbe ter na ta način tudi prispevajo k uresničevanju ciljev mladinske politike« (Pucelj Lukan 2011: 52).

Pucelj Lukan (2011: 52-53) pravi, da je definicij mladinskega dela veliko, v vseh pa se skoraj pojavljajo naslednje besede: učna izkušnja, načrtovan proces, aktivna udeležba in osebni ter socialni razvoj mladih. Te besede so temeljne lastnosti mladinskega dela in pomenijo naslednje:

- Učna izkušnja. Vključenost v mladinsko delo vsakemu posamezniku predstavlja določeno učno izkušnjo. Mladinsko delo je umeščeno v prostor neformalnega učenja.
- Načrtovan proces. Načrtovanje zagotavlja in omogoča doseganje učnih in drugih učinkov.
- Aktivna udeležba. Mladinsko delo stremi k razvoju aktivnih mladih državljanov, ki se vključijo v družbo in prispevajo svoj delež k njenemu razvoju. Z vsakdanjim aktivnim udejstvovanjem v družbenem, političnem življenju, mladi prevzemajo aktivno vlogo.
- Osebni in socialni razvoj mlade osebe. Mladi se v procesu mladinskega dela tudi osebno izoblikujejo in delajo na osebni rasti.

Mrgole (2003: 14) razume mladinsko delo kot resen in potreben projekt sodobnega časa, ki se mora najprej ločiti od zgodovinske obremenjenosti predstave dela z mladimi kot ideološko-vzgojno-družbenega projekta s konca 19. stoletja. Ob tem dodaja, da ni povsem prepričan, ali imamo na voljo temeljne pojme, terminologije stroke, ki bi omogočila enoznačen pojem mladinskega dela. Zato uporablja dva pojma: mladinsko delo in delo z mladimi, ki jih označuje kot sinonima.

Svet Evrope izpostavlja mladinsko delo kot polje med različnimi sferami družbe. Mladinsko delo predstavlja vzporedni prostor formalnemu izobraževanju in zaradi načel neformalnega in priložnostnega učenja pomeni pomemben prostor, v katerem se lahko mlade osebe samouresničujejo in si pridobivajo dodatne kompetence. Pri tem stremijo k cilju polnopravne vključenosti v družbo in osamosvajanju na prehodu v odraslost (Pucelj Lukan 2011: 53).

Mrgole (2003: 15) meni, da se delo z mladimi razvija v smeri, ki bo nujno pripadalo polju neformalnega, ki zahteva svoj razvoj, utemeljitveno moč, potrebne reference, izkušnje in delovanja novega neformalnega institucionalnega sistema. Polje neformalnega dela z mladimi zahteva preseganje odnosov, ki so se uveljavili s šolsko pedagogiko in ni določeno ne z metodiko ne s starostjo, temveč s cilji in notranjim odnosom posrednika do vsebin, ki jih posreduje.

1.3.1 Mladinska politika

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, ki je krovni zakon na področju mladinske politike v Sloveniji, v 3. členu opredeljuje mladinsko politiko kot »uskklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje v skupnosti in ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v sodelovanju z avtonomnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter strokovnimi in drugimi organizacijami« (Uradni list: Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju).

Mladinska politika je torej sistem dejavnosti države in lokalnih skupnosti, ki z ukrepi na različnih področjih javne politike spodbujajo čim hitrejšo osamosvajanje mladih, hkrati pa omogočajo čim enostavnejše prehode v odraslost. Mladinska politika se deli na dve smeri, in sicer na horizontalno in vertikalno mladinsko politiko. Namen horizontalne

mladinske politike je integracija mladih v ekonomsko življenje skupnosti, vertikalna mladinska politika pa s svojimi ukrepi predstavlja podporne mehanizme za razvoj mladinskega dela, delovanja mladinskih organizacij ter udeležbe in informiranja mladih (Ranc 2012: 21).

V današnjem času prevladujejo medijsko usmerjeni in potrošniško oblikovani pasivni in nekreativni vzorci prostočasnih aktivnosti. Sodobna kultura spodbuja neselektivno gledanje televizije, nakupovanje, branje lahkega čtiva, obsedenost z računalniškimi igrami, promiskuitetno seksualnost, opijanje; skratka prostočasne aktivnosti, ki naj bi mladostnikom omogočile popolni izklop. Mladi zaradi absorbiranja pripravljenih komercialnih vsebin ne razvijajo svojih potencialov. Pasivno preživljanja prostega časa postane problem, ko se takšni vzorci spremenijo v navado. Vplivajo na kakovost življenja v celoti, torej na odnos do dela, družine in življenja nasploh. Tovrstni vzorci prispevajo tudi k oblikovanju negativne samopodobe mladostnika (Ule 2000: 68, v Kuhar 2007: 466–467). Z ustreznimi ukrepi na področju prostočasnih aktivnosti za mlade in s podporo organizacijam, ki omogočajo mladim aktivno udejstvovanje v prostem času, lahko poskrbimo, da prosti čas ni več past za mlade, ampak jim predstavlja pomembno priložnost za razvoj v odgovorno odraslo osebo. Primerno organizirani prosti čas ponuja mladostnikom nove priložnosti in znanja, ki mu pomagajo pri razvoju spretnosti, socialnih izkušenj in razvijanja prijateljskih odnosov s sovrstniki in starejšimi (Ranc 2012: 178)

Politika prostočasnih in družbeno-kulturnih dejavnosti predstavlja ukrepe, strategije in mehanizme družbene oblasti, katerih namen je zagotavljanje podpornega okolja za obstoj in razvoj strukturiranih prostočasnih dejavnosti v skupnosti in spodbujanje mladih h kakovostnemu preživljanju prostega časa (Ranc 2012: 180). Kot ugotavlja Černigoj-Sadar (1989: 143, v Ranc 2012: 180) so področja ustvarjalnosti, kulture in prostega časa najbolj zapostavljena področja mladinske politike, saj zaradi družbenih sprememb in težav vso pozornost posvečajo politikam izobraževanja, udeležbe in socialne vključenosti. Urad RS za mladino je organ, ki izvaja ukrepe s področja politike prostočasnih in družbeno-kulturnih dejavnosti mladih. Ključno področje delovanja tega organa je omogočanje mladinskega dela in spodbujanje razvoja mladinske politike s podporo kakovostnim mladinskim programom

Primer dobre prakse politike prostočasnih in družbeno-kulturnih dejavnosti je preureditev igrišča Plata, pri katerem so sodelovali Četrtni mladinski center Zalog, Mladinski svet Ljubljane in Osnovna šola Zalog. Projekt je nastal z željo, da bi mlade vključili v kakšno prostočasno aktivnost. Koordinacijsko vlogo so prevzeli koordinatorji Četrtnega mladinskega centra Zalog. Skupaj z Osnovno šolo Zalog so postavili in preuredili igrišče. Opremili so ga z mrežami za gole, klopmi, koši za smeti, novimi črtami in na novo pobarvali gole. V projektu so sodelovali predvsem mladostniki, ki obiskujejo ČMC Zalog (Ranc 2012: 185–186)

1.3.2 Mladinske organizacije

Vsako resno in dolgoročno usmerjeno delo z mladimi potrebuje organizacijsko obliko, ki zagotavlja okvir za izvajanje in vodenje mladinskih programov. Večinoma so evropske mladinske organizacije nevladne in neprofitne ter temeljijo na prostovoljnem vključevanju in sodelovanju mladih. To predstavlja tudi ključni pogoj za delovanje mladinskih organizacij v Sloveniji. Pravno formalna opredelitev organizacije za izvajanje mladinskega dela je naslednja: »Nevladna organizacija, ki je prostovoljna in neprofitna ter registrirana kot pravna oseba v RS in ki ni ustanovljena po Zakonu o političnih strankah in ne predstavlja verske skupnosti« (Mrgole 2003: 95).

Mrgole (2003: 95) pravi, da lahko po pregledu organizacij v Sloveniji, kjer se odvija neformalno mladinsko delo, ugotovimo, da za njegovo izvajanje ni določen enoten organizacijski obrazec. Za poimenovanje ustanove, kjer se odvija mladinsko delo, uporablja izraz mladinsko središče. Trenutno sta uveljavljena dva modela kompleksnejšega izvajanja mladinskega dela, in sicer mladinski klubi in mladinski centri. Ker ne želi favorizirati nobenega modela, uporablja za njuno poimenovanje izraz mladinsko središče. Koncept mladinskega središča razume kot projekt, ki na osnovi delujočih mladinskih iniciativ in uveljavljenih programov podpira razvoj množične mladinske kulture (Cf.: Williams 1998: 23, v Mrgole 2003: 16). Programi se lahko odvijajo v mladinskih klubih, ki so ustanovljeni kot društva, in v mladinskih centrih, ki so lahko javni ali zasebni zavod, lahko pa tudi društva ali združenja društev.

Mrgole (2003: 96) prepozna tri modele mladinskih organizacij:

- samostojne in neodvisne mladinske organizacije;
- samostojne mladinske organizacije;
- mladinske organizacije v okviru političnih strank.

1.3.2.1 Mladinski svet Slovenije

Mladinski svet Slovenije (MSS) je krovna mladinska organizacija v Sloveniji, ki združuje 16 mladinskim nevladnih organizacij različnih interesnih, nazorskih ali političnih usmeritev. MSS stremi k združevanju in predstavljanju vseh mladinskih organizacij ter k učinkovitemu sodelovanju z mladinskimi strukturami na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni. Ustvarja mladinske politike, spodbuja razvoj mladinskega dela ter neformalnega izobraževanja. Je ključni predstavnik in zagovornik mladih z zagovarjanjem interesov mladih in spodbujanjem njihovega sodelovanja pri oblikovanju politik (Mladinski svet Slovenije – Kaj je MMS?)

Aktivnosti Mladinskega svet Slovenije so:

- kreiranje mladinskih politik;
- zagovorništvo mladih;
- sodelovanje z vladnimi institucijami;
- mednarodno sodelovanje;
- koordinacija mladinskih svetov;
- priprava različnih izobraževanj.

1.3.2.2 Mladinski centri

Mladinski center je organizirano funkcionalno središče za mlade, ki ga zagotavlja lokalna skupnost ali druga prava oseba javnega ali zasebnega prava oziroma fizična oseba, v kateri se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni (Pucelj Lukan 2011: 64).

Beočanin (2008, v Pucelj Lukan 2011: 64) pravi, da so mladinski centri pomembni zato, ker:

- skrbijo za mladinsko infrastrukturo;
- nudijo pogoje za razvoj ustvarjalnih in kritičnih mladih posameznikov;
- razvijajo in izvajajo programe na področju informiranja in svetovanja ter neformalnega učenja;
- dajejo podporo drugim programom v mladinskem sektorju v lokalnem okolju;
- sodelujejo pri izvajanju mobilnosti mladih ter prostovoljnem mladinskem delu.

Mladinski centri v Sloveniji se na nacionalni ravni združujejo v dve mrežni organizaciji, in sicer v Mrežo MaMa in Ustanovo Pohorski Bataljon. Mladinska mreža MaMa združuje in zastopa organizacije, ki opravljajo dejavnosti mladinskih centrov v Sloveniji. Je nevladna organizacija, organizirana kot zasebni zavod, ki trenutno šteje 46 članic (Mladinska mreža MaMA – O nas).

Mladinske centri omogočajo in uresničujejo posebne oblike združevanja in preživljanja prostega časa mladih. Mrgole (2003: 16) pravi, da so mladinska središča zlasti lokacije in šele za tem organizacije, v katerih lahko mladi zadovoljujejo svoje temeljne potrebe po kakovostnem preživljanju časa odraščanja in kjer imajo možnost dobiti spodbude, znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo v vsakdanjem življenju.

Dejavnosti znotraj teh oblik pospešujejo proces socializacije, saj imajo same po sebi vzgojno vrednost. Dostopni so vsakomur, posameznik pa se lahko svobodno odloča, ali bo aktivno in ustvarjalno sodeloval ali ne. Glede na svojo dejavnost in program se mladinski centri razlikujejo po strukturi in funkciji od drugih oblik združevanja mladine, saj nimajo vnaprej postavljene organizacijske sheme, program pa je odvisen od aktivnega sodelovanja obiskovalcev. Njihova osnovna naloga je oblikovanje programa dejavnosti, ki bo zadovoljeval osebne in družbene potrebe po ustvarjalnem, samoiniciativnem izražanju in delu mladine. Dejavnosti vplivajo na celovito oblikovanje osebnosti mladega človeka in s tem pospešujejo potek socialnega in političnega dozorevanja. Osnovna načela, kot so kreativnost, univerzalnost, interdisciplinarnost, samoiniciativnost in demokratično vodenje, se odražajo v

raznovrstnem programu mladinskega centra, ki omogoča mladostnikom uresničevanje zelo različnih interesov (Kristančič, Hočevar 2007: 141).

V mladinskih centrih potekajo tako kulturno-umetniške, izobraževalne kot socialne dejavnosti. Preko izobraževalnih tečajev in delavnic pridobivajo mladi znanja in veščine z različnih področij, kot so umetnost, humanistika, družboslovje, tehnike in informatike. Lahko se udeležujejo različnih prostovoljnih aktivnosti, kot so učna pomoč in humanitarne akcije v skupnosti. Lahko se udeležujejo dejavnosti, ki so namenjene druženju zabavi, sproščanju in rekreaciji. S sodelovanjem v skupnih dejavnostih mladi razvijajo občutek pripadnosti skupini, medosebne in komunikacijske spretnosti ter izpopolnjujejo različna specifična znanja in spretnosti. Vrstniki jim predstavljajo oporo za lastna prizadevanja po samostojnosti in osebni izražanju. Skupno reševanje problemov in odločanje glede dejavnosti spodbuja mladostnikov razvoj organizacijskih spretnosti in hkrati predstavlja priložnost za učenje prevzemanja odgovornosti za svoja ravnanja (Kristančič, Hočevar 2007: 141–143).

1.3.2.2.1 Javni zavod Mladi Zmaji

Ustanoviteljica zavoda Mladi zmaji je Mestna občina Ljubljana. Ustanovila ga je z namenom izvajanja programov, ki bodo mladim in odraščajočim omogočili kakovostno preživljanje prostega časa. Pod okriljem zavoda delujejo štirje četrtni mladinski centri, in sicer v Šiški, Bežigradu, Črnučah in Zalogu. Centri koordinirajo, organizirajo in izvajajo prostočasne dejavnosti neformalnega izobraževanja mladih. Njihova vloga je tudi organizacijska pomoč nepridobitnim organizacijam na področju mladinskega dela. Pri svojem delu sodeluje s sorodnimi organizacijami tako doma kot v tujini in se vključuje v domače in mednarodne povezave. Povezuje se tudi z Mladinskim svetom Ljubljana, ki je krovna organizacija vseh mladinskih organizacij v lokalni skupnosti, ter z mrežo informacijskih točk za mlade L'MIT (Zavod Mladi zmaji – Dejavnosti).

Poslanstvo četrtnih mladinskih centrov je opogumljanje mladih iz četrtnih skupnosti za aktivno vključevanje v družbo. S tem namenom so mladim dostopni varni prostori, v katerih se lahko mladi izrazijo in pridejo do pozitivnih življenjskih izkušenj. Odprt prostor jim omogoča samozavestno vključevanje v družbo, spoznavanje drugačnih pogledov in krepitev socialnih vezi s sosese. V prvi vrsti je njihov namen omogočiti kakovostno preživljanje prostega časa za otroke, mlade in njihove starše. Preko

dejavnosti, ki potekajo v mladinskih centrih, spodbujajo in krepijo socialno kohezivnost (Zavod Mladi zmaji – Dejavnosti).

Izvajanje organiziranih prostočasnih dejavnosti, neformalno izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko učenje, večanje sposobnosti mladih za obvladovanje razvojnih nalog in vsakdanjih težav, pomoč pri vsakdanjih obveznostih in težavah, omogočanje medvrstniškega druženja ter spodbujanja razvoja mladinske oziroma lastne kulture – vse to so cilji, katere poskušajo mladinski delavci uresničiti v četrtnih mladinskih centrih (Zavod Mladi zmaji – Dejavnosti).

Izvajalci dejavnosti v četrtnih mladinskih centrih so nevladne nepridobitne organizacije za delo z mladimi v Ljubljani, druge nepridobitne organizacije ter posamezniki, ki izvajajo projekte in programe za mlade. Vse izvajalce delavnic izberejo preko javnega razpisa. Vse aktivnosti, ki so organizirane v centru, so za mladostnike brezplačne, saj jih financira Mestna občina Ljubljana (Zavod Mladi zmaji – Dejavnosti).

Četrtni mladinski centri so odprti od ponedeljka do sobote, in sicer med šolskim letom od 14. do 19. ure, v času poletnih počitnic pa od 10. do 18. ure. Ob sobotah lahko mladostniki zahajajo v mladinske centre v dopoldanskem času, in sicer med 10. in 14. uro. Centri so namenjeni mladim med 10. in 18. letom, vendar sprejemajo tudi nekoliko mlajše in starejše (Mladi zmaji – Bežigrad – Zavod Mladi zmaji).

1.3.3 Kompetence mladinskega delavca

Pucelj Lukan (2009: 3) pravi, da je mladinski delavec nekdo, ki dela z mladimi, ki mlade spodbuja, da osebnostno rastejo, da so aktivni, jim je na voljo za njihova vprašanja, pobude, hkrati pa deluje znotraj organizacije in se ob tem ukvarja z različnimi projekti. Mrgole (2003: 81) opredeljuje vlogo mladinskega delavca po več sklopih, in sicer naj bi mladinski delavec opravljal neformalno izobraževanje, skrbel za aktivno udeležbo, spodbujal in krepil moči mladih ter delal na promociji enakih možnosti in družbenega vključevanja. Pravi, da delo z mladimi od mladinskega delavca zahteva vodenje, razumevanje, posredovanje, svetovanje, spodbujanje in omogočanje svobodnega izražanja. Neformalno delo zanj pomeni spremljanje mladostnika na njegovem prehodu iz odvisnosti do samostojnosti. Pri tem vidi vlogo mladinskega delavca predvsem v tem, da podpira osebni, družbeni in izobraževalni razvoj mladih

ter jim pomaga pri uveljavljanju lastnih oziroma svojevrstnih stališč, mnenj, ki jih krepijo pri pridobivanju položaja, pomena in vpliva v družbi.

Mrgole (2003: 82–83) opozarja, da mora biti oseba, ki dela z mladimi, visoko motivirana, ker svoj odnos in notranjo naravnost do dela prenaša na udeležence. Preko projektnega dela se ustvarijo situacije učenja po modelu, v katere mladinski delavec vstopa na mesto modela, ki s svojimi stališči, načinom vedenja, strategijami, predsodki in navadami vpliva na klimo skupine in neposredno na odnose z in med mladimi. Mladinski delavec tako preko neformalnega dela stopa na mesto pomembnega drugega, kar mu nalaga dodatno odgovornost in pri čemer igrajo pomembno vlogo psihološki dejavniki, tako od identifikacijske kot do skupinske dinamike. Mladinski delavec bi moral biti opremljen z znanji, ki mu omogočajo obvladovanje procesov vodenja skupine in reševanja pripadajočih psiholoških fenomenov. Poleg znanja pa pomembno vlogo igrajo tudi dejavniki, kot so osebnostne lastnosti, stil, vrednote, ki v povezavi s stopnjo motiviranosti prispevajo k ustvarjanju dobrih medsebojnih odnosov.

Ob funkciji pomembnega drugega je potrebno poudariti mentorjevo možnost svetovalnega vplivanja. Preko skupnega neformalnega dela se spletajo vezi in vzpostavljajo odnosi, v katerih se mladi počutijo dovolj varne za neobremenjeno govorjenje o lastnih težavah in strahovih. Mladi svoje občutljive teme, kot so strahovi, problemi v šoli, zasvojenost, v neformalnem okolju izrazijo spontano, zato mora biti mladinski delavec dovolj občutljiv in svetovalno izkušen, da te teme zazna in v teh primerih nastopi kot neformalni svetovalac. Svetovalna naravnost mentorjev naj bi bila usmerjena v spodbude, ki vodijo k razmišljanju o življenjskih ciljih mladih in posredujejo pragmatične rešitve v vsakdanjih življenjskih zagatah (Mrgole 2003: 88).

Mladinski delavec mora obvladati celo vrsto dejavnosti in za to potrebuje določene kompetence. Kompetence mladinskih delavcev lahko razdelimo na dve stopnji, in sicer na splošne kompetence, ki jih potrebuje vsak mladinski delavec, in specifične kompetence, ki jih potrebuje glede na specifiko svojega dela. Znotraj te delitve pa lahko govorimo o delitvi kompetenc glede na področja. Mladinski delavec more napredovati tako na osebnotnem, strokovnem kot medosebnem področju, saj s tem omogoča mladim njihovo aktivno udejstvovanje v družbi in na splošno. Delovati mora tudi na vseh šestih področjih razvoja v prvi vrsti zaradi dela z mladimi, v drugi pa zaradi svojega vseživljenjskega učenja in izpopolnjevanja. Pomembno pa je tudi, da mladinski

delavec pozna razvoj mladostnikov na vseh spoznavnih področjih, saj jih tako lažje razume in spremlja. Ta področja so: telesno področje, družbeno področje, spoznavno področje, moralno področje, čustveno-motivacijsko področje in duhovno področje (Pucelj Lukan 2009: 3–4).

Mrgole (2003: 85–86) pravi, da so naslednja znanja, veščine ter lastnosti mladinskih delavcev nujna za kakovostno izvajanje dela z mladimi:

- poznavanje teoretičnih spoznanj o mladih – psihologija, sociologija, zgodovina mladinskih gibanj, poznavanje skupinske dinamike;
- poznavanje koncepta in metod neformalnega dela z mladimi;
- jasno izdelani dolgoročni razvojni cilj in programski koncept delovanja organizacije;
- poznavanje praktičnih primerov izkušenj dobre prakse;
- motiviranje mladih za sodelovanje;
- poznavanje potreb mladih v lokalnem okolju in vednost, kako jih identificirati;
- razvijanje kompetenc mladih;
- neformalno učenje in svetovanje mladim;
- poznavanje različnih stilov vodenja in pristopov k mladim;
- vzpostavljanje stika z mladimi;
- znanja za organiziranje množičnih aktivnosti;
- znanja za pridobivanje sistemskih virov financiranja;
- znanja za medijsko promocijo o dejavnosti mladinskega dela;
- znanja za evalvacijo preteklih izkušenj in dosežkov.

Tovrstne kompetence poimenuje Pucelj Lukan (2009: 9) kot specifične kompetence mladinskega delavca. Pravi, da to niso vse potrebne kompetence mladinskih delavcev, ampak da pokažejo nekakšno širino, ki jih potrebujejo osebe v polju mladinskega dela. Poleg znanja in veščin, ki se nanašajo na strokovno delo z mladimi, pravi, da morajo strokovni delavci v mladinskih organizacijah obvladati tudi organizacijska in managerska znanja. Ta znanja so sledeča:

- vodenje in načrtovanje programa (strateško načrtovanje, postavljanje vizije, namena, ciljev programa, evalviranje dejavnosti ...);
- pridobivanje finančnih sredstev;
- projektno delo;
- skrb za usposabljanje izvajalcev dejavnosti programa;
- lokalno in mednarodno povezovanje;
- javno zastopanje oz. predstavljanje programa v javnosti;
- organiziranje in koordiniranje ostalih izvajalcev dejavnosti.

Kot sem že zgoraj navedla, se kompetence mladinskih delavcev delijo na dve vrsti, in sicer na splošne in specifične. Splošne kompetence opredeljujemo kot nujno potrebne za odgovorno in uspešno življenje posameznika. To so kompetence, ki so relevantne za vse mladinske delavce in se ne razlikujejo glede na spol, razred, raso, kulturo, družinske okoliščine mladinskih delavcev. So prenosljive, večfunkcionalne in zato uporabne v mnogih situacijah in kontekstih. Prav tako omogočajo mladinskim delavcem dosego različnih ciljev, rešitev različnih vrst problemov in izvršitev različnih nalog. Splošne kompetence, ki so ključne, prispevajo k osebnem napredovanju, osebnem zadovoljstvu ter aktivnemu državljanstvu (Po Škulj 2006a, v Pucelj Lukan 2009: 5–6).

1.4 OBLIKE VODENJA IN PRISTOPI DELA

V okviru pedagogike pojmuje tri dejavnike posameznikovega razvoja in to so dednost, okolje in lastna aktivnost. Pri dednosti je potrebno v prvi vrsti ločiti med dednostjo in prirojenim. Dednost pomeni individualne razlike med posamezniki, ki jih v določenem času in za določeno skupino ljudi lahko pripišemo genetskemu izvoru, prirojeno pa je že modifikacija dedovanja. Godina (1990: 87, v Peček Čuk, Lesar 2009: 74) pravi, da imajo posamezniki, ki imajo identičen ali podoben genotip, več možnosti, da pod podobnimi vplivi socialnega okolja razvijejo podobno vrednost opazovane lastnosti. Vse lastnosti so rezultat interakcije genetskih vplivov in vplivov okolja, kar pomeni, da lahko vsako lastnost modificirajo tako spremembe genov kot tudi manipulacija z okoljem. Geni določajo odzive in odgovore organizma na okolje v času njegovega razvoja, določajo torej normo reakcije (Godina 1990: 89–90, v Peček Čuk, Lesar 2009: 75).

Razvoj posameznikove osebnosti se vedno dogaja v družbi. Družba se v posameznikovo osebnost vpisuje, bistveno določa in opredeljuje njegov razvoj. Vzgoja je tako proces razvoja posameznikove osebnosti in razvoja, ki je družbeno določen in odvisen od okolja. Načini, na katere vpliva družbeno okolje na posameznikov razvoj, so naslednji: nivelizacija individualnih razlik, individualizacija, realizacija ter omejevanje. Tretji dejavnik posameznikovega razvoja je lastna aktivnost. Posameznik je aktivni konstituent okolja, sam ustvarja svoje okolje in tako aktivno sodeluje pri lastnem nastajanju in razvoju. Lastna aktivnost je povezana z delovanjem genov in okolja in je pri vzgoji nujna, saj je za učinkovite in uspešne vzgojne vplive potrebna lastna aktivnost posameznika (Peček Čuk, Lesar 2009: 80–83).

Vzgoja je zelo kompleksna oblika medčloveške komunikacije z vrsto problemov, ki jih je težko razumeti, še težje pa je nanje zavestno vplivati in vzgojno delovati v želeni smeri (Kroflič 1997: 14). Vzgoja je bila vedno razumljena kot namerna, zavestna dejavnost vzgojitelja z otrokom v duhu nekih vrednot. Njen namen je bil izboljšati človeka zaradi ohranjanja njegovih dobrih strani. V samem pojmu vzgoje je tako izrazita težnja k boljšanju slabega oziroma ohranjanju dobrega v človeški osebnosti ter zaupanje v dober namen vzgojiteljev (Medveš 1991, 2. del, str. 214, v Peček Čuk, Lesar 2009: 22).

Vzgojni stil lahko opredelimo kot odnos med vzgojiteljem in otrokom, katerega namen je vzgojiti posameznika z določenimi lastnostmi. Vzgojni stil je tako sistem metod, sredstev in postopkov. V ospredje postavlja medčloveški odnos, ki je bistveni element vzgojnega dogajanja. Vzgoja se vedno odvija na relaciji vzgojitelj–otrok, pri tem pa odločilno vlogo igra kakovost medčloveškega odnosa, saj predstavlja formativni dejavnik razvoja osebnosti (Peček Čuk, Lesar 2011: 130). Kot pravi Kroflič (1997: 18) se mora vzgojitelj začeti spraševati, kako vzgojo, v smislu vodenja, usmerjanja, discipliniranja otrok, oddaljiti od fenomena manipulacije in pripraviti otroka na uporabo lastnega uma in ustvarjalnosti.

Pri nas je vzgojne stile podrobneje raziskovala Milica Bergant (1971; 1986; 1994 v Peček Čuk, Lesar 2009: 131), po kateri poznamo naslednje tri vzgojne stile: represivni vzgojni stil, permissivni vzgojni stil in *laissez faire* ali vsedopuščajoča vzgoja. Janez Musek (v Poštrak 2015: 272–273) je spremenil in dopolnil njeno razdelitev in govori o avtoritarnem, permissivnem, avtonomnem in demokratičnem pristopu. Pri avtoritarnem pristopu ima ključno vlogo in vpliv učitelj, vzgojitelj, starš in socialni delavec. V ospredju so vrednote, kot so red, disciplina, izpolnjevanje obveznosti, mladostnik pa je odvisen in pasiven. Pri permissivnem pristopu ima ključno vlogo učenec ali mladostnik, v ospredju pa so vrednote uživanja in svobode. Oseba je pri tem pristopu dezorientirana, primanjkuje ji vztrajnosti in samodiscipline. Za avtonomni pristop je značilno, da učenec ali mladostnik sprejema odgovornost za svoja ravnanja. Posamezniku je omogočeno, da lahko razvija ustvarjalnost, samozaupanje in samodisciplino. Pri demokratičnem pristopu lahko mladostnik razvije vsestransko znanje in kritičnost ter smisel za druge (Poštrak 2015: 273).

V literaturi je zaslediti različna poimenovanja različnih avtorjev za stile vodenja. Izpostavljajo se predvsem trije slogi vodenja, ki jih vsak avtor poimenuje drugače (Prgič 2007: 17):

- Avtoritarni stil vodenja:
 - vodenje s prisilo (Glasser 1998);
 - pristop zmagam–izgubiš (Bluestein 1997);
 - ukazovalni nedogovorni stil vodenja (Poštrak 2003);

- kulturno-transmisijski model vzgoje, direktivno vodenje (Kroflič 1997);
- represivni, avtoritarni vzgojni stil (Peček Čuk, Lesar 2009).
- Laissez-faire stil vodenja:
 - Glasser tega pristopa ne pojmuje;
 - pristop izgubim-zmagaš (Bluestein 1997);
 - neukazovalni nedogovorni stil vodenja (Poštrak 2003);
 - permisivni model prijazne vzgoje, anarhični stil vodenja (Kroflič 1997);
 - permisivni vzgojni stil (Peček Čuk, Lesar 2009).
- Demokratični stil vodenja:
 - neprisilno vodenje (Glasser 1998);
 - pristop zmagam-zmagaš (Bluestein 1997);
 - dogovorni stil vodenja (Poštrak 2003);
 - procesno-razvojni model moralne vzgoje (Kroflič 1997);
 - interakcijski ali avtoritarni vzgojni stil (Peček Čuk, Lesar 2009).

Kakšen vzgojni stil uporabljamo ali zagovarjamo, je odvisno od naših stališč in od našega pogleda na vzgojo otroka in vlogo vzgojitelja pri tem. Naša stališča in vzgojni stil so močno pogojeni in določeni s tem, kaj se v določenem družbenem okolju pojmuje kot sprejemljivo in zaželeno. Odvisno je od našega pojmovanja otrokove narave, otrokovega razvoja, do tega, kakšno avtoriteto, disciplino in kaznovanje zagovarjamo pri vzgoji otrok. Preplet vseh elementov in njihova medsebojna odvisnost opredeljujejo vzgojni stil (Peček Čuk, Lesar 2009: 131).

Poštrak ob tem opozarja, da so navedene oblike vodenja analitski pojmi, kar pomeni, da v praksi najdemo tako čiste oblike demokratičnega, avtoritarnega ali vsedopuščajočega vodenja, kot oblike, ki vsebujejo sestavine posameznih načinov vodenja. Pravi, da bi lahko govorili o demokratičnem pristopu, ki občasno zdrsne v avtoritarni ali laissez-faire in obratno (Poštrak 2003: 32).

V nadaljevanju bom za poimenovanje načinov vodenja uporabila imenovanje po Poštraku (2003), in sicer bom za demokratično obliko vodenja uporabljala dogovorni pristop, za avtoritarno obliko vodenja ukazovalni nedogovorni pristop ter za laissez-faire ali vsedopuščajočo obliko vodenja neukazovalni nedogovorni pristop.

1.4.1 Ukazovalni nedogovorni pristop

Represivni vzgojni stil prevladuje v patriarhalnem tipu družinske vzgoje in je značilen za vse vzgojne koncepte, katerih predpostavka je, da je osnovna naloga vzgoje na otroka prenesti moralna pravila, norme, vrednote in načine vedenja, ki so uveljavljena v družbi (Peček Čuk, Lesar 2009: 134). Otrok bo postal uporaben člen obstoječe družbe, ko bo sprejel njena pravila moralnega vedenja, ki se mu predstavijo kot trdna, tradicionalna, večna pravila ter predvsem kot norme, o katerih se ne razpravlja (Kroflič 1997: 26).

Ta vzgojni stil je pri nas prevladoval v krščanskem tipu patriarhalne vzgoje in ga lahko kljub omejenosti v procesu in ciljih srečamo tudi v današnjem času. Vzgojitelji, ki zagovarjajo takšno vzgojo, so prepričani, da je s postavljenimi pravili vedenja, nepopustljivostjo pri njihovem uresničevanju, kaznovanjem in nagrajevanjem mogoče doseči željeno vedenje, ki temelji na merilih vzgojitelja. Vzgojiteljeva naloga je, da posreduje informacije ter opredeli primerne vzorce vedenja, katerim morajo otroci slediti. Vzgojno-izobraževalni uspeh je opredeljen z vestno in natančno reprodukcijo znanja ter s spoštovanjem vnaprej opredeljenih moralnih pravil in institucionalnih ritualov (Peček Čuk, Lesar 2009: 135). Apple in King (1992, v Kroflič 1997: 26) poudarjata, da so tako oblikovani vzgojni cilji izrazito ideološko obarvani, niso ustrezno reflektirani s strani vzgojiteljev ter niso postavljeni v okvir vedenjskih vzorcev, ki naj bi prispevali k moralnemu razvoju otroka. Edini cilj moralne vzgoje je discipliniranje otroka in priprava na njegovo življenje v šoli.

Poštrak (2003: 31) pravi, da je v primeru avtoritarnega vodenja razgovor nedogovoren, kar pomeni, da konverzacija ali razgovor sploh ni vzpostavljen. Vzgojitelji, učitelji, vodje, starši in socialni delavci dajejo navodila in ukaze, ki so brez možnosti oporekanja. Uporabnik pri tem nima besede in je tako porinjen v pasivni položaj, pri tem pa je opazovalec reševanja njegovega lastnega problema. S tem je razrešen svoje odgovornosti, saj je odgovornost za razreševanje problema pripisana izključno učitelju ali socialnemu delavcu. Ukrepi so predpisani s strani učiteljev ali socialnih delavcev, mladostnik oziroma učenec pa pri tem nima nobene besede, zato učenec te kazni tudi ne

sprejme, kljub temu, da jo pozna. V osnovni šoli to pomeni, da učenci do tako določenih pravil ne vzpostavijo pozitivnega odnosa in jih pojmujejo kot vsiljene in se jih ne čutijo dolžne spoštovati. Vloge so jasne, ostro določene in razločne. Kar velja za eno vlogo oziroma en nadrejeni položaj, ne velja za drugo vlogo in drugi podrejeni položaj.

Bluestein (1997: 48–49) avtoritarni pristop poimenuje pristop z nadvladovanjem oziroma zmagam–izgubiš. Po njenih besedah je ta pristop zahteven, avtoritativen, neprožen in temelji na nadvladovanju. Učiteljeve potrebe zasenčijo učenčeve potrebe. Osnovno prepričanje učiteljev je, da učenci ne bodo ničesar pravilno storili, razen če ne bodo v to prisiljeni. Učitelj sprejema vse odločitve, učenci pa pri tem nimajo možnosti sodelovanja. Učencem sporoča, da lahko doseže vse, kar želi, ker je močnejši in pomembnejši od njih.

Glasser (1998: 23–24) ta pristop imenuje vodenje s prisilo, ki ga odlikujejo naslednje značilnosti:

- vodja določa naloge in vzpostavi standarde o tem, kaj naj kdo dela, pri tem pa se ne posvetuje z nobenim in pri tem ne sprejema nobenih kompromisov;
- vodja pove, kako se naj dela, pri tem pa redko pokaže ali vpraša vodene, kako se bi dalo delo izboljšati;
- vodja ali nekdo, ki ga on določi, pregleda ali oceni opravljeno delo. Ker vodeni pri tem ne sodelujejo, skušajo delo opraviti na najlažji možni način;
- v primeru, da se vodeni uprejo, vodja uporabi prisilo, ki je najpogosteje kazen, s tem pa ustvari sovražne razmere med vodjo in vodenimi.

1.4.1.1 Avtoriteta

Avtoriteto, ki je značilna za ta vzgojni pristop, imenuje Kroflič (1997: 138) apostolska avtoriteta, ki je neločljivo povezana s svetopisemskim pojmovanjem moči. Po svetem pismu so apostoli posamezniki, ki dobijo od Boga poseben položaj in poslanstvo z namenom širjenja pravovernega nauka, s tem pa tudi posebno avtoriteto, ki nima povezave z njihovimi intelektualnimi, moralnimi in osebnostnimi kvalitetai. Jezusov izbor apostolov je naključen, njihova avtoriteta pa je povezana le z božjim pooblastilom

Nosilec apostolske avtoritete je že vnaprej postavljen v položaj, ki je z vidika podrejene osebe nepreverljiv. Avtoriteto ima izključno zaradi tega, ker je na tem položaju oziroma v tej vlogi. Pomembna je njegova moč, ki temelji na poslanstvu, učenec pa zaradi tega nima nobene možnosti in pravice, da bi podvomil v njegovo kompetentnost (Peček Čuk, Lesar 2009: 137). Učiteljev položaj v razredu, ki izvira iz apostolskega modela avtoritete, lahko ponazorimo z naslednjo izmišljeno situacijo. Ko učitelj, ki ga učenci še ne poznajo, vstopi v učilnico in sede za kateder, se med njim in učenci vzpostavi odnos, ki ni povezan z njegovim znanjem, sposobnostmi, izkušnjami itd. Kroflič nam želi s tem primerom povedati, da je začetna avtoriteta učitelja povezana zgolj s pooblastilom in vnaprej določenim mestom v hierarhiji odnosov (Kroflič 1997: 60–61). Za apostolski model avtoritete je torej značilno ohranjanje tega izjemnega položaja za vsako ceno, npr. z zastraševanjem z ređovalnico, onemogočanjem dvoma v njegovo delo itd. (Peček Čuk, Lesar 2009: 137). Ko govorimo o institucionalni vzgoji in izobraževanju, je zagotavljanje učiteljskega položaja odvisno od družinske vzgoje oziroma prenosa starševske avtoritete na učitelja (Kroflič 1997: 61).

Edini osvoboditveni potencial takšnega vzgojnega stila je brezpogojna podređitev učiteljevi resnici, ki osvobaja, torej njegovi avtoriteti. Tako kot ima oče avtoriteto v družini in so mu otroci dolžni pokorščino in spoštovanje, tako je tudi med vzgojiteljem in učenecem. V obeh primerih je spoštovanje naravno. Otrok se naravno podreja staršem in vzgojiteljem. Na brezpogojni poslušnosti vzgojiteljevi avtoriteti je zasnovana avtonomna morala oziroma morala vesti, saj vest posređuje in oglašā božje zakone, s tem pa napeljuje človeka na avtoriteto (Kroflič 1997: 144).

Apostolska avtoriteta v šoli danes zaradi številnih kulturnih sprememb in sprememb v stilu družinske vzgoje več ne deluje. S tem ko učitelj pridobi apostolski mandat in z njim položajsko avtoriteto, z učenci ne more več vzpostaviti osebnega odnosa, kar ovira njegove zmožnosti prenašanja vrednot in s tem izpolnjevanja osnovnih ciljev moralne vzgoje. Apostolski tip avtoritete učitelju onemogoča, da se pred učenci pojavi z močjo lastne osebnosti in znanja, torej kot možen objekt identifikacije in usmerjevalec učenčevih dejavnosti (Peček Čuk, Lesar 2009: 141).

1.4.1.2 Discipliniranje in kaznovanje

Vzgoja je bila vse od druge polovice 19. stoletja zaznamovana predvsem z nadzorovanjem in kaznovanjem otrok. Palica je predstavljala v tistem času enega izmed glavnih sredstev vzgoje. Učitelj se je zatekal h kaznovanju ne le zato, da bi dosegel disciplino, temveč tudi za dosego učnega uspeha. Vloga učitelja v takšni šoli je bila predvsem mehanična. Učence je učil z drilom in s pomočjo sistema neprestanega nadzorovanja, sistema nagrad in kaznovanja. Ne toliko učitelj, ampak ustrezen sistem nadzorovanja in kaznovanja naj bi oblikoval moralnost ter navade ljudi, preko takšnega sistema pa se naj bi oblikovala koristna in uporabna populacija (Peček Čuk, Lesar 2009: 139).

Ta vzgojni stil lahko najdemo tudi v današnjem času, vendar v nekoliko spremenjeni obliki. Spremenile so se tehnike kaznovanja in nagrajevanja, medtem ko učitelji od učencev še vedno pogosto zahtevajo slepo pokorščino. Otrok se ves čas srečuje s pravili in omejitvami, s katerimi se mu vsiljuje red, ki se ga mora slepo držati. Spoštovanje pravil in posledice, ki sledijo ob njihovem neupoštevanju, so še vedno temeljne značilnosti tega vzgojnega pristopa, kjer ima nadrejeni moč za postavljanje pravil in določanje posledic. S tem prevzema odločilno vlogo pri nadzorovanju otrokovega vedenja (Pšunder 2004, v Peček Čuk, Lesar 2009: 139).

Represivni oziroma avtoritarni vzgojni stil spodbuja poslušnost ter odvisnost od učitelja, saj učence spodbuja, da bi storili vse, da bi vzgojitelje oziroma učitelja zadovoljili. Ne razvija spretnosti odločanja, odgovornega vedenja in upravljanja samega sebe, temveč povzroča zamerljivost in upornost, hkrati pa ne razvija spretnosti sodelovanja ter spoštovanja potreb drugih. Pri učencih, ki so deležni takšnega stila vodenja, se v večji meri pojavljajo težave pri učenju in psihosomatske težave (Peček Čuk, Lesar 2009: 140–141). Največja pomanjkljivost tega pristopa je oviranje razvoja posameznikove osebne moči in onemogočanje ter zaviranje iniciative (Bluestein 1997: 49).

1.4.2 Neukazovalni nedogovorni pristop

V našem prostoru se v zadnjih letih uveljavlja še en pogled na vzgojo, in sicer permissivna vzgoja. Ta vzgojni stil je za otroka med vsemi slogi najmanj vsiljiv, saj temelji na vzpostavljanju primernega odnosa med učiteljem in učencem, pri čemer ima

otrok veliko mero svobode pri odločanju o svoji vzgoji. Zagovorniki permissivne vzgoje so mnenja: da je najbolje ne omejevati otrokovega razvoja; da je otrok sam sposoben spreminjati svoje vedenje; da je prisila nad otrokom krnitev njegovih ustvarjalnih potencialov in individualnosti; da je kazen napad na otrokovo avtonomijo; ter da pravila ogrožajo otrokov vsestranski razvoj. Na podlagi teh mnenj zagovarjajo minimalno stopnjo vzgojiteljevega posredovanja, minimalno uveljavitev moči in nadzora. Agresivno vedenje razlagajo kot posledico otrokovega notranjega nemira, ki ga vzgojitelj ne bi smel obsojati, ampak bi moral ustvarjati možnosti pogovora o problemih in potrebah, kar naj bi otroku pripomoglo k večji odločnosti pri vedenju in k ustavitvi neustreznega vedenja (po Pšunder 2004, v Peček Čuk, Lesar 2009: 141).

Utemeljitelj tega vzgojnega stila je Jean-Jacques Rousseau, ki je postavil otroka v središče vzgojnega delovanja, kar imenujemo pedocentrizem. Njegovo izhodišče je bilo, da je človek po svoji naravi dober in da ga kvari družba, v kateri živi. Ukvarjal se je z vprašanjem, kako preprečiti negativne vplive iz okolja oziroma kako vzgojiti človeka kot otroka narave, da bi bil ob vsem tem še sposoben živeti v mestu, kjer bi spoznal zakone družbe. Po njegovem mnenju dobimo vzgojo iz treh virov, in sicer od narave, od ljudi in od stvari. Njegova osnovna načela vzgojnega dela so naslednja (Peček Čuk, Lesar 2009: 142–143):

- otrokom moremo dovoliti, da neovirano uporabljajo vse tiste moči, ki jim jih je dala narava in ki jih ne morejo zlorabiti;
- moramo jim pomagati pri vseh fizičnih potrebah in jim nadomestiti vse, kar jim manjka na razsodnosti ali moči;
- pri pomoči, ki jim jo dajemo, se moramo omejiti zgolj na to, kar je dejansko koristno. Prav tako ne smemo v ničemer popuščati njihovi svojeglavosti ali njihovim nespametnim zahtevam;
- pazljivo moremo proučevati njihov jezik in znake, da lahko v dobi, ko se ne morejo pretvarjati, razlikujemo, kaj izvira iz njihove narave in kaj iz njihove svojeglavosti.

Kroflič (1997: 28) ta model vzgoje poimenuje permissivni model prijazne vzgoje. Po njegovih besedah ta model temelji na pojmovanju vzgojnega okolja kot tople (brezkonfliktne) grede.

Zgodovina razvojnega modela permissivne vzgoje izvira iz navezovanja pedagoške teorije na napredne humanistične zahteve, ki zahteva, da moramo pri oblikovanju vzgojnega koncepta izhajati iz otrokovih razvojnih potreb, študij otrokove narave pa mora postati osnova vzgojne teorije in prakse. Zavzemanje za vzgojo, ki mora izhajati iz otrokovih razvojnih potreb, izvira iz dveh spoznanj. Prvo je zavedanje potrebe po spoštovanju posameznikovih in otrokovih pravic, ki jih represivno naravnana klasična patriarhalna vzgoja ni upoštevala. Drugi vir pa je spoznanje, da je uporaba nasilnih metod vzgojno manj učinkovita, kot bi si želeli (Kroflič 1997: 28–29).

Bluestein (1997: 51–52) permissivni pristop poimenujemo izgubim–zmagaš. Po njenih besedah ta pristop uporabljajo učitelji, ki mislijo, da nimajo avtoritete, ki se jim zdi pristop z nadvladovanjem odvrten ali ki se bojijo, da bi učence odtujili s postavljanjem meja in izražanjem potreb. Učitelji pri tem pristopu redko prevzamejo odgovornosti za lastne potrebe, učencem pa dajejo proste roke ter od njih pričakujejo, da sami sebe nadzirajo. Prav tako so nedosledni pri mejah, dopustnosti, nagradah, posledicah in izvedbi. Določene učiteljeve potrebe so nejasne in premalo izražene.

Poštrak (2003: 31–32) uporablja za poimenovanje tovrstnega pristopa izraz neukazovalni-nedogovorni pristop oziroma vsedopuščajoča oblika vodenja. Glavne značilnosti tega pristopa so mimobežna komunikacija, nejasne in neopredeljene vloge, odsotnost ciljev, ukrepov, pravil ter prikrita oziroma odsotna avtoriteta. Udeleženci se pogovarjajo, vendar se o ničemer ne dogovorijo, prav tako otrokom ne dajejo nobenih navodil za dano dejavnost in jih tako prepustijo samim sebi. Govorijo torej drug mimo drugega. Posledica tega je, da tudi odgovornost ni določena in je tako odsotna. Udeleženci se tako ne čutijo odgovorne za svoja ravnanja, saj njihova odgovornost ni bila določena oziroma opredeljena. Starši ne ravnaajo kot odgovorne odrasle osebe, ki so dolžne kompetentno vzgajati svoje otroke, ampak s svojimi otroki vzpostavljajo nekakšen vrstniški odnos. Ker vloge niso jasne in opredeljene, prihaja do tega, da otroci in mladostniki prevzemajo vloge in naloge staršev.

1.4.2.1 Avtoriteta

Medtem ko je za represivni vzgojni stil značilna odkrita, represivna avtoriteta, je za *laissez-faire* vzgojni stil značilno, da vzgojitelj oziroma učitelj nima nobene avtoritete v odnosu do otroka, saj je otrok tisti, ki odloča o vsem. Kljub temu naj bi vzgojitelj oziroma učitelj imel avtoriteto, vendar ne v obliki klasične represivne avtoritete, temveč bolj zakrito, prikrito avtoriteto. Ob uporabi avtoritete čuti zadrego, jo pojmuje kot izraz svoje nemoči in ne kot nujni sestavni del vzgoje (Peček Čuk, Lesar 2009: 144). Vzgojitelj otroku pusti navidezno čim večjo svobodo, saj je po besedah J. J. Rousseauja temeljni pogoj pravilne vzgoje strog nadzor nad otrokovo življenjsko okolico, ki mora biti brez negativnih vplivov. Preprečiti mora, da bi otrok postal slab, izprijen in da se narava v njem ne bi sprevrgla v nenaravno in popačeno, to pa lahko stori samo z nenehnim in neizprosnim nadzorovanjem. Vzgoja je v tem pristopu mogoča le kot popolno nadzorovanje, česar pa otrok ne sme nikoli opaziti. Gre za popolno podreditev otroka vzgojitelju (Peček Čuk, Lesar 2009: 145).

Kroflič (1997: 62–63) pravi, da se model prikrite avtoritete zavzema za naravno okolje, ki naj otroka čim manj neposredno utesnjuje, učitelj pa naj z neposrednim poučevanjem počaka do takrat, ko bo otrok sam pokazal zanimanje za učenje. Prav tako naj se otrok ne kaznuje, vzgaja naj jih predvsem z zgledom in budnim nadzorom nad vzgojno okolico, iz katere je potrebno izločiti vse, kar bi lahko škodljivo vplivalo na otroka. Ugotovimo lahko, da tudi v tej vzgoji obstaja avtoriteta, ki je prikrita, in da avtoritete iz vzgoje ni mogoče odstraniti (Peček Čuk, Lesar 2009: 146).

Navidezno svobodni odnosi med vzgojiteljem in otrokom onemogočijo otrokovo osamosvojitev od avtoritete, saj je ni deležen, niti se je ne zaveda (Peček Čuk, Lesar 2009: 148). Otroci, ki so bili vzgajani bolj svobodno, se ne odlikujejo s samostojnostjo, ustvarjalnostjo in avtonomno moralnostjo, ampak razvijejo potrošniško egoistično miselnost in odvisnost od zunanjih potrditev, ki so jih deležni s strani socialnega okolja (Kroflič 1997: 29). Cilj takšne vzgoje je svobodna in avtonomna osebnost, ki je takšna samo v svojo iluziji, saj vzgoja razvijajočemu se posamezniku ne omogoči prehoda na simbolno obliko identifikacije (Peček Čuk, Lesar 2009: 148).

Freud je že v tridesetih letih 20. stoletja napovedal zlom permissivne pedagoške iluzije, saj je na podlagi kliničnih spoznanj ugotovil, da se ponotranjena oblika avtoritete razvije tudi pri tistih otrocih, ki so bili deležni permissivne vzgoje. Za optimalen razvoj otrokove osebnosti je v vzgoji pomembna primerna mera frustracij med otrokom in starši oziroma vzgojiteljem, saj idilična podoba vedno srečnega otroštva prikriva napetosti, ki kasneje izbruhnejo v obliki neopredeljivih depresij. Pri argumentu proti permissivni vzgoji je potrebno omeniti še eno zanimivost, ki se je pokazala kot rezultat natančne analize permissivne vzgoje. Čeprav je tovrstna vzgoja nastala kot model moralne vzgoje, ki izhaja iz otroka, ni usmerjena v razvoj otrokovih osebnostnih potencialov, ampak predvsem v iskanje ustreznih vzgojnih metod in podkrepitev zaželenih vedenjskih vzorcev. Zagovorniki tega pristopa od otroka pričakujejo, da se vede spontano, naravno, svobodno ter da sam ugotovi, kaj je zanj primerno in kaj pričakuje okolica od njega. Tako dobimo vzgojno okolje, ki deluje na otroka izrazito stresno in nič manj obremenjujoče kot represivna, avtoritarna vzgoja (Kroflič 1997: 30–31).

Otrok z razvojnega vidika nujno potrebuje avtoriteto, ki se odraža v zadovoljevanju občutka varnosti in pripadnosti. Če otroka ob očitnem prekršku ne bomo opozorili in nadalje po potrebi kaznovali, si lahko takšno vedenje razlaga kot našo popolno brezbržnost oziroma kot lastno nevrednost, da bi kaznovali. Sodobne raziskave kažejo, da si otroci, ki jih starši nikoli niso kaznovali, želijo kaznovanja s strani staršev, saj jim s kaznovanjem dajo vedeti, da jim ni vseeno, kaj se z njimi dogaja in bi jim na tak način naklonili svojo pozornost. Kasneje v razvojnem obdobju pa se avtoriteta pokaže v obliki potrebe po osebi, s katero se bo lahko otrok identificiral in preko ponotranjenja njenega lika gradil lastno osebnost (Peček Čuk, Lesar 2009: 148).

1.4.2.2 Discipliniranje in kaznovanje

Po prepričanju J. J. Rousseauja naj bi vzgojitelj poskrbel za čim bolj ugodnejše okoliščine za otrokov razvoj in njegovo pridobivanje izkušenj. Otrokove izkušnje predstavljajo fokus vzgoje. Preko vzgojitelja naj bi otrok izza nemožnega in nujnega odkril kategoriji prepovedi in dolžnosti. Pri tem vzgojitelj ne vsiljuje svojega zakona, temveč podeljuje moč zakona naravi na način, da jo naknadno verbalizira (Peček Čuk, Lesar 2009: 147).

J. J. Rousseau priporoča tako disciplino naravnih kazni, ki temelji na konceptu negativne vzgoje. Imperativ negativne vzgoje je ta, da moramo otroku pustiti svoboden razvoj njegovih naravnih potencialov ter preprečiti, da se bi navzel kakršnih koli navad in predsodkov. Prvo pravilo omenjenega načela je, da otroka ni potrebno disciplinirati, saj se pri naravno vzgojenem otroku ne pojavi razkorak med željami in naravnimi močmi, ki bi povzročal samovoljo in muhavost. Ker otrok ne potrebuje discipline, so odveč tudi vsakršne vzgojiteljeve zahteve. Otrok bo tako mejo svojih dejanj občutil kot posledico odpora narave, narava pa je njegova odvisnost od naše ljubezni in pomoči. Kazen mora otrok začutiti kot naravno posledico storjenega dejanja (Kroflič 1997: 221–222).

Oblike kaznovanja, ki jih vzgojitelj uporablja pri tem stilu, so: samopomilovanje, valjenje krivde na učence, žrtvovanje, manipuliranje, čustveno odmikanje, sklicevanje na otrokov občutek krivde, obtoževanje itd. To je najmanj učinkovito motivacijsko sredstvo za otrokovo sodelovanje, ki sicer lahko doseže rezultate pri otroku, vendar se otrok odziva samo zaradi občutka krivde ali ker želi ugajati vzgojitelju (Peček Čuk, Lesar 2009: 147).

1.4.3 Dogovorni pristop

Dogovorni način vodenja se uveljavlja v pedagogiki predvsem v zadnjih desetletjih, kljub temu pa so že bili njegovi temelji prisotni v nekaterih pedagoških idejah skozi zgodovino, npr. pri nemškem filozofu Immanuelu Kantu. Nekateri menijo, da je teorija vzgoje I. Kanta implicitna kritika sodobnih vzgojnih teorij, tistih, ki so se pojavile po drugi svetovni vpojini in se zavzemajo za osvoboditev otroka (Peček Čuk, Lesar 2009: 149). V pogledih naprednih teoretikov v evropski humanistični tradiciji pa je ta vzgojni stil prisoten od klasične grške kulture, ko je Sokrat svojemu učencu rekel, da je prav, da mu sledi, toda, če bo v njegovi misli zasledil stališče, ki ga z umom ne bo mogel potrditi, naj raje sledi resnici kot učitelju (Kroflič 1997: 66).

Temeljna teza Kanta je, da je disciplina pogoj vzgoje in vsakršnega izobraževanja. Poudarja, da človek po naravi ni moralno bitje, ampak to postane z vzgojo, ko njegov razum razvije idejo dolžnosti in zakona. Moralna dejanja so zanj dejanja, ki izhajajo iz volje, ki je neposredno določena z moralnim zakonom, ko torej storimo nekaj samo zaradi dolžnosti, ki jo čutimo do lastnih moralnih načel, ne glede na praktične posledice,

ki bodo sledile storjenemu dejanju. Moralni zakon je torej kriterij za ocenjevanje človekovih dejanj na dobra ali slaba, na človečna ali nečlovečna, na svobodna ali zunanje določena. Človek je po mnenju I. Kanta amoralno bitje in glavno nalogo vzgoje vidi v tem, da proizvede moralnost v človeku. Poudarja, da se naj otroke vzgaja tako, kot je primerno bodočemu, po možnosti boljšemu stanju človeškega rodu, torej v skladu z idejami človeštva in njegovega celotnega poslanstva (Peček Čuk, Lesar 2009: 149–150).

V sodobnosti se je ta vzgojni stil razvil kot poskus preseganja slabosti represivnega in permisivnega vzgojnega stila, vendar, kot pravi Kroflič (1997: 31), ga ne smemo jemati kot zlasti sredino med prej opisanima vzgojnima stiloma oziroma kot preprosto iskanje prave mere ljubezni in vzgojnih zahtev. Gre za stil, ki izhaja iz drugačnega razumevanja otrokove narave ter zakonitosti otrokovega razvoja, prav tako pa tudi avtoritete in vseh ostalih elementov, ki ga določajo.

Kroflič (v Peček Čuk, Lesar 2009: 150) interakcijski oziroma avtoritarni vzgojni stil z vidika moralne vzgoje opredeljuje, ko govori o procesno-razvojnem modelu moralne vzgoje, z vidika avtoritete pa takrat, ko govori o samoomejitveni avtoriteti. Razvojno-procesni model moralne vzgoje se izoblikuje na podlagi naslednjih teoretskih izhodišč:

- zahteva po obojestranski komunikaciji med vzgojiteljem in otrokom;
- strategija načrtovanja, ki temelji na uvidu prepletanja načrtovanih in nezavednih elementov v vzgojni komunikaciji in zato omogoča fleksibilno načrtovanje kurikuluma, v katerega so vključeni vsi akterji vzgojnega procesa: strokovni delavci, vzgojitelji, starši in otroci;
- oblikovanje modela avtoritete, ki otroku omogoča doživetje sprejetosti in varnosti, hkrati pa postopno spodbuja njegovo osamosvajanje in s tem rahljanje navezanosti na vzgojitelja.
- vzgoja, ki ni usmerjena na oblikovanje vnaprej določenih vedenjskih vzorcev, temveč si za cilj postavi podpiranje otrokovih razvojnih potencialov, ki omogočajo postopno oblikovanje avtonomne moralnosti.

Bluestein (1997: 54–55) ta pristop poimenuje pristop sodelovanja oziroma zmagam–zmagaš, za katerega je značilno, da učitelji prevzamejo odgovornost za lastne potrebe in hkrati upoštevajo potrebe učencev. Učitelji in učenci komunicirajo neposredno, odkrito, učitelj daje učencem natančna navodila ter določi meje. Avtorica opisuje ta pristop kot sistem, ki spodbuja sodelovanje in pri katerem imajo vsi učenci možnost uspeti. Učitelj se osredotoča na pozitivno in gradi na tem, kar učenci že obvladajo, ob tem pa daje podporo, posluša, usmerja, informira, sprejema itd. S tem pristopom učitelj prepušča posledice izbire učencem in so učenci sami odgovorni za osebno izbiro in vedenje, s tem pa dovoljuje, da se učijo iz posledic svoje lastne izbire. Pravila in meje obstajajo v okviru skupine in ne v smislu učiteljeve avtoritete. Učitelj učencem s tem pristopom sporoča, da so tako njegove kot učenčeve potrebe pomembne, da lahko oba zmagata ter da ceni učence, četudi kdaj kaj polomijo ali naredijo narobe.

Demokratični učitelji dopuščajo učencem, da odločajo o najboljšem načinu dela, kar dosežejo s tem, da prosijo učence za povratno informacijo. Učitelj ne zavrača nagrajevanja, vendar meni, da bi si razred moral sam določiti nagrado za dobro opravljeno delo. Demokratični učitelj se zaveda, da takšen način dela zadovoljuje najtežje zadovoljene potrebe, in sicer potrebo po moči in pripadnosti. Uporabljajo čim manj moči za prisiljevanje učencev, saj se zavedajo, da resnična moč izhaja iz njihove zaznave o učiteljevi usposobljenosti. Učenci tako cenijo učitelja, ki ne grozi, ne kaznuje, ampak se loteva problemov s skupnostnim pristopom iskanja rešitev. Učiteljeva potreba po moči se uresničuje preko dobro opravljenega dela in ne s podrejanjem učencev (Glasser 1998: 49).

Z dogovornim pristopom vzpostavi delavec z mladimi odnos, ki omogoča razgovor, konverzacijo, kakor ga opredeljuje Pask: »Za Paska sta osebi A in B v razgovoru takrat, ko skozi svojo aktivno jezikovno interakcijo izmenjujeta svoje osebne koncepte /Ta in Tb/ o nekem enotno imenovanem dogodku ali stvari /T/, tako da rezultat njunega razgovora pomeni obogatitev njunih osebnih konceptov, morda pa tudi njuno delitev enega ali več skupnih /tarčnih, javnih/ konceptov /Tab/, pri čemer obe osebi ohranjata svojo medsebojno različnost« (Šugman Bohinc 1996: 403, v Poštrak 2003: 31). Udeleženci pri tem pristopu sodelujejo, se dogovarjajo in skupaj načrtujejo. Z vidika socialnega dela vzpostavijo osebni stik in delovni odnos ter se dogovorijo o instrumentalni definiciji problema. Vloge udeležencev so jasne, razvidne in sprejete,

odgovornost pa obojestranska, ki je seveda različna, saj je mladinski delavec odgovoren drugače in za druge vsebine kot mladostnik. Ukrepi so dogovorjeni in razvidni. Avtoriteta mladinskih delavcev je oprta na kompetence in je samoomejitvena. Mladostniki spoštujejo in cenijo mladinskega delavca zaradi njegovih znanj in sposobnosti in je tako avtoriteta oprta na moč argumentov. Vsi udeleženci v problemu sodelujejo, soustvarjajo rešitve, skupaj načrtujejo delo, so skratka aktivni udeleženci (Poštrak 2003: 31).

Gordon (1997: 31–33) govori o ovirah na poti h komunikaciji. Te ovire so: ukazovanje, opozarjanje in grožnje, moraliziranje, svetovanje in sramotenje, dajanje imen in etiketiranje, interpretiranje, analiziranje in diagnosticiranje, priznavanje vrednot, ohrabrenje, simpatiziranje in podpora, spraševanje in navzkrižno zasliševanje ter umik, sarkazem in humor. Te ovire zavirajo in onemogočajo dvostransko komunikacijo ter nam sporočajo, da je ta način komuniciranja neučinkovit. Kot rešitev Gordon ponudi jezik sprejemanja. Osnova tega komuniciranja je sprejemanje, kar pomeni, da sprejmemo človeka, s katerim imamo opravka, takega kot je. Dajemo mu potrditev za to, kakršen je in to mu omogoča, da se razvije in da konstruktivno rešuje probleme ipd. O oblikah, ki blokirajo ali krepijo komunikacijo, govori tudi Glasser (2002: 19–20), ki navaja naslednjih 7 uničujočih navad, ki uničujejo odnos: grajanje, obtoževanje, pritoževanje, sitnarjenje, grožnje, kaznovanje in podkupovanje ljudi, da bi jih nadzorovali. Kot rešitev predlaga sedem povezovalnih navad, ki jih dosežemo s skrbnostjo, zaupanjem, poslušanjem, podpiranjem, prispevanjem, prijateljstvom in spodbujanjem.

1.4.3.1 Avtoriteta

S konceptom samoomejitvene avtoritete poskušamo preseči pomanjkljivost prejšnjih modelov avtoritete in upoštevati temeljna spoznanja humanistične tradicije. Navezuje se na izvirno nalogo avtoritete, ki je etimološko opredeljena kot oblika podrejanja, ki prispeva k postopnemu osamosvajanju in k ukinitvi avtoritarnega vodenja. P. H. Hirst in R. S. Peters (v Kroflič 1997: 66) pravita, da mora dober učitelj vzgajati tako, da bo njegova avtoriteta nekoč odveč.

Ugotovili smo že, da avtoritete v vzgoji ni mogoče ukiniti, saj s tem tvegamo, da bomo učinke avtoritete zgolj potlačili in jih s tem naredili še močnejše in bolj škodljive.

Potrebno je tako iskati obliko avtoritete, ki v vzgoji omogoči največjo stopnjo svobode in hkrati najbolj nemoten razvoj posameznikove individualnosti in avtonomne morale (Kroflič 1997: 288).

Kroflič (1997: 68–69) pravi, da osnovni dejavnik vzgoje svobodne osebnosti ni prenos ustreznih vsebin moralne vzgoje niti vzgojni cilji, temveč oblikovanje vzgojnih dejavnikov na načelih samoomejitvene avtoritete, ki so opredeljeni z naslednjimi pravili:

- prva naloga avtoritete je vzpostaviti čustveno stabilen in pozitiven odnos med vzgojiteljem in učencem ter otroku ponuditi primarni objekt identifikacije;
- skladno s procesom psihofizičnega razvoja je treba avtoriteto imaginarnega lika zamenjati z avtoriteto simbolne zahteve, podkrepljene z racionalno utemeljitvijo;
- spodbujati otrokovo sposobnost moralnega razvoja in avtoriteto postopoma preusmerjati na depersonalizirane objekte identifikacije (predvsem na moralna pravila);
- podpirati otrokovo moralno in mišljenjsko osamosvajanje s spodbujanjem samostojnega iskanja ustreznih etičnih rešitev, hkrati pa omejevati vpliv lastnih modelov reševanja moralnih problemov na otroka;
- otroka postopoma vključevati v procese dogovarjanja in odločanja o skupnih pravilih bivanja in reševanja problemov;
- temelje moralnosti moramo iskati v sposobnosti iskanja skupnih interesov v vsaki novi situaciji in ne v stalnih, na avtoriteti utemeljenih oblikah vedenja;
- visoke cilje moralne vzgoje nam omogoča uresničiti spodbujanje otrokovega razumevanja problemov avtoritarne ujetosti, možnosti manipulacije ter težav, povezanih z zagotavljanjem prostora lastne svobode in ne omejevanjem svobode drugega.

Transfer kot psihoanalitični koncept omogoča boljše razumevanje osvoboditvenih procesov v moralni vzgoji. Transfer je pojav, ki omogoča uspešen stik med vzgojiteljem in učencem, s tem ko vzgojitelja postavi v vlogo osebe vredne zaupanja in ji dodeli

avtoriteto. Zaradi transfera otrok zaupa vzgojitelju in želi slediti njegovi avtoriteti. Takšen položaj omogoča vzgojitelju vzgojno vplivanje, hkrati pa ga postavi v nadrejeni položaj v vzgojno-izobraževalnem odnosu. Če želi vzgojitelj vzpostaviti z učencem enakovreden odnos, transfer predstavlja glavno oviro. Dokler otrok ne bo opravił slepe vere v nezmotljivost učitelja, ne bo sposoben samostojnega mišljenja, vrednotenja in odločanja. Pri tem pa ima vzgojitelj pomembno vlogo, saj mora učencu aktivno pomagati preseči brezpogojno transferno navezavo s tem, da ga spodbuja za samostojne akcije in se odreče svoji avtoritarni pomoči. Le takšno ozaveščeno in aktivno samoomejevanje lastne avtoritete ter pretirano vsebinsko vnaprej določenih vzgojnih ciljev bo pripomoglo k otrokovemu postopnemu osamosvajanju (Kroflič 1997: 59).

»Če bomo otroka pravočasno naučili dojeti smisel resnice, da je tudi na videz še tako brezmejna avtoriteta gospodarja omejena, količina njene moči pa je po navadi obratno sorazmerna s količino naše lastne notranje energije, da se onstran opiranja na avtoriteto posredovanih rešitev odločimo za iskanje resnice lastne subjektivnosti, ga bomo na najboljši možen način pripravili na soočenje s svobodo izbire, ki se bo zgodila v njegovi zasebnosti! In ko bo to svojo energijo sposoben uresničiti tudi v smislu iskanja skladnosti (kongruence) med lastno željo in željo drugega, bo cilj moralne vzgoje v postmodernem smislu uresničen« (Kroflič 1997: 339).

Dosedanja analiza fenomena avtoritete v vzgojni teoriji je privedla do pomembnih ugotovitev (Kroflič 1997: 317):

- vsaka etika in tudi vzgoja je zasnovana na avtoriteti;
- če želimo odpraviti avtoriteto v vzgoji, se ta običajno skriva, s tem pa pridobi dodatno moč;
- tej zakonitosti se ne moremo izogniti niti ob predpostavki izrecne vzgojiteljeve vere v izvorno dobro naravo učenca in želje, da z lastno avtoriteto ne omejuje otrokovega naravnega razvoja. Otrok bo zaradi notranje potrebe izsilil eno od oblik identifikacije z vzgojiteljevim likom, s tem pa tudi podreditev avtoriteti;
- vzgoja, ki ohranja brezpogojno avtoritarno podrejenost učenca ali otroka povzroča nastanek relativno trajnih značajskih lastnosti, katerih temeljne

značilnosti so konformizem, nagnjenost k tradicionalizmu, agresivnost do šibkejših in občudovanje močnejših, rasna, verska in ideološka nestrpnost itd. Te lastnosti so nasprotne idejam postmoderne stike;

- avtoritete v vzgoji ni mogoče odpraviti, lahko pa vplivamo na njeno strukturo in vsebino.

1.4.3.2 Discipliniranje in kaznovanje

Za I. Kanta je disciplina pogoj svobode, ob tem pa opozarja, da z discipliniranjem otroka ne smemo zlomiti njegove volje, kajti če mu zlomimo voljo, to privede do suženjskega načina mišljenja. Discipliniranje mora omogočiti razvoj svobodnih potencialov v otroku. Vzgojitelj mora tako otroku dokazati, da uporablja prisilo zgolj z namenom učenja razumskega uporabljanja njegove lastne svobode. Disciplina je tako najprej pogoj kulture in poučevanja, saj se otrok nauči misliti le, če je discipliniran in pokoren. Z disciplino je otrok podrejen zakonom človeštva in čuti njihovo oviro (Peček Čuk, Lesar 2009: 154).

Kantova teorija kazni temelji na tezi o absolutnem upoštevanju moralnih in pravnih zakonov. Moralne zakone je potrebno upoštevati iz spoštovanja do njih, pravni zakoni pa se nanašajo na zunanjo prisilo in predpisujejo postopanje po določenem načinu. Kazen je tako zunanja prisila zaradi nespoštovanja zakona in se vselej izreka izključno zato, ker je nekdo kršil zakon. Ne uporablja se kot sredstvo za doseganje nekih drugih ciljev, npr. za dobrobit družbe ali koga drugega. Kazen mora biti po meri kršitve in ne po meri posledic (Peček Čuk, Lesar 2009: 155).

Discipliniranje otroka in kaznovanje sta nujna elementa procesa vzgoje. Kazen otroka ne sme poniževati, ampak mora krepiti njegov občutek odgovornosti, pravičnosti, omogočiti refleksijo njegovega dejanja in ga s tem navajati na samodisciplino. Kazen je tako priložnost za kršiteljevo soočenje z učinki svojega vedenja (Peček Čuk, Lesar 2009: 155).

Po tem vzgojnem stilu je posamezniku potrebno postaviti meje in ga pripraviti, da se bo zavedal vplivov drugih, ki spodbujajo ali zavirajo njegovo delovanje v družbi. Pri tem je vzgojiteljeva vloga biti nenehno v interakciji z otrokom in dovoljevati svobodo

njegovega vedenja v obsegu določenih mej. V primeru prestopa utemeljenih mej pride otrok v konflikt z vzgojiteljem, ki prevzame vodstvo pri odpravljanju in prekinjanju nesprejemljivega vedenja ter se zavzema za doseg medsebojno sprejemljivih rešitev. Vzgojitelj mora prevzeti vlogo tistega, ki razjasnjuje, načrtuje meje in jih uveljavlja. Otrok mora postopoma prevzemati polno odgovornost za svoja dejanja, za kar pa potrebuje vzgojitelja, ki je razumevajoč, dostopen otrokom, hkrati pa ohrani dovolj veliko meri doslednosti, strogosti in zahtevnosti. Vzgojitelj in otrok morata težiti k sprejemanju konstruktivnih rešitev, ki bodo sprejemljive za vse. Najpomembnejše pri tem pristopu je to, da je vzgojitelj/učitelj/socialni delavec resnično prisoten z vso svojo osebnostjo in da je zmožen spoštljivo vstopati v pedagoški odnos, kar je še posebej zahtevno, saj ima pred sabo relativno nerazvite in od njega v številnih pogledih odvisne posameznike (Peček Čuk, Lesar 2009: 157).

2 PROBLEM

V drugem letniku sem opravljala prakso v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad, v enem izmed štirih četrtnih mladinskih centrov v Ljubljani, ki delujejo pod okriljem Javnega Zavoda Mladi zmaji. V času prakse sem imela priložnost spoznati tako delovanje samega mladinskega centra, torej kdo prihaja v mladinski center, kako potekajo aktivnosti, kdo jih organizira in izvaja, kot tudi način dela z mladostniki. V tem času sem opazila, da mladostniki zelo radi prihajajo v ta mladinski center, da se dobro razumejo z mladinskimi delavci in da se radi udeležujejo aktivnosti, zato sem se ves čas spraševala, kako delajo mladinski delavci, da ne prihaja do konfliktov med njimi in mladostniki, kako vzpostavljajo stik z mladostniki, skratka – kakšen pristop dela imajo. Ko sem v tretjem letniku, v okviru predmeta Koncepti socialnega del z mladimi, spoznala te koncepte, je moja začetna ideja dobila popolno sliko. Vedela sem, da bom z raziskovanjem pristopov dela oziroma z raziskovanjem načinov vodenja dobila odgovore na moja vprašanja, ki so se mi porajala ves čas prakse v drugem letniku.

V svojem diplomskem delu želim raziskati sloge vodenja oziroma pristope dela, ki jih uporabljajo mladinski delavci pri delu z mladostniki. To bom raziskovala skozi elemente komunikacije, odgovornosti, vlog, ukrepov, avtoritete in ciljev. Zanimalo me bo, kako poteka komunikacija med mladostniki in mladinskimi delavci pri vsakodnevnem pogovoru, pri načrtovanju aktivnosti in pri reševanju problemov. Zanimalo me bo tudi, kakšne odgovornosti imajo mladinski delavci in mladostniki, v kakšnih vlogah se pojavljajo, kako so določena pravila in kazni, kaj želijo z njimi doseči in na čem utemeljujejo mladinski delavci svojo avtoriteto. Prav tako jim bom zastavila vprašanje, ki se bo navezovalo na postavljanje ciljev, ki jih morajo doseči mladostniki, ter kakšni so konkretno ti cilji. Z vprašanjem o oceni uspešnosti njihove vloge si bom pomagala pri ugotovitvi o morebitni povezavi med njihovo oceno uspešnosti vloge in pristopom dela, ki ga uporabljajo pri svojem delu.

Ugotovitve bi koristile predvsem mladinskim delavcem kot tudi sami direktorici Javnega zavoda Mladi zmaji. Mladinski delavci bi ugotovili, kateri slog vodenja oziroma pristop dela uporabljajo pri delu z mladostniki ter ali je njihov trenutni pristop, ki ga uporabljajo pri delu z mladostniki, v skladu z njihovimi načeli in doktrino dela.

Raziskavo bom izvajala v vseh štirih četrtih mladinskih centrih v Ljubljani. Ti centri so: Četrtni mladinski center Bežigrad, Četrtni mladinski center Šiška, Četrtni mladinski center Zalog in Četrtni mladinski center Črnuče. Vsi štirje četrti centri so enote Javnega Zavoda Mladi zmaji – Centra za kakovostno preživljanje prostega časa v Ljubljani.

Mladinskim delavcem in delavkam bom zastavila naslednja vprašanja:

- Kako poteka komunikacija med mladostniki in mladinskimi delavci?
- Kako je razporejena odgovornost?
- Kako so razvidne družbene vloge udeležencev?
- Kako je opredeljen ukrep ob kršitvi ali nespoštovanju dogovora?
- Kako utemeljujejo mladinski delavci svojo avtoriteto?
- Kako postavljajo cilje, ki jih morajo doseči mladostniki?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Moja raziskava bo kvalitativna, saj bom zbirala besedne opise, ki se bodo nanašali na moj raziskovalni pojav, pri analizi podatkov pa bom uporabila kvalitativno analizo podatkov (Mesec 1997).

3.2 MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Podatke sem zbirala z neposrednim, individualnim spraševanjem, pri čemer sem kot merski instrument uporabila delno strukturiran intervju. Pri izvajanju intervjujev sem uporabila zgolj smernice za intervju, ki so predstavljala ključna vprašanja o temah, ki sem jih želela raziskati. Vprašanja so bila razdeljena na 6 sklopov, in sicer na komunikacijo, odgovornosti, vloge, ukrepe, avtoriteto in cilje. Vsak sklop je imel še dodatna podvprašanja. Ključna vprašanja sem zastavila vsem intervjuvancem, podvprašanja pa sem prilagajala vsakemu posebej. Vire podatkov predstavljajo intervjuji, opravljeni z mladinskimi delavci v vseh štirih četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani. Vprašanja sem oblikovala na podlagi literature, ki sem jo uporabila v teoretičnem delu (Poštrak 2003).

Teme raziskovanja so:

- komunikacija;
- odgovornosti;
- vloge;
- ukrepi;
- avtoriteta;
- cilji.

3.3 POPULACIJA

Populacijo predstavljajo vsi mladinski delavci iz četrtnih mladinskih centrov v Ljubljani. Od tega je pet mladinskih delavk in trije mladinski delavci.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Zbiranje podatkov je potekalo z neposrednim, individualnim spraševanjem mladinskih delavcev. Do intervjuvancev sem prišla tako, da sem na spletni strani Javnega Zavoda Mladi zmaji poiskala njihove elektronske naslove in jih kontaktirala. V e-pošti sem se jim predstavila, povedala da pišem diplomsko delo in da bi pri tem potrebovala njihovo pomoč. Potem sem se začela z njimi individualno dogovarjati za datum, čas in kraj intervjuja. Z nekaterimi sem se dogovarjala preko e-pošte, z nekaterimi pa preko telefona. Glede časa in kraja izvedbe intervjuja sem bila prilagodljiva. Intervju je potekal tako, da sem jim jaz postavljala vprašanja, oni pa so odgovarjali. V primeru nejasnosti kakšnega vprašanja, sem jim bila na voljo za še dodatno pojasnitev. Vsak intervju sem tudi snemala s predhodnim dovoljenjem mladinskega delavca ali delavke. Pet intervjujev je potekalo v mladinskem centru, trije pa v mirnem lokalu. Nikjer ni bilo prisotnih motečih dejavnikov. Zbiranje podatkov je potekalo od 14. 3. 2016 do 25. 3. 2016. Dolžina intervjuja je bila od 30 do 45 minut.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Na podlagi zvočnih posnetkov sem naredila dobeseden prepis intervjuja na računalnik. Pri tem sem izpuščala mašila, pogovorne besede pa ohranila. Intervjuje sem označila z zaporednimi črkami abecede, in sicer z A, B, C, Č, D, E, F in G.

- Razčlenitev opisov in določitev enot kodiranja

Kasneje sem izjave, ki so bile relevantne za mojo temo, označila, oštevilčila in jim pripisala pojem.

Primer:

/Koordinatorji smo odgovorni poskrbeti za varen prostor, da je tukaj notri red in da se deluje v skladu z zakonodajo, katero smo tudi zavezani upoštevati/ (A17). Odgovorna sva zato, da je /prostor odprt, da aktivnosti tečejo, da je v mladinskem centru varen

prostor/ (A18). /Mladostniki imajo odgovornost spoštovati pravila in da odigrajo svojo vlogo v aktivnostih/ (A19), npr. če so organizatorji enega projekta, da organizirajo ta projekt, če so udeleženci mednarodne izmenjave, so odgovorni, da naredijo izpite oziroma šolo, da ne bodo odpadli od mednarodne izmenjave, da poravnajo stroške prijavnin, da se vedejo spoštljivo v mladinskem centru, za kar sva odgovorna tudi midva s sodelavko. /Odgovornost je glede na to, kaj se zmenimo/ (A20).

- Prosto pripisovanje pojmov ali poimenovanje (odprto kodiranje)

Relevantne dele besedila sem vpisala v tabelo, v kateri sem jim določila številko izjave in jim pripisala pojem. Izjavam sem pripisala tudi podkategorijo, kategorijo in temo.

Primer:

Tabela 3.5-1: Primer odprtega kodiranja

Št. izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
A1	V sodelovanju z obiskovalci.	Soustvarjanje z mladostniki.	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A2	Glede na potrebe, ki se pojavljajo že nekaj časa, včasih pa se pojavi kakšna potreba na hitro in jo poskušamo rešiti hitro.	Odzivanje na potrebe mladostnikov.	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A3	Aktivnosti načrtujemo največkrat na podlagi tega, kar naši obiskovalci izrazijo.	Upoštevanje želja mladostnikov.	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija

- Osno kodiranje

Tukaj sem združila vse pojme iz intervjujev in jih hierarhično razporedila od najsplošnejših, od tem, do najbolj konkretnih pojmov.

Primer:

Kategorija 1: Odgovornosti mladinskih delavcev

- Razvidne odgovornosti.
- Večja odgovornost glede formalnih stvari (A24).
- Prepuščanje odgovornosti mladostnikom za njihova dejanja (A40).
- Vzpostavljanje spoštljivih in odgovornih odnosov (B17).
- Prezemanje odgovornosti za svoja dejanja (B17), (D19).
- Večja odgovornost zaradi dela z otroci in mladostniki (B23).

4 REZULTATI

4.1 KOMUNIKACIJA

Dvosmerna komunikacija se udejanja pri načrtovanju aktivnosti, reševanju problemov in pri vsakodnevnem komuniciranju med mladostniki in mladinskimi delavci. Pri načrtovanju aktivnosti je komunikacija vedno dvosmerna, saj mladinski delavci sprašujejo mladostnike po njihovih željah, interesih, sprejemajo in upoštevajo njihove predloge ter aktivnosti načrtujejo skupaj z njimi. Vse to poteka skozi vsakodnevni pogovor in evalvacijo delavnic, včasih pa tudi preko anketnih vprašalnikov: *»Konstantno preko pogovora preverjamo mladostnikove interese, torej, kaj si oni želijo, da bi počeli v mladinskem centru.«*; *»Upoštevamo predvsem želje mladostnikov, ampak to preko vsakodnevnega pogovora – Č1,Č3«*. Prav tako se pri načrtovanju aktivnosti odzivajo na mladostnikove potrebe in izberejo tiste aktivnosti, ki so zanimive za same mladostnike.

Pri reševanju konfliktov, ki se zgodijo bodisi med mladostniki bodisi med mladostniki in mladinskimi delavci, je vedno prisoten pogovor. Pogovorijo se o konfliktu, zakaj je do njega prišlo, kako je kdo videl situacijo in kako so se počutili ob tem. Pri konfliktih, ki se zgodijo med mladostnikom in mladinsko delavko, pa se pogovarjajo predvsem o njunem odnosu. Vsak mladostnik ima možnost povedati svojo plat zgodbe: *»Če se le da, se poskušamo pogovoriti z obema, da se sliši ena in druga plat, verzija in da se tudi onadva slišita – D13.«* Mladinska delavka je izpostavila, da poskuša konflikte reševati na miren način, kjer vsak mladostnik pove svoje videnje: *»Lahko bi rekla, da uporabljam neko vrsto mediacije pri reševanju konfliktov – B14.«* Konflikte, ki se zgodijo med mladostniki, največkrat rešujejo tako, da se pogovorijo z vsakim mladostnikom posebej, kadar pa gre za manjše konflikte, pa z obema mladostnikoma hkrati. Pri individualnih pogovorih z mladostniki poskušajo skupaj iskati rešitev za nastali konflikt: *»Potem sledijo individualni pogovori z mladostniki in skupno iskanje rešitev, kjer pogledamo, kaj bi lahko naredili da si pridemo naproti – F9.«* Mladinska delavka je izpostavila, da kadar pride do konflikta med njo in mladostnikom, reflektira dogajanje s sodelavcem: *»Poiščem oporo pri sodelavcu, z njim reflektiram, kaj se je trenutno zgodilo – F12.«*

Komunikacija med mladostniki in mladinskimi delavci vedno poteka v obliki razgovora, dialoga, tako pri vsakodnevnem kot pri individualnem pogovoru z mladostniki. Mladinska delavka je izpostavila dvosmerno komunikacijo, saj gre pri tem po njenem mnenju za vzpostavljanje odnosa in skupne interese. Mladostniki in mladinski delavci ne komunicirajo samo neposredno, ampak tudi preko Facebook strani in drugih raznovrstnih medijev: *»Mladostniki nama lahko pišejo tudi preko e-pošte, naju pokličejo na telefon ... – A8.«* Dvosmerna komunikacija se odraža tudi pri upoštevanju in sprejemanju argumentov mladostnikov. Mladinski delavci se z mladostniki, v primeru njihovega nespoštovanja pravil, pogovarjajo o pravilih, o starih dogovorih in jim vsako kazen, ki jim jo dajo, tudi pojasnijo.

Kadar gre za postavljanje meja in upoštevanje pravil, se mladinski delavci poslužujejo enosmerne komunikacije: *»V primeru postavljanja meja, upoštevanju pravil, bi lahko rekla, da težimo bolj k enosmerni komunikaciji ... – D12.«* Mimobežna komunikacija skorajda ni prisotna, razen v primerih, ko mladinski delavci pustijo mladostnike, da sami rešijo medsebojne konflikte: *»Na začetku se poskušam nevmešavati in ju pustiti pri miru, da se sama zmenita, če se le da – A9.«*

4.2 ODGOVORNOSTI

Odgovornosti mladinskih delavcev se delijo na odgovornosti, ki so jim predpisane, in na odgovornosti, ki se nanašajo na njihovo delo z otroki in mladostniki. Mladinski delavci so odgovorni za izvajanje programa, vodenje mladinskega centra, sodelovanje z lokalno skupnostjo, pojavljanje v medijih, hkrati pa morejo upoštevati zakonske predpise pri svojem delu in svoje delo opravljati strokovno in kompetentno. Vse to so odgovornosti, ki so jim predpisane: *»Jaz vse moje delovne naloge štejem kot mojo odgovornost, torej, da vodim ta mladinski center, da organiziram delavnice, da sem v kontaktu z drugimi organizacijami, da se pojavljamo v medijih, da se promoviramo, da se pojavljamo na dogodkih lokalne skupnosti, da sodelujemo z osnovno šolo, z gasilci v lokalni skupnosti, da sodelujemo z ostalimi mladinskimi centri iz drugih lokalnih skupnosti – B19.«* Odgovorni so tudi za mladostnike, za sam prostor in za to, da dosledno upoštevajo pravila.

Mladinski delavci imajo zelo jasne odgovornosti, ki se nanašajo na njihovo delo in na sam prostor, v katerem nudijo mladostnikom možnost kakovostnega preživljanja prostega časa. Odgovorni so, da zagotavljajo varen prostor, v katerem se mladostniki ne počutijo ogrožene, da skrbijo za red in čistočo, da skrbijo za mladostnike, s katerimi skupaj soustvarjajo klimo in ustvarjalni prostor. Prav tako so odgovorni za razreševanje konfliktov in za vzdrževanje odnosa z mladostnikom: *»Odgovorna sem za varen prostor, da omogočam mladostnikom, da se lahko tukaj notri razvijajo, in odgovorna sem za 50 % odnosa z mladostnikom – F13.«* Med njihove odgovornosti se šteje vzpostavljanje spoštljivih in dogovornih odnosov in prevzemanje posledic za svoja dejanja. Pri reševanju konfliktov so odgovorni, da sami pri sebi reflektirajo dogajanje in se opravičijo za svoje napake: *»Vedno prideš nazaj s svojim reflektiranim delom – C19.«*

Mladinski delavci so izpostavili, da je njihova odgovornost tudi to, da poskušajo biti vzor mladim in da znotraj odnosov z mladostniki iščejo priložnost za svoje učenje: *»En vidik je tudi odgovornost, da iščem priložnost za svoje učenje, da bom lahko mladostnikom vračala tisto, kar so oni meni dali – F26.«*

Mladostnikove odgovornosti se navezujejo na njihovo prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, na samostojno reševanje konfliktov in na aktivno sodelovanje v aktivnostih. Tako kot mladinski delavci so tudi oni odgovorni za vzpostavljanje spoštljivih in odgovornih odnosov, za vzdrževanje reda, za so-kreiranje prostora in za upoštevanje pravil. Njihova odgovornost je tudi ta, da znotraj dogajanja v mladinskem centru iščejo priložnost za svoj osebni razvoj – ... *hkrati pa jima reflektirava, da sami prihajajo do spoznanja, kaj sploh so – F29.«*

Mladostniki v večini primerov prevzamejo odgovornosti za svoja dejanja, vendar šele po pogovoru z mladinskim delavcem. Prevzemanje odgovornosti je odvisno tudi od stopnje razvitosti tega občutka: *»Prevzemanje odgovornosti je tudi zelo različno od mladostnika do mladostnika. Nekateri imajo več tega občutka, eni manj. Pri nekaterih vidiš, da imajo ta občutek, da jim je žal, da želijo popraviti stvari, pri nekaterih pač ne – C31.«* Nekateri mladinski delavci pa so izpostavili, da se mladostniki zavedajo kršitve pravil in kaj bo sledilo – *»Velikokrat se že sami zavedajo, da so naredili nekaj narobe in kaj bo sledilo – G45.«* Nekateri mladostniki imajo zelo razvite obrambne mehanizme in svoje krivde ne bodo priznali, kljub temu, da so bili z njo soočeni. Velikokrat

mladostniki valijo krivde na druge, svojih odgovornosti pa se ne zavedajo: *»Velikokrat se sklicujejo na svoje pravice in krivijo druge za svoja dejanja – Č23.«*, *»Vedno vedo za druge, da so krivi, zase pa nikoli – G24.«*

S svojimi odgovornostmi se največkrat seznanijo spontano, tekom različnih situacij ali pred začetkom izvajanja aktivnosti. V intervjujih je bilo izpostavljeno, da poskušajo mladinski delavci odgovornosti mladostnikov aplicirati na zgodbe in primere, ki so jim blizu: *»Odgovornosti poskušamo aplicirati na zgodbo, ki so njim blizu, npr. če radi igrajo nogomet, potem pravila o spoštovanju apliciramo na nogomet, torej, kako se konkretni pri nogometu ta pravila odražajo itd. Na ta način se mi zdi, da se bolj naučijo, kot pa da bi jim skozi ponavlja suhoparna pravila in jim tam nekaj teživa – F20.«*

V intervjujih so mladinski delavci poudarjali, da imajo vsi enake odgovornosti, ampak da so njihove odgovornosti večje zaradi dela z mladostniki in formalnih stvari, ki jih morejo opravljati. Menijo, da imajo večjo odgovornost že zaradi tega, ker so odrasle, izobražene osebe. Iz tega lahko sklepamo, da so njihove odgovornosti obojestranske, vendar različne, saj je vsak odgovoren za svoje področje: *»Naša odgovornost, kot odrasle osebe, je drugačna kot mladostnikova – D20.«*, *»Glede formalnih stvari imava večjo odgovornost jaz in koordinatorka. Midva sva tista, ki drživa prostor varen, skrbiva, da aktivnosti potekajo, navezujeva stike z lokalno okolico – A24.«*

4.3 VLOGE

Tako kot so nekatere odgovornosti mladinskih delavcev določene, so predpisane tudi nekatere njihove vloge. Mladinski delavci vidijo sebe v vlogi koordinatorja, vodje mladinskega centra, načrtovalca, organizatorja in povezovalca med različnimi organizacijami: *»Moja vloga pa je tudi ta, da se povezujem z vsemi akterji v lokalni skupnosti, da sem povezovalec med mladostniki, starši, šolo, CSD-jem itd. Kot neki mrežnik, ki pomaga povezovati te različne člene, okolja, v katere je mladostnik zelo vpet – C35.«*

Mladinski delavci največkrat prevzamejo vlogo spoštljivega in odgovornega zaveznika. S tem ko mladostnikom nudijo pomoč in podporo, skupaj z njimi iščejo rešitve, jih učijo soodgovornosti, jih usmerjajo na njihovi poti odraščanja in iščejo njihove močne točke. Svojo glavno vlogo so opredelili takole: *»Jim poskušaš biti dober starš – D16.«*, *»V prvi*

vrsti poskušam biti zgled mladostnikom, jim biti prijatelj z avtoriteto oziroma spoštovani prijatelj – E25.« Sebe vidijo tudi v vlogi strokovnjakov, ki prepoznavajo in zaznavajo stiske in potrebe mladostnikov ter vsebine, ki so pomembne za razvoj mladostnikov. Svojo vlogo opredeljujejo tudi kot poskus zaznati, kaj se z mladostnikom v resnici dogaja: *»Včasih so osamljeni in to izražajo skozi načine, ki so neprimerni. /Sebe vidim kot neki radar, ki zaznava, kaj se dogaja zares zadaj z mladostnikom in kako priti do njega – G26.*« Njihove vloge niso skozi enake, ampak se s časom in z različnimi obdobji tudi spreminjajo. Ko se mladinski delavci pojavljajo bodisi v vlogi očeta, bodisi se igrajo z otroki, se ujamejo v nejasne in neopredeljene vloge: *»Z mlajšimi se bolj igram, mladostniki pridejo iskati meje in sebe, z nekaterimi pa bi lahko bili že partnerji – F23.*«

Vloge mladostnikov lahko razdelimo na dve vrsti vlog, in sicer na vloge, ki se navezujejo na njihovo aktivnost pri delavnicah, projektih, in na vloge, ki se navezujejo na njihovo osebnostno razvijanje. Pri projektih so mladostniki največkrat v vlogi so-načrtovalca, so-organizatorja in so-izvajalca. Zadolženi so za: *»... lepljenje plakatov, pripravo delavnice, izvedbo delavnice, priskrbiti morajo material za samo delavnico itd. – E4.*« Mladinski delavci vidijo njihove vloge pri raznih aktivnostih predvsem kot tehnično in logistično pomoč. Mladinska delavka je izpostavila, da je njihova vloga pomoč pri razvijanju mladinskega kulturnega centra: *»Mi razvijamo mladinski kulturni center in mladostniki imajo pri tem zelo veliko vlogo, ker so oni tisti, ki naredijo plakat, priskrbijo bende in še vse ostale stvari. Vse to delajo z najino podporo – F4.*« Na delavnicah se od mladostnikov pričakuje, da so aktivni sodelujoči, včasih pa prevzamejo tudi vlogo samostojnega izvajalca in organizatorja delavnic. Njihova vloga je tudi ustvarjanje dinamike prostora. Vloge, ki se navezujejo na njihov osebnostni napredek, so zelo nejasne, saj so odvisne od njihove stopnje razvoja, želja, interesov, skratka so individualno prilagojene vsakemu mladostniku posebej. Nekateri mladinski delavci pa vidijo vlogo mladostnikov v uživanju mladosti, v preizkušanju novih stvari in v tem, da so preprosto »mulci«.

Mladinski delavci menijo, da svojo vlogo mladinskega delavca uspešno opravljajo. To utemeljujejo z njihovim spoštljivim odnosom do mladostnikov, z vzpostavljenim dobrim stikom in z njihovo sposobnostjo približati se in začutiti mladostnika. Kot največje pokazatelje svoje uspešnosti vidijo v ogromnih življenjskih napredkih mladostnikov, v tem, da jim mladostniki zaupajo, da prihajajo novi mladostniki in da se

mladostniki vračajo nazaj v mladinski center »... vračanje starih generacij nazaj. Ko imajo krizna obdobja, pridejo sem nazaj se malo pogovorit z mano, kar meni daje znak, da sem dobro delala z njimi, da smo vzpostavili dober odnos, da so dobili nekaj zase – C40.« Znak, da dobro delajo, jim predstavljajo tudi spodbudne besede iz lokalnega okolja.

4.4 UKREPI

Kljub temu, da so mladinski delavci navajali, da pravila oblikujejo skupaj z mladostniki, je analiza intervjujev pokazala, da ni vedno tako. Veliko pravil, predvsem glede alkohola, drog in nasilja, je določenih že vnaprej in s strani mladinskih delavcev: »Nekatera pravila pa moreš implementirat sam od sebe, npr. da je v ČMC-ju prepovedan alkohol in droge. – E35.«, »Oblikuješ jih predvsem s svojo sugestijo, nekaj, kar velja, npr. varnost in o katerih se ne pogajaš – D36.« Pravila se največkrat oblikujejo na podlagi želja mladostnikov, torej, kako se bi oni želeli počutiti v mladinskem centru in kakšno obnašanje bi jih motilo. O tem se skupaj pogovarjajo in na koncu dogovorno sprejmejo pravila.

Mladinski delavci različno seznanjajo mladostnike z njihovimi pravili. Nekateri jih seznanijo ob njihovem prihodu v mladinski center, drugi pa so zagovorniki neformalnega sprejema mladostnikov in imajo plakat s pravili obešen na vidnem mestu, ki predstavlja kanal za samoiniciativno seznanjenost mladostnikov s pravili: »Na vratih imajo napisana pravila in če si jih želijo prebrati, si jih lahko. – A22.« Eden od načinov seznanjenosti s pravili je soglasje, ki ga morajo podpisati mladostniki in njihovi starši ob začetku obiskovanja mladinskega centra, drugi način pa je posredovanje pravil preko mladostnikov, ki že dalj časa obiskujejo mladinski center: »Mi poskušamo tako, da ko pride nov mladostnik, mu stalni mladostniki razkažejo mladinski center in mu razložijo pravila, ki veljajo v tem prostoru – G20.« Pravila niso konstantna, temveč se lahko tudi spreminjajo, dopolnjujejo in na novo oblikujejo, če je potreba po tem.

V primeru neupoštevanja pravil, se mladinski delavci poslužujejo ukrepov. Nekateri ukrepi so dogovorjeni skupaj z mladostnikom, ki je prekršil pravilo, drugi pa so konstantni in predpisani. Ukrepi so prilagojeni posamezniku in se določajo individualno, preko pogovora. V intervjujih so mladinski delavci izpostavili, da dajejo mladostnikom možnost, da si sami izberejo kazen: »Mu dam vedeti, da je odgovornost

na njemu, da si izbere to »kazen« –B37.« Največkrat je dogovorjena kazen povrnitev nastale materialne škode ali opravljanje kakršnega koli dela za ČMC: »Da nekaj popravijo, recimo, da prinesejo novo pink ponk žogico – D41.« Prepoved vstopa v mladinski center in takojšnja zapustitev mladinskega centra sta najhujša ukrepa, ki sta predpisana in se mladostniki o njiju ne morejo pogajati. Mladinski delavci so navajali, da gredo v sankcioniranje vedno po pogovoru z mladostniki, vendar se tega ne držijo vedno, saj so po njihovih besedah ukrepi pri določenih kršitvah nujni in neizogibni.

Mladinski delavci vidijo kaznovanje kot pozitivni vidik ukrepa. S kaznimi dajejo mladostnikom naprej znak, da je prestopil mejo, hkrati pa priložnost za samorefleksijo in možnost za izboljšanje svojega vedenja. S kaznimi spodbujajo njihov uvid, nov pogled in jih učijo sprejemanja odgovornosti. Kazen jim predstavlja vzgojni moment za vse mladostnike in sporočilo mladostnikom, da obravnavajo vse enako in da niso do nikogar pristranski. Kazen vidijo tudi kot priložnost, da mladostnik spozna, da mladinski center zanj ni prava institucija: *»Obstajajo tudi druge institucije, ne rabijo vsi mladostniki v naš center, saj eni potrebujejo recimo PUM, drugi stanovanjsko skupino, psihiatrično obravnavo itd. Kot vodja mladinskega centra je priporočljivo, da veš, kakšne opcije so naprej, da jim lahko posreduješ potrebne informacije o tem – F40.«*

4.5 AVTORITETA

Avtoriteta mladinskih delavcev temelji na medsebojnem spoštovanju. Vsem mladinskim delavcem in delavkam je pomembno spoštovanje na osebni ravni. Tako kot oni spoštujejo mladostnike, želijo in pričakujejo, da bodo tudi mladostniki spoštovali njih. Ne težijo k spoštovanju izključno zaradi njihove pozicije: *»Ni mi a priori pomembno, da mene spoštujejo samo zaradi tega, ker sem odrasla oseba ali mladinski delavec – E50.«* Mladinski delavci in mladostniki zavzemajo enakovreden položaj v odnosu in komunikaciji in so zato enakovredni člani med seboj. Avtoriteta mladinskih delavcev temelji na participaciji in dialogu z mladostniki.

Mladinski delavci utemeljujejo svojo avtoriteto na podlagi sposobnosti, znanj in kompetenc, ki jih imajo. Avtoriteto uporabijo takrat, ko je potrebno postaviti varne okvirje za mladostnike, ko jih je potrebno zaščititi, skratka, ko se je potrebno strokovno odzvati. Kljub temu pa včasih nastopijo avtoritarno, uveljavijo svojo moč in zavzamejo položaj nadrejenega: *»Ne predstavljam si, da še preden bi stopila v mladinski center, da*

me bi »povozilo« 5 mladostnikov – Č39.» V ukazovalno nedogovorno obliko vodenja zdrsnejo, kadar je potrebno postavljati meje, pravila in ohraniti položaj za vodenje skupine: »... ker ko imaš veliko skupino, rabiš avtoriteto, da lahko skupino vodiš, da te mladostniki upoštevajo, da te ne dojemajo kot kar eno osebo – B44.«

4.6 CILJI

Mladinski delavci ne delajo individualnih načrtov z mladostniki, zato tudi ne postavljajo z vsemi individualnih ciljev. Cilji vedno izhajajo iz mladostnikovih pričakovanj, potreb, želja in so vedno postavljeni skupaj z njimi. Največ individualnih ciljev postavljajo s praktikanti in študenti. Nekateri mladinski delavci pojmujejo kot cilje mladostnikov njihove naloge, za katere so zadolženi pri raznih projektih: *»... ko organiziramo celodnevno prireditev na šolskem igrišču OŠ Zalog, si z mladostniki razdelimo naloge, kot so priprava in izvedba delavnice, priprava tople malice za nogometaše in osebje, sojenje, skrb za glasbo, prevoz materiala, priprava in pospravljanje prireditvenega prostora ipd. Opravljena naloga predstavlja cilj – A44.«*

Cilji so določeni za vsakega mladostnika posebej in so zelo konkretno zastavljeni: *»Običajno so cilji zelo konkretni, kot recimo: kaj narediti, ko se bojim učiteljice in sem vprašan pred tablo; kako se soočiti z nasiljem s strani vrstnikov; kaj narediti ob konflikti s staršem itd. – C54.«* Nekateri cilji pa so mladostnikom določeni s strani mladinskih delavcev: *»Večinoma mlade usmerjamo v splošne cilje, kot so participacija, prevzemanje odgovornosti, razvijanje potencialov, ki so splošno vodilo in jih ne določamo z mladostniki ... – Č40.«* Uspešnost cilja vedno preverijo preko evalvacije.

5 RAZPRAVA

V odnose z mladimi vstopamo na različne načine, ki jih Poštrak (2003: 30) imenuje oblike vodenja oziroma pristopi dela. Oblike vodenja delimo na demokratično, avtoritarno in laissez-faire, laissez-passer ali vsedopuščajočo obliko vodenja. Poštrak (2003: 30) iz raznih razlogov predlaga poimenovanje dogovorni za tisti pristop, ki smo mu rekli demokratični, ukazovalni nedogovorni za avtoritarni in neukazovalni nedogovorni za pristop, ki smo ga opredelili kot laissez-faire. Vsak način vodenja lahko določimo preko naslednjih elementov odnosa: komunikacije, vlog, odgovornosti, avtoritete, ukrepov in ciljev.

Za dogovorni pristop je značilno, da z mladostnikom vzpostavimo stik in z njim vodimo razgovor. Udeleženci sodelujejo, se dogovarjajo in skupaj načrtujejo (Poštrak 2003: 31). Analiza intervjujev je pokazala, da so mladinski delavci vedno v razgovoru, dialogu z mladostniki, tako pri vsakodnevni komunikaciji, kot pri reševanju problemov in načrtovanju aktivnosti. Temelj za načrtovanje aktivnosti jim predstavljajo mladostnikove želje, potrebe in interesi. Preko vsakodnevnega pogovora preverjajo, kaj si želijo mladostniki početi v mladinskem centru, katere aktivnosti bi jih veselile itd. Dvosmerna komunikacija se najbolj odraža pri reševanju konfliktov, ki nastanejo bodisi med mladostniki bodisi med mladostniki in mladinskimi delavci. Konflikt vedno rešujejo s pogovorom, pri katerem ima vsak mladostnik možnost povedati svoje mišljenje. Mladinski delavci zelo težijo k temu, da se slišita obe zgodbi mladostnikov in da potem skupaj iščejo možno rešitev. Kadar pogovor nanese na postavljanje meja in pravil, se mladinski delavci poslužujejo enosmerne komunikacije. Mladostnikom jasno razložijo njihovo zahtevo, mladostniki pa se okoli tega ne morejo več pogajati. Tak potek komunikacije je značilen za ukazovalni nedogovorni pristop, pri katerem vodja daje navodila, ki so brez možnosti oporekanja, mladostnik pa pri tem nima besede (Poštrak 2003: 31). Mimobežne komunikacije, ki je značilna za neukazovalni nedogovorni pristop, se mladinski delavci skorajda ne poslužujejo, razen, kadar prepustijo reševanje konfliktov mladostnikom samim. Zelo pomembno se mi zdi, da imajo mladostniki možnost povedati svoje mnenje in da jih mladinski delavci obravnavajo kot enakovredne člane v komunikaciji, saj so doma in v šoli deležni predvsem enosmerne komunikacije.

Odgovornosti mladostnikov in mladinskih delavcev so dobro razvidne. Mladinski delavci so odgovorni za kompetentno vodenje programa v mladinskih centrih, za opravljanje svojih delovnih nalog in za predstavljanje mladinskega centra širši okolici. Odgovornosti mladostnikov so prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, spoštovanje drugih mladostnikov in soustvarjanje prostora in vzdušja. Mladostniki skoraj vedno prevzamejo odgovornosti za svoja ravnanja, razen mladostniki z močnimi obrambnimi mehanizmi in mladostniki, ki nimajo toliko razvitega občutka za krivdo. Po besedah mladinskih delavcev so njihove odgovornosti večje zaradi dela z otroki in zagotavljanja prostora. Odgovornosti so torej obojestranske in razvidne, vendar različne, kar je značilnost dogovornega pristopa dela (Poštrak 2003: 31). S tem pristopom mladinski delavci prepuščajo mladostnikom, da prevzamejo odgovornost za svoja dejanja, ta način pa mladostnikom omogoča, da se učijo iz posledic svojih dejanj.

Na podlagi odgovorov lahko sklepam, da se mladinski delavci največkrat pojavljajo v vlogi spoštljivega in odgovornega zaveznika, kar pomeni, da mladostnikom nudijo oporo, pomoč, delajo na njihovi krepitvi moči, jim svetujejo, jih učijo soodgovornosti ter skupaj iščejo rešitve in primernejše oblike ravnanja. Mladostniki se največkrat pojavljajo v vlogah pomočnikov pri načrtovanju, organizaciji in izvedbi projektov ter delavnic. Mladinski delavci jih vidijo tudi v vlogi aktivnih udeležencev pri delavnicah in v vlogi soustvarjalcev vzdušja v mladinskem centru. Njihove vloge so jasne, razvidne in sprejete, kar je značilno za dogovorni pristop dela z mladimi (Poštrak 2003: 31). Mladinski delavci vrednotijo svoje delo kot uspešno in to utemeljujejo z vzpostavljanjem spoštljivih odnosov z mladostniki, z njihovo sposobnostjo začutiti, slišati mladostnika in z vračanjem mladostnikov nazaj. Sklepam lahko, da mladinski delavci, ki z mladostnikom vzpostavijo dober odnos, ki vidijo mladostnika kot njihovega sogovornika, uporabljajo pri delu z njimi dogovorni pristop.

Pri oblikovanju pravil in ukrepov lahko govorimo o uporabi dveh pristopov, in sicer o dogovornem pristopu in ukazovalno nedogovornem pristopu dela. Kot pravi Poštrak (2003: 31) je za ukazovalno nedogovorni pristop dela značilno, da so pravila in ukrepi vsiljeni, pri dogovornem pristopu pa se pravila in ukrepi oblikujejo skupaj z mladostniki. Mladinski delavci so navajali, da pravila oblikujejo skupaj z mladostniki in da so sprejeta dogovorno. Kljub temu pa so navajali tudi, da obstajajo temeljna pravila, ki so določena že vnaprej in z njihove strani. Iz tega lahko sklepam, da določena pravila obstajajo znotraj skupine, določena pa temeljijo na avtoriteti mladinskih delavcev.

Enako velja tudi za ukrepe. Ukrepi za hujše kršitve so podani s strani mladinskih delavcev, manjši ukrepi pa so dogovorjeni in prilagojeni vsakemu posamezniku posebej. Večino časa mladinski delavci uporabljajo dogovorni pristop, kadar pa gre za hujše kršitve in bolj stroga pravila, pa se poslužujejo ukazovalno nedogovornega pristopa dela. Mladinski delavci morajo mladostnikom omogočiti eksperimentiranje, preizkušanje, raziskovanje sebe in svojih potencialov, ob tem pa jim sporočati, da ni »konec sveta«, če so naredili kaj narobe, ampak da je pomembno predvsem to, da znajo prevzeti odgovornost za svoja dejanja, in da ga kljub napakam cenijo in spoštujejo.

Po besedah mladinskih delavcev smisla kaznovanja ne vidijo izključno v kaznih in pohvalah, ampak predvsem kot nekaj pozitivnega, kot učenje za prevzemanje odgovornosti za svoja ravnanja in za nošenje njihovih posledic. S kaznijo želijo učiti mladostnike soodgovornosti, jim dati priložnost za samorefleksijo, za nov pogled in za spremembo njihovega mišljenja in vedenja. Kot pravita Peček Čuk in Lesar (2009: 155) kazni ne sme poniževati, ampak predvsem krepiti mladostnikov občutek odgovornosti, pravičnosti, omogočiti refleksijo za njegova dejanja in s tem navajati na samodisciplino.

Mladinskim delavcem zunanja avtoriteta ni pomembna, pomembno pa jim je medsebojno spoštovanje oziroma spoštovanje na podlagi njihove osebnosti. Navajali so, da jih mladostniki ne rabijo spoštovati izključno zaradi njihovega položaja, kljub njihovim besedam pa lahko iz odgovorov ugotovim, da velikokrat uveljavijo svojo moč in položaj, predvsem v raznih kriznih okoliščinah, ko je potrebno zagotoviti varnost mladostnikov ali ko želijo nekaj doseči. V teh primerih uporabljajo ukazovalno nedogovoren pristop dela, saj uveljavljajo svojo avtoriteto izključno zaradi položaja koordinatorja. Avtoritativno, vendar ne avtoritarno, nastopijo takrat, ko morajo zagotoviti varen okvir za mladostnike, torej morajo pokazati svojo strokovnost in kompetentnost. Zelo pomembno je, da mladinski delavci oblikujejo model avtoritete, oprt na njihove kompetence in moč, saj s tem mladostniku omogočijo občutek sprejetosti, varnosti, hkrati pa spodbujajo njegovo osamosvajanje in razvoj potencialov.

Cilji mladostnikov so vedno postavljeni skupaj z njimi in izhajajo iz njihovih potreb in želja. Individualnih načrtov z mladostniki ne izvajajo, kadar pa si mladostniki zastavijo kakšen cilj, si ga zastavijo na čim bolj konkretnen način. Mladinski delavci ne vsiljujejo ciljev, ki jih morajo doseči mladostniki, temveč težijo, da si jih mladostniki zastavljajo sami. Iz tega lahko sklepam, da pri postavljanju ciljev mladinski delavci izhajajo iz

dogovornega pristopa, saj so vsi cilji določeni, jasni in oprti na instrumentalno definicijo problema mladostnika (Poštrak 2003: 33).

Na podlagi njihovih odgovorov in analize podatkov lahko sklepam, da mladinski delavci pri svojem delu z mladostniki uporabljajo vse tri pristope, vendar niso vsi enakomerno zastopani. Nihče ne uporablja samo enega pristopa dela, ampak najpogosteje kombinacijo dveh, in sicer dogovornega in ukazovalno nedogovornega pristopa dela. Njihova želja je sicer dogovorni pristop dela, vendar morajo zaradi različnih situacij in ohranitve varnega prostora nastopiti tudi kdaj avtoritarno. Vsi mladinski delavci, ki vrednotijo svoje delo kot uspešno, večino časa uporabljajo dogovorni pristop dela. Iz tega lahko sklepam, da mladinski delavci vidijo dogovorni pristop kot učinkovit in primeren za delo z mladimi.

Rezultati so potrdili moja pričakovanja, saj sem pričakovala, da bodo mladinski delavci najpogosteje vodili mladostnike z dogovornim in ukazovalnim nedogovornim pristopom dela. Večina mladinskih delavcev ne pozna teorije o konceptih dela z mladimi, zato pri svojem delu največkrat izhajajo iz praktičnih izkušenj, ki so se v preteklosti pokazale kot dobre. Kateri slog vodenja uporabljajo pri svojem delu, je tudi odvisno od tega, kakšen pogled imajo na otrokovo naravo, iz kakšne stroke prihajajo in kakšna so njihova stališča. Slog vodenja se razlikuje tudi glede na spol. Mladinski delavci hitreje preidejo iz dogovornega v ukazovalno nedogovornega, medtem ko mladinske delavke bolj težijo k dogovarjanju in medsebojnemu sodelovanju.

6 SKLEPI

KOMUNIKACIJA

- Komunikacija med mladostniki in mladinskimi delavci večino časa poteka dvosmerno.
- Enosmerne komunikacije se mladinski delavci poslužujejo pri postavljanju meja in upoštevanju pravil.

ODGOVORNOSTI

- Odgovornosti mladinskih delavcev so vezane na kompetentno vodenje programa v mladinskem centru in na opravljanje njihovih delovnih nalog.
- Mladostniki so odgovorni, da prevzamejo odgovornost za svoja dejanja in za sokreiranje mladinskega centra.
- Mladinski delavci imajo večjo odgovornost zaradi izobrazbe, formalnih zadolžitev in dela z mladostniki.

VLOGE

- Mladinski delavci se največkrat pojavljajo v vlogi spoštljivih in odgovornih zaveznikov.
- Vloge mladostnikov, ki se navezujejo na aktivnosti, so razvidne, vloge vezane na njihov osebni razvoj pa nejasne in neopredeljene.
- Mladinski delavci, ki menijo, da so v svoji vlogi uspešni, uporabljajo dogovorni pristop dela.

UKREPI

- Pravila oblikujejo skupaj z mladostniki, nekatera pa so že določena vnaprej in s strani mladinskih delavcev.
- Ukrepi se določajo vsakemu posamezniku posebej, za večje kršitve pa so že predpisani in veljajo za vse mladostnike enako.

AVTORITETA

- Avtoriteta mladinskih delavcev temelji na medsebojnem spoštovanju in njihovih kompetencah.

CILJI

- Cilji so postavljeni skupaj z mladostniki in se navezujejo na njihove potrebe in želje.

GLAVNI SKLEP

- Mladinski delavci najpogosteje uporabljajo kombinacijo dogovornega in ukazovalno nedogovornega pristopa dela.

7 PREDLOGI

ZA PRAKTIČNO DELOVANJE

- Organizirati predavanje o konceptih dela z mladimi za vse mladinske delavce iz četrtnih mladinskih centrov v Ljubljani. Glede na to, da so nekateri mladinski delavci poznali te pristope, drugi ne, se mi zdi nujno potrebno, da dobijo ustrezno znanje o pristopih dela, ki se uporabljajo pri delu z mladimi.
- Smiselno bi bilo tudi organizirati predavanje za vse prostovoljce in izvajalce delavnic, ki sodelujejo pri izvajanju programa v četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani, o pristopih dela z mladimi in jih seznanimi o tem, kako pravilno pristopati do mladih.
- Mladinskim delavcem bi predlagala, da se pred ukrepom – kaznijo – vedno pogovorijo z mladostnikom in poskušajo najti kakšno drugo kazen kot pa takojšnjo zapustitev mladinskega centra.
- Prav tako jim predlagam, da poskušajo vsa pravila oblikovati skupaj z mladostniki. Mladostniki bodo pravila bolj spoštovali in upoštevali, če jim bo omogočeno sodelovanje pri njihovem postavljanju in jim ne bodo vsiljena in določena.

NADALJNO RAZISKOVANJE

- Intervjuvati mladostnike, ki zahajajo v mladinski center in dobiti njihov vpogled v vodenje mladinskih delavcev.
- Intervjuvati direktorico Javnega Zavoda Mladi zmaji o tem, kakšen pristop dela z mladimi zagovarja ona in kaj glede tega pričakuje od mladinskih delavcev.
- Raziskavo razširiti še na druge mladinske centre po Sloveniji, ki imajo enako vizijo in cilje kot četrtni mladinski centri v Ljubljani.

8 UPORABLJENA LITERATURA

- Bluestein, J. (1997), *Disciplina 21. stoletja: Kako učence navajamo na samonadzor in prevzemanje odgovornosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Glasser, W. (1998), *Dobra šola. Vodenje učencev brez prisile*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Glasser, W. (2002), *Nesrečni najstniki: kako naj starši in učitelji poiščejo stik z njimi*. Radovljica: MCca.
- Gordon, T. (1997), *Trening večje učinkovitosti za učitelje*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Gril, A. (2006), *Prosti čas mladih v Ljubljani*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Gril, A., Leskošek, V. (2007), *Povzetki raziskovalnih poročil o mladih in mladinskih organizacijah v Ljubljani: prosti čas mladih v Ljubljani: psihosocialna analiza potreb in možnosti za njihovo uresničevanje, potrebe mladinskih organizacij v Mestni občini Ljubljana, prostovoljno delo mladih v Ljubljani*. Ljubljana: Urad za mladino Mestne občine.
- Kristančič, A. et al. (2007), *Svoboda izbire – moj prosti čas*. Ljubljana: A. A. Inserco, d. o. o., svetovalna družba.
- Kristančič, A., Hočevār, T. (2007), *Mladinski in četrtni centri*. V: Kristančič et al., *Svoboda izbire – moj prosti čas*. Ljubljana: A. A. Inserco, d. o. o., svetovalna družba (139–146).
- Kroflič, R. (1997), *Med poslušnostjo in odgovornostjo: Procesno-razvojni model moralne vzgoje*. Ljubljana: Vija.
- Kroflič, R. (1997), *Avtoriteta v vzgoji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče – Zbirka Alfa.
- Kuhar, M. (2007), Prosti čas mladih v 21. stoletju. *Socialna pedagogika*, 11, 4: 453–471.

- Kuhar, M. (2011), *Značilnosti prehodov v odraslost v Sloveniji*. V: Kuhar, M. (ur.), Razpotnik, Š. (ur.), *Okviri in izzivi mladinskega dela v Sloveniji*. Ljubljana: Pedagoška Fakulteta.
- Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I. del. Skripta*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Miheljak, V. (ur.) (2002), *Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Aristej.
- Mrgole, A. (2003), *Kam z mularijo? Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Aristej.
- Peček Čuk, M., Lesar, I. (2009), *Moč vzgoje: sodobna vprašanja teorije in vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Poštrak, M. (2003), Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi. *Šolsko svetovalno delo*, VIII, 3/4: 26–33.
- Poštrak, M. (2007), *Preventivna funkcija prostega časa*. V: Kristančič et al., Svoboda izbire – Moj prosti čas. Ljubljana: A. A. Inserco, d. o. o., svetovalna družba (147–166).
- Poštrak, M. (2015), Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo*, 54, 5: 269–280.
- Prgić, I. (2007), *Vodenje razreda*. Diplomsko naloga. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Pucelj Lukan, P. (ur.) (2011), *Mladinsko delo v teoriji in praksi*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- Ranc, I. (ur.) (2012), *Lokalna mladinska politika*. Ljubljana: Zveza ŠKIS; Ajdovščina: Mladinski svet.

- Ule, M., Miheljak, V. (1995), *Pri(e)hodnost mladine*. Ljubljana: DZS: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
- Ule, M. (2008), *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule Nastran, M. (2000), *Sodobne identitete – V vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Žmuc – Tomori, M. (1983), *Pot k odraslosti. Kaj je in kaj ni motnja v otrokovem duševnem razvoju*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Elektronski viri

- *Mladinska mreža MaMa*. Dostopno na: <http://www.mreza-mama.si/> (10. 6. 2016).
- *Mladinski svet Slovenije*. Dostopno na: <http://mss.si/> (10. 6. 2016).
- *Mladi zmaji – Bežigrad – Zavod Mladi zmaji*. Dostopno na: <http://www.mladizmaji.si/bezigrad/> (30. 5. 2016).
- Pucelj Lukan, P. (2009), *Kompetence mladinskega delavca*. Dostopno na: http://www.mladinski-delavec.si/datoteke/cd/dokumenti/mladinski_delavec_21.pdf (6. 5. 2016).
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (2010), *Ur. l. RS 42/2010* (ZJIMS). Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=97951> (5. 5. 2016).
- *Zavod Mladi zmaji*. Dostopno na: <http://www.mladizmaji.si> (7. 5. 2016).

9 PRILOGE

9.1 SMERNICE ZA INTERVJU

KOMUNIKACIJA

- Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v načrtovanje ali ne? Upoštevate mladostnikove želje in potrebe pri načrtovanju aktivnosti in dejavnosti?
- Kako ravnate, ko se zgodi prepir med dvema mladostnikoma?
- Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki? Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt?
- Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

ODGOVORNOSTI

- Kakšno odgovornost imate vi kot koordinatorji in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?
- Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti? So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?
- Ali bi lahko rekli, da imate vi kot strokovni delavec večjo odgovornost kot mladostniki?
- Se mladostniki zavedajo svoje odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

VLOGE

- Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?
- V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?
- Se vam zdi, da ste v svoji vlogi uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

UKREPI

- Kako oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru?
- So pravila konstantna, ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?
- So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako jih določate?
- Kakšni so ukrepi ob neupoštevanju pravil, dogovorov?
- Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

AVTORITETA

- Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?
- Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?
- Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki in zakaj?

CILJI

- Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

9.2 INTERVJUJI Z DOLOČENIMI ENOTAMI KODIRANJA

9.2.1 Intervju A

INTERVJU A

Datum: 14.3.2016

Dolžina intervjuja: 33 minut

Kraj izvedbe: ČMC Zalog

Kako načrtujete dejavnost v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate njihove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

Dejavnosti načrtujemo najbolj na podlagi preteklih izkušenj, /v sodelovanju z obiskovalci/(A1), lokalno skupnostjo, /glede na potrebe, ki se pojavljajo že nekaj časa, včasih pa se pojavi kakšna potreba na hitro in jo poskušamo rešiti hitro./(A2) Poskušamo biti fleksibilni pri samem načrtovanju delavnic. Delavnice imamo preko javnega razpisa. Na začetku leta izberemo 10 izvajalcev delavnic v skladu z izkušnjami, ki jih imamo in v skladu s potrebami. Če vidimo, da nekaj gre vzamemo, če nekaj ne gre, se ne trudimo. Naš cilj je, da zajamemo takšne aktivnosti, ki so zanimive za mladostnike. Ad hoc delavnice, aktivnosti, počitnice pa načrtujemo glede na to, kaj je tisti čas aktualno, moderno in katera sezona je takrat. /Aktivnosti načrtujemo največkrat na podlagi tega, kar naši obiskovalci izrazijo./(A3)

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

Čisto odvisno od aktivnosti. Imamo veliko različnih aktivnosti in na podlagi teh različne stopnje vključenosti. /Lahko je to samo opazovanje, lahko pa je aktivna vključitev v smislu soorganizacije, soizvajanja, načrtovanja, lahko pa so samo aktivni udeleženci na delavnicah./(A4) Njihova lastna projekta sta dva celodnevna dogodka in sicer na njihovem igrišču, ki se imenuje Plata. Projekt se imenuje Z nogometom proti diskriminaciji, v okviru katerega poteka nogometni turnir, košarkarski turnir, glasbene delavnice itd. /Konkretno pri tem projektu je njihova vloga ta, da štejejo rezultate, pripravljajo sendviče, pomagajo pripraviti prostor, sodelujejo na delavnicah, pomagajo pri organizaciji itd../(A5) Njihova želja je bila namreč imeti nogometni turnir in midva s koordinatorko sva se povezala z drugimi organizacijami in jima pomagala organizirati ta dogodek. Ta dogodek ni čisto njihovo lastno delo, ampak bolj njihova ideja uresničena s najino pomočjo. Lahko rečem, da so na tem dogodku in pri pogovornih delavnicah, ki se odvijajo v prostorih mladinskega centa mladostniki še najbolj aktivni.

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Komunikacija poteka v obliki pogovora, razgovora ob druženju z mladostniki, znotraj majhnih skupin, velikokrat pa tudi v obliki ena na ena./ (A6) /Trudiva si narediti evalvacijo po vsaki aktivnosti, da dobimo mladostnikovo povratno informacijo./ (A7) Res naju zanima, kaj lahko boljše narediva, saj nama je cilj, da se mladostniki dobro počutijo v tem mladinskem centru. Komuniciramo tudi preko medijev, facebook strani, na kateri objavljamo informacije o aktivnostih, ki potekajo v mladinskem centru in tudi o aktivnostih, ki se tičejo mladostnikov samih, npr. o raznih mladinskih delavnicah, delavnicah, projektih, festivalih itd. Imamo tudi svoj časopis, imenovan Zmajčnik, ki ni namenjen mladostnikom, ampak bolj strokovni javnosti. V zadnji triadi osnovne šole predstavljamo svoje aktivnosti v obliki kvizov in to je tudi ena vrsta komunikacije z mladostniki. /Mladostniki nama lahko pišejo tudi preko maila, naju pokličejo na telefon, skratka komunikacija je maksimalno raznovrstna./ (A8)

Kako ravnate v primeru, ko se zgodi konflikt med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

/Na začetku se poskušam nevmešavati in ju pustiti pri miru, da se sama zmenita, če se le da./ (A9) Včasih pride do takega konflikta, ko moram poseči vmes, saj gre za kaj čustvenega, perečega. Vedno pa se v konflikt vtaknem na tak način, /da se z mladostnikoma potem pogovarjamo o konfliktu, ki se je zgodil./ (A10) Kregajo se, to je dejstvo, /ampak poskušamo pri tem biti konstruktivni in da sami rešijo konflikt, ne da midva rešujeva konflikte namesto njih./ (A11) To ne pomeni, da si tiho, ko je nekdo žalosten, ampak da pustiš, da se med njima odvije konflikt, ko pa gre za nekaj ogrožajočega, ko je ogroženo dostojanstvo mladostnika, takrat pa interveniraš. /Moje stališče okoli konfliktov je takšno, da se naj sami med sabo čim več zmenijo, saj so tudi neka pravila, meje med njimi, ki si jih postavljajo./ (A12) /Vse konflikte rešujemo preko pogovora, preko refleksije in sicer tako, da se pogovarjamo zakaj je prišlo do konflikta in iščemo skupaj ustreznejše načine odzivanja./ (A13) To ne poteka na formalni način, ampak vse preko pogovora. Seveda imaš ti v glavi neko strukturo, formular, skozi katero ga boš pripeljal do tega, da bo razmislil, ali je bila njegova reakcija primerna ali bi lahko kako drugače odreagirala. Vse poskušamo na čim bolj konstruktiven način, /nikakor pametovanje, kaj je prav in kaj ni prav, ker dobro vedo, kaj je prav./ (A14)

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki. Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt in kaj je bil razlog za nastanek konflikta?

Največkrat prihaja do teh konfliktov zaradi postavljanja meja in upoštevanja pravil. /Jasno poveš, kakšno je pravilo in upaš, da ga bo nekdo spoštoval. Če ga kdo ne bo spoštoval, se o tem z njim pogovoriš./ (A15) Prihaja do teh konfliktov, vendar v zadnjem času vedno manj, kar je tudi meni cilj. Pravila so jasna postavljena in vedo kam prihajajo.

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinator in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/Koordinatorji smo odgovorni poskrbeti za varen prostor, da je tukaj notri red./ (A16) in /da se deluje v skladu z zakonodajo, katero smo tudi zavezani upoštevati./ (A17) /Odgovorna sva za to, da je prostor odprt, da aktivnosti tečejo, da je v mladinskem centru varen prostor./ (A18) /Mladostniki imajo odgovornost spoštovati pravila in da odigrajo svojo vlogo v aktivnostih./ (A19), npr. če so organizatorji enega projekta, da organizirajo ta projekt, če so udeleženci mednarodne izmenjave so odgovorni, da naredijo izpite oziroma šolo, da ne bodo odpadli od mednarodne izmenjave, da poravnajo stroške prijavnin, da se vedejo spoštljivo v mladinskem centru, za kar sva odgovorna tudi midva s sodelavko. /Odgovornost je glede na to, kaj se zmenimo./ (A20)

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti?

/Če gre za projekt, na začetku projekta, drugače pa vedno pred vsakimi aktivnostmi./ (A21)

So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?

Ne, povem samo, da sem jaz Marko in da tukaj delam. Predstavimo se drug drugemu in ga prepustimo, da se sam vključi v dogajanje v mladinskem centru. Ni nekega formalnega sprejema. Tako kot je sprejem prostovoljen, je tudi njihovo gibanje, obnašanje prostovoljno. /Na vratih imajo napisana pravila in če si jih želijo prebrati si jih lahko./ (A22) Ko prekrši neko pravilo, mu tu poveš brez kakršnegakoli posebnega pojasnjevanja pravil. Nikoli ne pridejo mladostniki sami, vedno pridejo s kolegi in se že prej med seboj obvestijo, kaj se tukaj notri dogaja. /Če pride kdo s kakšnimi nameni, da bo ukazoval in bo po njegovem v mladinskem centru, ga hitro postavimo na realna tla in mu poveš, da tukaj pač tega ne delamo./ (A23)

Ali bi lahko rekli, da imate vi kot strokovni delavec večjo odgovornost kot mladostniki?

/Glede formalnih stvari imava večjo odgovornost jaz in koordinatorka. Midva sva tista, ki drživa prostor varen, skrbiva da aktivnosti potekajo, navezujeva stike z lokalno okolico./ (A24) Glede konkretnih projektov je pa glede na sam dogovor z mladostniki. Mladostnikom poveva, da če ne bodo naredili tega projekta, ga tudi ne bo.

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

/Vedno zelo jasno in natančno pojasnimo pravila igre, tako da ne more priti nikoli do sprenevedanja, če pa pride, pa še enkrat dodatno pojasnimo tisto, kar niso razumeli./ (A25)

Se vam zdi, da ste v vlogi mladinskega delavca uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

/Mislim, da se dobro ujamem z mladostniki, da sem z njimi vzpostavil dober odnos ravno zaradi mojega spoštljivega odnosa do njih./ (A26) Smo že imeli specialce na domu in hude konflikte, ampak so se mladostniki vrnili ravno zaradi tega, ker jih spoštujem ne glede na vse kar so naredili, kaj se jim je zgodilo, kakšni so.

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/Sebe vidim predvsem v vlogi koordinatorja, skrbim za stike z mladostniki, z lokalno skupnostjo./ (A27) in /delam z mladostniki neposredno, se torej družim z njimi, jim nudim oporo, pomoč, svetovanje./ (A27a) /Sem tudi organizator, izvajalec, skrbim za komunikacijo, urejam facebook stran, pišem članke, pošiljam prispevke, sem vodja taborov, mladinskih izmenjav, mentor študentom na praksi./ (A28)

Šolske pomoči tukaj nimava, za kar sva se odločila midva s sodelavko sama, saj sva mnenja, da so mladostniki sposobni narediti šolske aktivnosti med šolo ali doma. Tukaj notri preživljamo prosti čas, kar sva vzela dobesedno. Če pride kdo po učno pomoč, ga usmeriva, kje jo lahko dobi, saj se je v preteklosti pokazalo, da gre za izkoriščanje in da s tem mladostnik ne postane samostojen in odgovoren. Izhajava iz tega, da je vsak sposoben narediti osnovno, srednjo šolo in faks, če bo kdaj padel, bo pač padel.

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Pravila so postavljena skupaj, v sodelovanju z mladostniki. Mladostniki so se v začetku postavljanja strinjali z njimi./ (A29) So dovolj jasna in preprosta. /Sproti poskušamo dogovorno sprejeti pravila./ (A30) Ne glede na to, kakšne težave imaš ti, /spoštuj pravila, ker so v tem prostori še ostali in se moreš prilagoditi./ (A31)

So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako pa jih določate?

/Nič ni fiksno. Vse določamo individualno./(A32) /Z jasnostjo in odločnostjo pojasniš, da si nekemu dal takšno sankcijo, kazen, drugemu pa drugačno. S pogajanjem ne prideš nikamor./(A33)

Kakšni pa so konkretno ti ukrepi in kazni?

Odhod iz mladinskega centra, prepoved vstopa v mladinski center za teden, mesec, lahko pa tudi za daljše obdobje v dogovoru s mladostnikom, policijo ali direktorjem. /Nam je cilj ostati v kontaktu z mladostnikom in to najlažje narediš tako, da vedno znova in znova obnavljaš pravila. Na plan povlečeš neki star dogovor in se potem o tem pogovoriš z mladostnikom./(A34)

Kako pa sprejmejo mladostniki kazni in ukrepe?

Zelo različni odzivi. Včasih je pogajanje, predvsem pa je pričakovanje, da nekaj bo. Za njih je vedno vse preveč, oni nebi nikoli nič, vendar jim potem pojasniš, zakaj je tako. /Poskušaš mu razložiti, kakšne posledice ima in to mu včasih naredi klik v glavi. Če je on pripravljen sodelovati, se oddolžiti za napako, dokazat, da se je nekaj naučil iz tega, je že to dovolj, ne težimo skozi, da more biti neka kazen./(A35)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/Kazen ni končna oblika. S samo kaznijo ne narediš ničesar./(A36) /Pri nekaterih zbudiš samo to, da je to neki zid in da se potem strezni in razmisli kaj je naredil narobe, kaj bi lahko drugače naredil. /Kazen vidim kot neki stop, da se ustavi, hkrati pa možnost za refleksijo./(A37) Ne sklicuješ se na osebo, ampak na njegova dejanja.

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/K spoštovanju drug drugega zelo težimo. Ni mesta za tistega, ki ne spoštuje drugega in nas./(A38) Nobenega ne ujčamo, vsi imamo enake zgodovine, življenjske zgodbe.

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/Rabim avtoriteto v smislu postavitve okvirja, znotraj katerega se mladostnik giblje. Če prideš na obisk k nama, se bom tukaj počutil varno, v smislu fizične varnosti, zaupnosti, pogovora. Ne mislim, da se bi oni mene morali bati./(A39)

/Bolj se mi zdi pomembna asertivnost, da ne daješ preveč rešitev, ampak da spodbujaš k iskanju rešitev, da ne blažiš konflikta, da ne interveniramo preveč, da ne delamo namesto njih./(A40) V današnji vzgoji manjka držanje pravil, dogovorov, kazni. Brez sodelovanja ni nič.

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki in zakaj?

Demokratični, /so pa stvari pri katerih morava nastopiti z avtoriteto, npr. pri postavljanju meja, pravil./ (A41)

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Ker ne delamo individualnih načrtov, z mladostniki ne postavljamo ciljev v tem smislu./(A42) /Najbolj individualno jih postavljamo pri delu s praktikanti in prostovoljci, kjer določimo posamezne naloge./(A43) S sodelavko pri načrtovanju aktivnosti načeloma postaviva neka okvirna pričakovanja, npr. ponudbo za sodelovanje pri projektih in od tukaj naprej je stvar mladostnika, če in kako, na kakšen način bo sodeloval. /Na primer, ko organiziramo celodnevno prireditev na šolskem igrišču OŠ Zalog, si z mladostniki razdelimo naloge, kot so priprava in

izvedba delavnice, priprava tople malice za nogometaše in osebje sojenje, skrb za glasbo, prevoz materiala, priprava in pospravljanje prireditvenega prostora ipd. Opravljena naloga predstavlja cilj./ (A44) /Ali je bil cilj dosežen preverjamo v okviru evalvacije, ki jo predstavlja srečanja organizacijske ekipe, na kateri ocenimo opravljeno delo, izpostavimo dobro opravljene naloge in predlagamo izboljšave./ (A45)

9.2.2 Intervju B

INTERVJU B

Datum: 24.3.2016

Dolžina intervjuja: 40 minut

Kraj izvedbe: Kavarna

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate njihove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

/Predvsem izhajamo iz njihovih potreb. Vprašamo jih, kaj si želijo početi v mladinskem centru./ (B1) V kratkem jim bomo dali za rešiti anketni vprašalnik, kjer bodo lahko izrazili svoje želje, potrebe po tem, kakšne delavnice bi radi imeli, kakšne aktivnosti itd.. /Večinoma naredimo tako, da jih povprašamo./ (B2) /Smo tudi odprti, da pridejo mladostniki do nas in nas oni vzpodbudijo za neko aktivnost, akcijo./ (B3) Izhajamo iz njih, pa tudi iz nas, da jih mi spodbujamo k razmišljanju, kaj jih zanima, kaj bi počeli, kakšne aktivnosti bi imeli itd. Na koncu pa midva z sodelavcem to izpeljeva.

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Pri delavnicah sodelujejo, so aktivni participanti./ (B4) Pri projektu Plata - z nogometom proti diskriminaciji, ki je naš največji projekt v Zalogu./ jih že v fazi priprave na dogodek vključimo v samo načrtovanje./ (B5) Povabimo jih na sestanek skupaj z zunanjimi izvajalci, s katerimi organiziramo dogodek. /Skupaj oblikujemo idejo, kaj bi bil spremljevalni program tega nogometnega turnirja./ (B6), ki je osrednja zadeva dogodka. /Mladostniki pomagajo pri delavnicah, postavitvi prizorišča, deljenje letakov itd./ (B7) Se mi zdi, da bolj ko jih vključiš, večjo željo, motivacijo imajo. /Ko smo imeli projekt obnova šolskega igrišča, ki je bil dolgoročen projekt, so bili mladostniki vključeni v vse faze, npr. oni so prebarvali klopce ob igrišču, pomagali pri vodovodni napeljavi, postavitvi reflektorjev itd./ (B8) Ugotovili smo, da tudi veliko bolj pazijo na stvari, kadar so prisotni oz. vključeni v sodelovanje, ker imajo občutek, da je to njihovo, del njihovega lastnega dela in da morejo imeti do teh stvari nek odnos. Povečini imamo obiskovalce 15 +, veliko jih je tudi na 20+. Pridejo se po družiti, pogovarjati. /Pri nas je aktualno tudi družbeno koristno delo, ker imajo naši fantje iz preteklosti določene kazni in smo jih v okviru družbeno koristnega dela vključili v projekte, kjer so tehnična, logistična opora./ (B9)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Dvosmerna. Vedno smo v dialogu, razgovoru z mladostniki./ (B10)

Kako ravirate v primeru, ko se zgodi konflikt med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

V mladinskem centru je filozofija nulte tolerance in vedno, če pride do nasilja, ustavim. Nasilja kot takega, da se bi kdo stepel med sabo, še ni bilo odkar jaz delam tukaj. /Tudi, če kdo koga

udari v ramo ali kaj podobnega, takoj povem, da nasilja tukaj ni in da tega ne tolerira. / (B11) / Če se zgodi kakšen prepir med mladostniki, pa vedno takoj vprašam, kaj je bilo in se potem pogovorim z njima. / (B12) Bolj so verbalno kot fizično nasilni. / Poskušam spodbujati njihovo razmišljanje o tem, zakaj so sploh bili verbalno nasilni. / (B13) Preko pogovora pridemo do tega, da se kasneje opravičijo drug drugemu. / Lahko bi rekla, da uporabljam neko vrsto mediacije pri reševanju konfliktov. / (B14)

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki. Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt?

Če imam občutek, da ni vrede komunikacija med nama, / povabim mladostnika takoj ven iz mladinskega centra, se pogovorim z njim in mu povem, kaj čutim, kako jaz vidim situacijo, zakaj se ne počutim dobro in vprašam njega, kaj se dogaja med nama, zakaj se on obnaša do mene. / (B15) / Poskušam se odstraniti iz skupine in izhajati iz sebe. / (B16)

Zakaj pa prihaja običajno do teh konfliktov?

Ali so oni preveč navihani, imajo slabi dan ali pa jaz. Mladinski center jim predstavlja en pomemben prostor, kjer se srečujejo s svojimi prijatelji, kjer jim je fajn, se zabavajo in če bodo prekršili meje ali pravila, ne bodo smeli priti v mladinski center in posledično tudi ne bodo videli prijateljev itd.

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinator in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/ Da smo spoštljivi eden do drugega, da imamo odgovorne odnose, da sprejemamo odgovornosti za svoja ravnanja. / (B17) / Moja odgovornost je že ta, da pospravljam za sabo. / (B18) / Jaz vse moje delovne naloge štejem kot mojo odgovornost, torej, da vodim ta mladinski center, da organiziram delavnice, da sem v kontaktu z drugimi organizacijami, da se pojavljamo v medijih, da se promoviramo, da se pojavljamo na dogodkih lokalne skupnosti, da sodelujemo z osnovno šolo, z gasilci v lokalni skupnosti, da sodelujemo z ostalimi mladinskimi centri iz drugih lokalnih skupnosti. / (B19) / Mladostnikova odgovornost pa je, da so spoštljivi drug do drugega, da aktivno sodelujejo, participirajo pri aktivnostih, ki se odvijajo v mladinskem centru. / (B20)

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti? So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?

/ Tekom različnih situacij. / (B21) / Pod to odgovornost se šteje tudi to, da ne prihaja pod vplivom alkohola, drog. / (B22) Imamo pravilo oz. dogovor z njimi, da se ne poslužujemo računalniških igric z njimi. Spodbujamo to, da če že prideš v mladinski center, da se družiš in aktivno preživiš svoj prosti čas. Recimo, zadnjič je prišel en fantek k nam igrati računalniške igrice in ni vedel, da mi tega tukaj ne odobravamo in sem mu samo trikrat rekla, da se mi tukaj družimo, pogovarjamo in ne igramo računalniških igric in ko je prišel naslednjič v mladinski center, se sploh ni dotaknil računalnika.

Ali bi lahko rekli, da imate vi kot strokovni delavec večjo odgovornost kot mladostniki?

/ Jaz mislim, da imamo oboje enako, ampak imamo mi strokovni delavci večjo, ker delamo z mladostniki in otroci. / (B23)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

/ Radi se bi izmuznili, ampak na koncu sprejmejo to odgovornost. / Nekako vedo, da bodo morali sprejeti to odgovornost / (B24), čisto konkretno recimo pomiti posodo. Včasih zbežijo, ampak se vedno vrnejo in naredijo tisto, kar morejo narediti. Včasih malo potarnajo, ampak na koncu

vedno naredijo. Sedaj imam že toliko izkušenj z mladostniki, da jih že zelo dobro poznam in točno vem, da se bodo vedno vrnil nazaj.

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/Moja vloga je, da mu nudim varen prostor, informacije, podporo, da sem mu odrasel sogovornik./ (B25) /Največjo vlogo pa vidim predvsem v informiranju in nujenju podpore, da jih opolnomočim, delam na njihovi krepitvi moči./ (B26) Svojo vlogo vidim tudi v tem, da jim /pomagam iskati priložnosti, ker se mogoče eni še ne zavedajo, katere priložnosti imajo./ (B27) /Vloga mladostnikov pa je v bistvu uživati mladost/ (B28) in /sprejeti odgovornost za svoja dejanja/ (B29), če se odločiš, da boš pri nečem sodeloval, da potem to izpelješ do konca.

Se vam zdi, da ste v svoji vlogi uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

/Jaz mislim, da sem dobra mladinska delavka, ker imam dober stik z njimi./ (B30) Zdaj že delam 12 let z mladostniki in vedno sem imela dober odnos z njimi. /Zнала sem se jim približat, vedno smo se znali dogovoriti glede odgovornosti./ (B31) Tudi glede zaupanja ni bilo težav. /Znajo se obrniti name, znamo se pošaliti, hkrati pa imam avtoriteto./ (B32) Ne rabim se dreti in povzdigovati glas. Sem lahko to kar sem, da izrazim samo sebe na način, kakršna sem v resnici. Ta stik z mladostniki me je vedno reševal. Mladostnikom je všeč tudi ta moja mladostna energija, da se znam pošaliti z njimi.

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Skupaj z njimi./ (B33) Imamo pravila, ki so zapisana na vratih. To ne vem, kdo je to sprejel z njimi, ker sem prišla za njimi. Se strinjam z vsemi temi pravili. /Vedno, ko sem prišla v novo skupino, sem šla z njimi čez pravila in dogovore, ki se jih moremo držati/ (B36), recimo da se spoštujemo, da je nulta toleranca do nasilja. /Se mi zdi, da mi ta pravila živimo, da jih ne rabimo toliko poudarjati. So neke določene vrednote, ki se jih držimo in so tem vrednotam prilagojene tudi njihove odgovornosti in sama pravila./ (B35)

So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako jih določate?

Nimamo veliko kazni. /Če se kaj zgodi, se vedno pogovorim z mladostnikom./ (B36) Izhajam iz sebe, kako jaz vidim to situacijo in ga vprašam, kaj on misli, da je treba narediti v tej situaciji. /Mu dam vedeti, da je odgovornost na njemu, da si izbere to »kazen«./ (B37) /Skupaj z njim iščeva rešitev./ (B38) Na začetku, ko sem prišla v mladinski center, so me mladostniki malo nagajali in preizkušali, do kot lahko gredo. En mladostnik mi je razmetal eno družabno igro in jaz sem samo mirno odšla do njega in ga vprašala, kaj bo sedaj naredil. Rekel mi je, da bo pospravil družabno igro in jaz sem mu rekla, če mu je to dovolj kot »kazen«, potem je v redu.

Kakšne so še druge kazni, poleg prepovedi vstopa v mladinski center?

Najhujša kazen je to, da pokličemo policijo, ampak to je res skrajni primer, ko niti prepoved v mladinski center ne velja več. Kazni so še to, da niso smeli prihajati na določene aktivnosti, da so morali pomiti posodo, pospraviti mladinski center, pomagati na kakšni akciji, ki smo jo organizirali itd.

Kako pa sprejmejo mladostniki te kazni in ukrepe?

Niso vedno navdušeni, ampak kot sem že prej povedala, /vedo, da bo kazen sledila, da nosijo odgovornost za svoja dejanja in da od tega ne odstopamo./ (B39)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/Kaznovanje vidim bolj v smislu, da skupaj iščemo neko rešitev./ (B40)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

Zelo pomembno. /Meni se zdi pomembno, da me spoštujejo kot Doris Novak, ne kot socialno delavko./ (B41) /Želim, da me enako spoštujejo kot spoštujem jaz njih./ (B42) Če nisem jaz spoštljiva do njih tudi oni ne bodo do mene. /Ne bi ločila spoštovanja kot strokovne delavke in spoštovanja na medosebni ravni./ (B43)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/To mi je pomembno, ker ko imaš veliko skupino, rabiš avtoriteto, da lahko skupino vodiš, da te mladostniki upoštevajo, da te ne dojemajo kot kar eno osebo./ (B44)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki in zakaj?

Mislim, da uporabljam kombinacijo vseh treh, odvisno kako se jaz počutim, kakšna je situacija, kakšni so mladostniki na drugi strani. /Moj pristop je takšen, da mladostnike vedno vprašam za mnenje kako bi, ampak se na koncu vedno jaz na podlagi moje presoje odločim./ (B45) /Večinoma poskušam, da se z njimi pogovarjam, upoštevam njihove argumente in me tudi kdaj oni prepričajo z svojimi argumenti in mi na ta način razširijo moje obzorje./ (B46)

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Pri delu izhajam iz dialoga z uporabnikom, ne glede na to ali je to prostovoljec, praktikant ali mladostnik uporabnik. To pomeni, da zmeraj skupaj z njim raziskujem njegova pričakovanja, potrebe, želje in strahove. Zadeve zapišemo s tistimi, ki želijo imeti pregled nad svojim delom, na primer praktikanti./ (B47) /Individualnih načrtov posebej z mladostniki ne izvajamo./ (B48) /Cilje si določijo glede na svoje potrebe./ (B49), na primer imamo obiskovalca, ki je odprl samostojno dejavnost. Ker želi, da se novica o njegovem podjetju širi, najprej raziščeva možnosti, katerih se lahko posluživa, nato narediva načrt izpeljave. Sledi izvedba in na koncu zmeraj še evalvacija opravljenih korakov.

9.2.3 Intervju C

INTERVJU C

Datum: 15.3.2016

Dolžina intervjuja: 31 minut

Kraj izvedbe: ČMC Bežigrad

Kako načrtujete dejavnost v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate njihove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

V bistvu sta dve vrsti načrtovanja aktivnosti. /Eno je to, da izhajamo iz želja mladostnikov, tisto, kar oni sami izrazijo, da si želijo početi./ (C1), potem tudi /kakšna stvar, o kateri oni načeloma ne rečejo, ampak mi vidimo, da jih te aktivnosti veselijo, da je nek interes./ (C2) /Druga plat pa je ta, kar mi kot strokovnjaki prepoznamo in se nam zdi pomembno, npr. če poznaš obdobja mladostniškega razvoja, potem veš kakšne vsebine so v tem obdobju aktualne./ (C3) Program je prilagojen obiskovalcem, ki prihajajo v Mladinca. Če bi imeli samo starejše mladostnike, ki zaključujejo srednjo šolo in se soočajo z izbiro faksa ali brezposelnostjo, bi bile aktivnosti bolj v tej smeri. Tretji način so pa /trenutne potrebe./ (C4) Smo imeli primer medvrstniškega nasilja in smo na to odreagirali na različne načine, med drugim tudi tako, da smo povabili en inštitut v naš mladinski center, kateri je izvajal delavnico za mladostnike na to temo.

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Zelo odvisno od samega mladostnika./ (C5) /Mi poznamo mladostnike in če je bil en mladostnik prej čisto pasiven in vidimo sedaj, da je začel sodelovati pri eni stvari, je za nas že to velik dosežek./ (C6) /Na majhne korake pri mladostnikih gledamo kot na njihovo aktivno udeležbo./ (C7) Imamo tudi mladostnike, ki gredo samo eno stopnjo naprej. Imamo dve mladostnici, ki sta postali prostovoljki in sedaj izvajata dvakrat na teden kuharske delavnice v Mladincu. /Izhajamo predvsem iz stopnje, na kateri je neki mladostnik, kam si sam želi priti, koliko je sposoben in temu prilagajamo njihove vloge./ (C8)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Bistvo se mi zdi dvosmerna komunikacija in mislim, da mladostnikom to zelo zelo veliko pomeni./ (C9), ker so v šoli in doma preveč navajeni enosmerne komunikacije. /V Mladincu more biti prostor, kjer se učijo, da so oni enakovreden člen nam, ne glede na njihovo starost./ (C10) /Enakovrednost v odnosu in komunikaciji se mi zdi zelo pomembna./ (C11)

Kako ravnete v primeru, ko se zgodi konflikt med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

Zelo težko dajem enoznačne odgovore na ta vprašanja, ker jih ni. Zelo odvisno je od tega, ali poznaš te mladostnike, kdo so ti mladostniki, ali veš za kaj se gre, ali je že tukaj prisotno nasilje ali gre samo za konflikt, ali veš kaj je v ozadju itd. Veliko je dejavnikov, ki vplivajo na to, kako ravnaš. /Če pride do nasilja, ravnamo po pravilih, kar pomeni, da zaščitimo žrtev, odstranimo nasilneža ter zaščitimo tudi druge mladostnike./ (C12) Potem se nam zdi /zelo zelo pomembno pogovarjanje o teh stvareh in vedno sledi točka pogovora, nikoli ne pustimo, da gredo stvari kar mimo./ (C13) /Za vsako stvar se tudi ne vtikamo in jo pustimo, ker ne moremo biti »big brotherji«./ (C14) /Včasih jih samo opomniš na spoštljiv pogovor med njimi in jim že s tem daš neki znak./ (C15), npr. če vidiš, da se dva pogovarjata na nespoštljiv način, se žalita, jima rečeš da to ni lepo in na tak način preprečiš, da bi nastal konflikt med njima.

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki. Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt in kaj je bil razlog za nastanek konflikta?

Ko pride do konfliktnih situacij, kjer je vpleten eden od odraslih, bodisi jaz ali študentka, /vedno izhajamo iz izhodišča, da je odrasli odgovoren za odnos./ (C16) /Vedno bomo mi pri sebi reflektirali, evalvirali, razčistil in prišli nazaj s svojim delom./ (C17), npr. oprosti, včeraj mi ni bilo fajn, da sva se skregala, daj mi povej, kaj ti je šlo na živce. /Vedno si ti odgovoren za odnos in za to, da ga popraviš./ (C18) /Vedno prideš nazaj s svojim reflektiranim delom./ (C19), hkrati pa /daješ mladostniku priložnost, da tudi on razmisli o tem dogodku./ (C20) /Vedno se potem skupaj pogovarjamo o tem dogodku./ (C21)

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinator in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/Odgovorni smo za to, da so mladostniki tukaj varni in da se ne počutijo ogroženi./ (C22) /Ena od odgovornosti je tudi ta, da jaz nisem njihova vrstnica in da postavim meje kadar je potrebno in da vzdržujem pravila. To vidim kot mojo največjo odgovornost. / (C23) /Mojo odgovornost vidim tudi v tem, da vabim mladostnike k soodgovornosti./ (C24) /Meni se zdi zelo pomembno, da so neki okviri in pravila, ampak da smo znotraj njih fleksibilni./ (C25) /Da sem odgovorna za odnos./ (C26) /Trudimo se, da mladostniki preko pogovora z nami prevzemajo odgovornosti za

svoja dejanja./ (C27) Pomagajo jim, da ozavešijo to, kar se je zgodilo in da razmislijo, ali lahko prevzamejo odgovornost za svojo ravnanje, npr. ko so uničili inventar, prekršili pravilo.

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti? So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?

/Prostor in dogajanje je tukaj zelo nestrukturirano in nimamo tega formalnega sprejema mladostnikov, bolj jim razložimo sproti v situacijah, ki se pojavljajo./ (C28) Jih pa že /sproti opozarjamo na njihovo odgovornost/ (C29), npr. če ne pomijejo skodelic za sabo ali pospravijo materiala, jih opomnimo, da smo tukaj vsi skupaj odgovorni za pospravljanje za seboj in da naj pospravijo. /S tem sprotim opominjanjem se mi zdi, da se hitro učijo teh svojih odgovornosti./ (C30)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

Če bi mladostniki vedno sprejeli odgovornost za svoja dejanja v celoti, bi bili čudni mladostniki. /Prevzemanja odgovornosti je tudi zelo različno od mladostnika do mladostnika. Nekateri imajo več tega občutka, eni manj./ (C31) To je težko posploševati, ker je res odvisno od mladostnika do mladostnika. Pri nekaterih vidiš, da imajo ta občutek, da jim je žal, da želijo popraviti stvari, pri nekaterih pač ne.

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/Sebe vidim v tem, da vzpostavljam nek odnos z mladostniki./ (C32) tukaj na terenu, kje se z njimi srečujem. /Poskušam jim ponuditi oporo, hoditi skupaj z njimi po tej poti in jim pomagati, da razvijejo občutek, kaj si želijo, kje si želijo biti, da spoznavajo sebe, svoje talente, da uresničujejo svoje potenciale./ (C33) /Zelo veliko vlogo vidim tudi v tem, da jim s svojim odnosom ponudim drugačno izkušnjo, drugačen odnos, kot ga imajo doma./ (C34) /Moja vloga pa je tudi ta, da se povezujem z vsemi akterji v lokalni skupnosti, da sem povezovalac med mladostniki, starši, šolo, CSD-jem itd. Kot neki mrežnik, ki pomaga povezovati te različne člene, okolja, v katere je mladostnik zelo vpet./ (C35) /Vloga mladostnikov je, da izkoristijo priložnost biti aktivni, da lahko tukaj eksperimentirajo, spoznavajo, se razvijajo./ (C36) /Da vse te možnosti izkoristijo in da sami prispevajo k počutju v mladinskem centru./ (C37)

Se vam zdi, da ste v svoji vlogi uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

To je zelo težko merit. /Opažam pa, da mladostnikom zelo veliko pomeni odnos z mano, ker se jim znam približati, jih znam začutiti, videti kaj se dogaja v ozadju/ (C38), kar jim je včasih fajn, ker nimajo nobenega, ki bi prepoznal te stvari. /Dostikrat so tudi motivirani kaj narediti, če jih jaz spodbudim in jim pomagam pri tem./ (C39) En pokazatelj je tudi /vračanje starih generacij nazaj. Ko imajo krizna obdobja pridejo sem nazaj se malo pogovoriti z mano, kar meni daje znak, da sem dobro delala z njimi, da smo vzpostavili dober odnos, da so dobili nekaj zase./ (C40) En pokazatelj je tudi to, /ko naši mladostniki postanejo naši prostovoljci/ (C41), npr. ena punca je zdaj pri 18 letih postala naša prostovoljka. K nam je prišla z 11 leti in takrat ni mogla zdržati od doma niti en dan, zdaj pa je bila z nami že na 7 mladinskih izmenjavah v tujini, sama je šla za 10 dni v Nemčijo in potem razmišljam, kako velik korak je naredila ta punca. /So zgodbe, v katerih so se naredili veliki premiki in to je tisto, kar je nagrada za moje delo./ (C42)

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

Prej smo imeli plakat s pravili, ko pa smo prenavljali Mladinca, pa smo morali ta plakat pospraviti in ko smo se vselili nazaj v prenovljene prostore, smo se odločili, da ga ne bomo imeli več. Problem je v tem, ker v mladinski center ne dobiš vsaki dan iste skupine mladostnikov in potem bi morali vedno, ko bi prišel kakšen novi mladostnik, ta pravila

spreminjati in dopolnjevati. /Ravno zaradi nehomogene skupine mladostnikov, smo se odločili, da bomo izhajali bolj iz tega, kako se želim počutiti v mladinskem centru in ne kaj v mladinskem centru ne smemo početi./ (C43) Bolj učinkovito se nam zdi, če gremo iz pozitivne strani. Napisat kaj vse ne bi v mladincu in ukrepe se mi zdi nečloveško, ker se tudi meni kdaj zgodi, da mi uide kakšna kletvica. /Se mi zdi bolje, če izhajamo iz odnosnega vidika./ (C44)

So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako pa jih določate?

Čisto odvisno od primera. /Če se kaj uniči v mladinskem centru, se pogovorimo, kako je do tega prišlo, kaj se je zgodilo, in se potem dogovorimo, kako bo povrnil to škodo./ (C45) /Najdemo skupaj nek kompromis in določimo čas, ki ga ima na voljo za povrnitev škode./ (C46) Če po treh tednih ne povrne škode, ima prepoved vstopa dokler ne povrne nastale škode. Sedaj smo imeli z dvema fantoma težave zaradi njunega nasilnega vedenja. Oba sta seznanjena, da kakršnakoli grožnja ali samo kretnja, ki nakazuje na nasilje, pomeni, da imata takoj en teden prepovedi vstopa. /Jaz zelo težim k temu, da pri pravilih, ukrepih, kaznih, ni nikoli samo to, ampak da se o tem vedno pogovarjamo in jim pomagamo, da do tega ne bi več prihajalo./ (C47)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/Da bi oni morali mene samo zaradi tega, ker sem tukaj zaposlena, to ne, ker nisem čisto nič več vredna kot oni./ (C48) /Si pa želim neko medsebojno spoštovanje, ki si pa ga moreš zaslužiti./ (C49)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/Bolj mi je pomembno to, da takrat, kadar je kakšna situacija, v kateri jih je potrebno zaščititi, da se bom jaz sama takrat počutila avtoritarno na tem področju. Da bi oni mene mogli doživljati kot avtoriteto pa ne./ (C50)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki ?

Demokratični pa tudi avtoritarni. /V situacijah, kjer imam jaz občutek, da morem postaviti mejo, da čutim, da mladostnik rabi neko mejo zaradi njegove lastne varnosti, takrat posežem po avtoritarnem pristopu./ (C51)

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Cilje postavljamo skupaj, to je zelo pomembno./ (C52) Konkretno je težko govoriti, saj je to odvisno od posameznega mladostnika, /lahko pa gre na primer za izboljšanje ocen, boljše počutje, učenje kakšnih veščin, boljše soočanje s stresom, izzivi./ (C53) /Običajno so cilji zelo konkretni, kot recimo kaj narediti, ko se bojim učiteljice in sem vprašan pred tablo, kako se soočiti z nasiljem s strani vrstnikov, kaj narediti ob konflikti s staršem itd./ (C54)

9.2.4 Intervju Č

INTERVJU Č

Datum: 18.3.2016

Dolžina intervjuja: 18 min

Kraj izvedbe: ČMC Šiška

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate mladostnikove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

/Konstantno preko pogovora preverjamo mladostnikove interese, torej kaj si oni želijo, da bi počeli v mladinskem centru/(Č1), drugi način pa je /evalvacija delavnic, ki jo naredimo po vsaki delavnici. Vprašamo jih, ali jim je bila delavnica všeč in ali bi še kaj podobnega počeli./(Č2) /Pri načrtovanju pa namenimo nekaj pozornosti tudi sami obiskanosti delavnic. /Upoštevamo predvsem želje mladostnikov, ampak to preko vsakodnevnega pogovora./(Č3)

Kakšno vlogo pa imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

Otroci zelo težko sodelujejo v dolgotrajnem projektu. /Otroci in mladostniki imajo zelo različne vloge pri aktivnostih in projektih./(Č4) /Njihova vloga je odvisna od njihove sposobnosti/(Č5), npr. imamo eno punčko, ki ima odejo o delavnici, jaz ji priskrbim potreben material, ona pa potem delavnico izvede. Sedaj, ko imamo dobrodelni projekt izdeluje npr. promo material za delavnico, ki jo bo na samem projektu tudi izvedla.

Imate kakšne delavnice, projekte, ki so jih izvedli čisto sami mladostniki, torej dali idejo, organizirali in na koncu izpeljali te zadeve?

Zelo malo je takšnih mladostnikov, ki sami dajo neko idejo in potem to idejo razvijejo in jo izpeljejo. /Otroci imajo bolj vlogo udeležencev pri aktivnostih, starejši mladostniki pa že prevzamejo kdaj vlogo izvajalca delavnic, vendar bolj redko./(Č6)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

Enosmerna ne more biti, ker nisem v šoli ali v razredu, saj je dinamika pri nas čisto drugačna. /Komunikacija je vedno dvosmerna, v bistvu gre za vzpostavljanje odnosa, razvijanje skupnih interesov./(Č7)

Kako ravirate v primeru, ko pride do konflikta med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

Odkvisno na kateri stopnji je ta problem. /Če se dva mladostnika pričkata, ju najprej opozoriš, če pa se to pričkanje stopnjuje v neko vrsto nasilja, v zaganjanja drug v drugega, grobo žaljenje, ustaviš ta prepir, ju daš narazen in se pogovoriš z njima./(Č8) /Najprej pove vsak svojo zgodbo, med tem pa ju ustavljam, da nista žaljiva drug do drugega./(Č9)

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki? Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt?

Odkvisno kdo je sprožil konflikt. Običajno ta konflikt nastane zaradi neupoštevanja, neposlušanja ali nespoštovanja. /Če so emocije ob konfliktu močne, se reče mladostniku, naj zapusti mladinski center in da je naslednji dan vabljen na pogovor. /(Č10) To naredim iz dveh razlogov in sicer prvi je ta, da se strasti tako na moji in njegovi strani pomirijo in da imava čas za

premislek. /Naslednji dan se usedeva dol in se pogovoriva o tem, kaj je on pričakoval, kaj jaz, skratka se pogovoriva o tem, zakaj je sploh prišlo do konflikta./ (Č11) /Včasih dobijo za kazen prepoved vstopa v mladinski center, odvisno tudi od same teže konflikta./ (Č12)

Zakaj pa pride do konflikta med vami in mladostniki?

Uničevanje lastnine, nespoštljiv in aroganten odnos, neupoštevanje pravil.

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinatorka in kakšno mladostniki kot obiskovalci?

/Vsi smo odgovorni za to, da je v prostoru prijetno vzdušje./ (Č13), /da skrbimo za prostor in stvari, da pospravljamo za sabo./ (Č14), /skrbimo drug za drugega./ (Č15) /To je odgovornost od vseh, ampak jaz morem imeti pregled nad tem in opozoriti mladostnika, ki mogoče ne nosi te odgovornosti./ (Č16)

Bi lahko rekli, da imate vi kot strokovna delavka večjo odgovornost kot mladostniki?

/Seveda. Mladostniki so mlajši, imajo svoj svet, nimajo vpogleda v to, kaj pomeni, če nekoga brčneš, užališ, še ne razumejo tega, jaz pa že prepoznam, kakšna je dinamika, že prepoznam, kdaj gre za nasilje itd./ (Č17)

Kako razložite mladostnikom njihove odgovornosti?

/Vsak mladostnik ko pride na novo, se mu pove, kdo smo, kaj smo, čemu je namenjen ta prostor, kako se v njemu obnaša itd./ (Č18) /Vsa pravila skupaj postavljamo./ (Č19) /Prišlo je že tudi do trenutka, ko so se nam vsa pravila porušila in smo plakat s pravili strgali, se usedli skupaj z mladostniki dol in postavili pravila na novo./ (Č20) Vsa pravila, ki jih imamo tukaj notri, smo jih postavljali že nekaj časa nazaj z mladostniki. /V primeru, da se zdajšnja generacija ne bi strinjala s temi pravili, sem pripravljena ta plakat s pravili strgati in preko pogovora napisati nova pravila./ (Č21)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in sprejmejo to odgovornost?

/Če se le da, se izmuznejo odgovornostim in jih ne prevzemajo nase./ (Č22) /Velikokrat se sklicujejo na svoje pravice in krivijo druge za svoja dejanja./ (Č23)

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/V prvi vrsti je moja vloga skrbeti za varnost v mladinskem centru./ (Č24), v drugi vrsti /skrbeti za ustvarjalen prostor./ (Č25) in v tretji vrsti /spodbujati pozitiven razvoj mladih./ (Č26) /Vloga mladostnikov je čisto odvisna od njihovih interesov./ (Č27)

Se vam zdi, da ste v vlogi mladinskega delavca uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

Pokazatelj mojega uspešnega dela so /povratne informacije otrok in mladostnikov./ (Č28) /Mislim, da imam dober odnos z njimi, da se me ne bojijo, da mi povejo stvari, če jih kaj moti./ (Č29) /Glede na to, da vsaki dan prihaja vedno več otrok in mladostnikov v mladinski center, morem že nekaj prav delati, drugače ne bi prišli./ (Č30)

Kakšni so ukrepi ob neupoštevanju pravil, dogovorov? Kako jih določate?

/Najprej je opozorjen in se ga prosi, če lahko spremeni svoje vedenje. Če ne spremeni svojega vedenja, je zopet opozorjen in se mu pove, da je to zadnje opozorilo in kaj bo sledilo, če ga ne bo upošteval./ (Č31) /Ko se enkrat izreče ukrep ali kazen, običajno to tudi sledi, ker more./ (Č32) Npr. /če ga opozorim, naj preneha s nekim vedenjem in mladostnik ne preneha, ga še enkrat opozorim in če tudi to ne pomaga, more iti iz mladinskega centra brez ugovaranja./ (Č33)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/To je učenje odgovornosti./ (Č34) Dandanes mladi dojemajo, da karkoli naredijo, ni posledic za to. /S kaznovanjem mladostniku sporočim, da ni vrede, kar je naredil in hkrati to sporočam tudi vsem ostalim, ki so to videli./ (Č35) /Kazen ni vzgojni moment samo za enega mladostnika, ampak za vse./ (Č36)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/Spoštujemo se medsebojno./ (Č37)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/Jaz mislim, da moja avtoriteta izhaja iz čisto »fer« odnosa in iz postavljanja stika z njimi in preživljanje časa z njimi./ (Č38) /Ne predstavljam si, da še preden bi stopila v mladinski center, da me bi »povozilo« 5 mladostnikov./ (Č39)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki ?

Mešanico demokratičnega in avtoritarnega.

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Večinoma mlade usmerjamo v splošne cilje kot so participacija, prevzemanje odgovornosti, razvijanje potencialov, ki so splošno vodilo in jih ne določamo z mladostniki, so pa to vrednote, ki jih spodbujamo na priložnostnem in neformalnem nivoju./ (Č40) /Če pa se mladostnika individualno obravnava je obvezno postavljati cilje skupaj z njim, npr. pri učni pomoči, da se drži dogovorov in prihaja na učno pomoč oz. odgovorno javi svojo odsotnost, da hodi redno v šolo in končni cilj popravi oceno./ (Č41)

9.2.5 Intervju D

INTERVJU D

Datum: 15.3.2016

Dolžina intervjuja: 31 minut

Kraj izvedbe: ČMC Bežigrad

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate njihove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

/Predvsem poskušamo izhajati iz potreb, ki jih sami zaznavamo/(D1), nekaj pa tudi /na podlagi evalvacije dosedanjih delavnic./ (D2) /Nekaj kar sami »mulci« povedo/(D3), /nekaj kar se nama zdi, da je potreba po tem in še ni toliko artikulirana z njihove strani./ (D4) /En del pa je anketa, ki smo jo pripravili in v kateri sprašujemo, kaj si želijo, kaj bi jih pritegnilo, kaj jih zanima in na podlagi odgovorov načrtujemo dejavnosti v Mladincu./ (D5)

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Če so mlajši, so predvsem udeleženci, če so starejši pa so že izvajalci delavnic ali pa prostovoljci./ (D6) /Zelo je odvisno od starosti, razvoja, kompetenc, interesa, potreb samih mladostnikov./ (D7) /Teživa k temu, da bi mladostniki prevzeli vlogo izvajalcev, da bi sami pripravljali delavnice, razne projekte in na tak način spodbujava tudi samo mladinsko delo./ (D8)

Kako poteka komunikacije med vami in mladostniki? Je bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Zelo veliko se pogovarjamo z mladostniki./(D9) /Na nas mladinskih delavcih je pobuda, iniciativa, da vzpostavimo pogovor z mladostniki/(D10), potem pa se razvije pogovor čisto različno, odvisno o čem se pogovarjamo, /ampak vedno je to v obliki dialoga./(D11) /V primeru postavljanja meja, upoštevanju pravil bi lahko rekla, da težimo bolj k enosmerni komunikaciji, pa še takrat je velikokrat dialog, ker se želijo pogajati z nami, npr. če jim rečem, da so lahko samo 15 min na računalniku, se lahko oni tam po trepalnicah mečejo in ne bodo dosegli niti minute več, ker če se dogovorimo nekaj, se tega tudi držimo./(D12)

Kako ravnete v primeru, ko se zgodi konflikt med dvema mladostnikoma? Na kakšen način rešujete ta konflikt?

/Če se le da, se poskušamo pogovoriti z obema, da se sliši ena in druga plat, verzija in da se tudi onadva slišita./(D13) /Če je kakšna ekstremna situacija, npr. da je mladostnik zelo razburjen, ne bo pogovor v tistem trenutku nič pomagal, ker mladostnik zaradi svoje razburjenosti ne bo nič slišal. V tistem trenutku ga poskušam predvsem pomiriti, potem pa sledi pogovor./(D14) /Jaz vedno težim k temu, da oba povesta svojo plat zgodbe, da slišita drug drugega./(D15) Včasih se pobotata, pa ne veš ali sta resno mislila ali ne, včasih pa začutiš, da sta pa resno mislila.

Se vedno vmešate v konflikt ali kdaj pustite, da konflikt rešita mladostnika sama?

Odvisno od starosti, razvoja in od same dinamike. Nekatere stvari sploh ne opaziš.

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki? Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt in kaj je bil razlog za nastanek konflikta?

Največkrat pride do konfliktov zaradi pravil in postavljanja meja. /S postavljanjem meja jim poskušam biti dober starš./(D16) /Izredno pomembno se mi zdi, da mu ne odvzameš moči, da ga ne razvrednotiš, osramotiš, zato se vedno umaknem na samo z mladostnikom, da ni izpostavljen pred vsemi drugimi mladostniki./(D17) /Ko sva na samem mu poskušam zrcali, mu dati vedeti, da ga razumem, ampak da more vseeno upoštevati pravila in se držati mej. Daš mu vedeti, da ga razumeš, slišiš, ampak vztrajaš pri svojem./(D18)

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinatorka in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/Vsak je odgovoren za svoja dejanja. Starejši kot si, bolj si odgovoren./(D19) /Naša odgovornost, kot odrasle osebe, je drugačna kot mladostnikova, npr. jaz se ne bom šla prerekat z njim, se ne bom drla nanj itd./(D20) Večkrat je že prišlo do prepira med mladostniki in izvajalci delavnic in smo jim potem razložili, da so oni starejši, da nosijo večjo odgovornost kot mladostniki in da se ne morejo kar dreti nanje, če prekrši kdo kakšno pravilo ali pa naredi kakšne »bedarije«. /Mi smo odgovorni za sam fizični prostor, za mladostnike, za varen prostor./(D21) /prav tako pa smo odgovorni, da nastopamo profesionalno, kompetentno, strokovno./(D22) /Mladostniki pa so odgovorni, da pospravljajo za sabo, če si recimo vzamejo čaj ali sok./(D23) /potem so odgovorni tudi za stvari, ki jih uničijo, recimo, če so zlomili lopar za pink ponk bojo pač morali kupiti novega ali prinesiti rabljenega./(D24) /Vsak mladostnik je tudi odgovoren, da spoštuje druge mladostnike, da ne prihaja do nasilja itd./(D25)

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti? So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?

/Eno je soglasje, ki ga dobijo na začetku obiskovanja Mladinca in katerega kasneje tudi podpišejo in s podpisom se strinjajo, da bodo spoštovali pravila. To je en kanal, skozi katerega

mladostniki spoznajo svoje odgovornosti./ (D26) /Drugače sem zagovornica vzrok – posledica, kar pomeni, da mladostnik za vsako svoje dejanje občuti posledico, katera je fajn, da je oprijemljiva in vidna./ (D27) /Skupaj z mladostnikom iščeva rešitve v smislu, kaj lahko narediš, da popraviš to nastalo škodo. Mu rečeš, da to ni katastrofa, ampak da moreva zdaj skupaj poiskati rešitev./ (D28)

Ali bi lahko rekli, da imate vi kot strokovna delavka večjo odgovornost kot mladostniki?

/Za ene stvari imajo vsi enake odgovornosti, za nekatere pa imajo odrasle osebe večjo odgovornost kot mladostniki./ (D29) /Odgovornost odraslega človeka ali izobraženega, šolanega je pač večja kot odgovornost mladostnikov in otrok./ (D30)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

/Nekdo bo neki ušpičil in ne bo priznal, vendar bo iskal tvoj kontakt, čutiš in vidiš, da se na nek način želi odkupiti, da mu je žal, da je nekaj naredil./ (D31) /Imaš tudi mladostnike z močnimi obrambnimi mehanizmi in ne bo nikoli priznal krivde, ker bi začutil sram in ne bo priznal, ker bi bilo to zanj nepojmljivega. Lahko ga soočiš, vendar kljub temu ne bo priznal krivde./ (D32) Kar jaz opažam je to, da so mladostniki zelo impulzivni, mečejo vse stvari naokoli.

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

Lahko bi rekla, da sem deklica za vse. /Moraš biti zelo fleksibilen, imeti organizacijske sposobnosti, komunikacijske sposobnosti, sposobnosti da poskušaš načrtovati z njimi, da jim nudiš oporo./ (D33), /sposobnosti prepoznavati stiske, potrebe mladostnikov./ (D33a) /Glavno vlogo vidim predvsem v opolnomočenju mladostnikov, da jim prisluhnem, jim svetujem, jih usmerjam in jim hkrati nudim priložnost za razvoj./ (D34)

Se vam zdi, da ste v vlogi mladinskega delavca uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

Jaz še to vedno preverjam, ker sem še na začetku. Prvi znak, da je bilo men lažje in da sem na pravi poti je bilo takrat, ko so se vzpostavili prvi odnosi. Zame je bilo polno novih imen, za mladostnike pa je bilo samo eno in mladostnikom zelo veliko pomeni, če si ti zapolniš njihovo ime, ampak to je zelo težko. /En pokazatelj je tudi ta, da se obračajo name, da pridejo na pogovor k meni, pridejo in me objamejo./ (D35)

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Oblikuješ jih predvsem s svojo sugestijo, nekaj kar velja, npr. varnost in o katerih se ne pogajaš./ (D36) Midve jih tudi sprašujeva o delovnem času, če vzamemo odprtje kot pravilo v Mladincu. /Ene stvari so določene./ (D37), o drugih pa se pogovarjamo./ (D38)

So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako pa jih določate?

/Vsak posameznik oceni, kje je meja. Nekdo, ki ima težave s kontrolo svojih impulzov, je impulziven, bo pobral stvar, ki jo je vrgel in ne bo zaradi tega dobil neko kazen./ (D39) Zelo odvisno je od našega tolerančnega praga.

/Imamo določene ukrepe, kazni, ampak kdaj boš šel v sankcioniranje pa je odvisno od situacije do situacije. Ko boš ocenil, da ogroža varnost drugih, da je šel preko meje, takrat se običajno odločiš za neko sankcijo./ (D40)

Kakšni pa so konkretno ti ukrepi in kazni?

/Da nekaj popravijo, recimo da prinesejo novo pink ponk žogico, pri konfliktnih pogovor in opravičilo, lahko pa prepoveš tudi računalnik./ (D41) Konkretno, sva posojali zvočnike za računalnik in so jih uničili in zdaj jih pač nimajo. /V primeru fizičnega obračunavanja in ustrahovanja pa imajo prepoved vstopa v mladinski center. / (D42)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/Obe sva zagovornici tega, da ti ne daješ samo neko kazen, sankcijo, ampak možnost, da se izboljša, hkrati pa jima poskušava ponuditi še nekaj zraven, recimo trening obvladovanja impulzivnosti, obvladovanje jeze. To nama je cilj, da ponudiva še nekaj zraven, da lahko izboljša to svoje vedenje./ (D43) /Bolj gre za to, da vidijo, da odreagiramo, da mislimo resno, da smo enake do njih in do ostalih. / (D44)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/Na osnovni, medosebni ravni ja, ne delujem pa avtoritativno. Tako kot jaz spoštujem mladostnika, pričakujem, da bo on mene spoštoval. Težim k temu, da se vsi med seboj spoštujemo./ (D45)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/Kot sem že prej povedala, ne delujem avtoritativno, ne nastopam kot oseba, ki ima več moči, ampak težim bolj k spoštovanju, saj se mi zdi, da je to veliko bolj pomembno, kot pa da imam vzpostavljeno neko avtoriteto./ (D46)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki ?

Avtoritativen ampak ne avtoritaren. Kombinacija demokratičnega in avtoritarnega. /Kolikor se da, se poskušamo skupaj odločati, v kakšnih situacijah pa moreš prevzeti kakšno vlogo./ (D47) /Vzrok posledica je moje vodilo, da prevzameš odgovornosti za svoja dejanja./ (D48) /Prav tako se dogovarjamo skupaj in upoštevam njihova mnenja./ (D49)

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Če mi postavimo cilje zanj, to niso njegovi cilji, zato jih je potrebno dogovoriti skupaj./ (D50) /Cilji so lahko od nekih prostočasnih, recimo, da bo čez poletje aktiven in bo poiskal tabor ali izmenjavo na katero bi šel, do teh kako ravnati v primeru nasilja doma./ (D51) /Cilji so čisto individualni./ (D52)

9.2.6 Intervju E

INTERVJU E

Datum: 18.3.2016

Dolžina intervjuja: 28 minut

Kraj izvedbe: Bar blizu mladinskega centra

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v načrtovanje ali ne? Upoštevate mladostnikove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

3 leta sva prakticirala tako, da sva najprej naredila eno anketo o tem, kaj bi mladostnike zanimalo in na podlagi njihovih odgovorov izbirala delavnice iz javnega razpisa, vendar sva

potem ugotovila, da to nima nobenega smisla. /Potem pa sva se odločila, da bova spraševala mladostnike, ki redno hodijo na delavnice, ki izražajo neko zanimanje, interes za delavnice. / (E1) /Drugače pa jih vedno sprašujeva, kaj bi radi počeli. / (E2) V mladinskem centru imamo tudi oglasno desko, na kateri je prilepljen plakat, na katerega lahko pišejo, kaj si želijo početi, kakšne delavnice bi imeli in potem na podlagi njihovih želja organiziramo kakšno delavnico ali projekt. Veliko pa je tudi priložnostnih aktivnosti, saj je današnja generacija predvsem takšna, da težko z njimi kaj načrtuješ, so bolj spontani in si želijo delati tisto, kar si v nekem trenutno želijo. /Pri večjih projektih pa je tako, da skupaj načrtujemo, izvedemo in na koncu evalviramo samo delo. / (E3) En tak večji projekt je glasbeni studio Bejsment. Zdaj je še bolj vadbeni prostor, ker še ni opreme, se je pa že tudi snemalo notri. V okviru tega projekta smo organizirali koncerte, s katerimi smo zbirali denar za opremo. Največji projekt pa je festival Maja. Takrat potekajo različne aktivnosti, od peke palačink, do cirkuških delavnic, koncertov itd. Sodelujemo pa tudi na Črnuškem koncertu, ki ga organizira lokalna skupnost.

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Pri večjih dogodkih, kot so npr. festivali se dobimo in načrtujemo skupaj, potem pa prevzamejo določene zadolžitve, kot so lepljenje plakatov, priprava delavnice, izvedba delavnice, priskrbiti morajo material za samo delavnico itd. / (E4) /Pri glasbenem studio Bejsment, smo jih učili, kako se prijaviti na razne razpise in zdaj sem jaz še samo kot opora tam, oni pa sami »furajo« celotno zadevo, torej morejo sami vse organizirati itd. / (E5)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Vedno je dvosmerna. / (E6) /Velikokrat komuniciramo ena na ena. Zadnje čase opažam, da je veliko potrebe po individualnem pogovoru. / (E7) Mladostniki imajo potrebo po tem, da se posvetujejo z nami, iščejo nasvete pri nas, da nam povejo kaj se jim je danes dogajalo, skratka da se čutijo slišane in so slišani z naše strani. /Veliko komuniciramo tudi preko facebook strani, kjer nam v sporočila mladostniki nekaj napišejo in potem jim mi odgovarjamo. / (E8) /Vedno poteka pogovor v obliki dialoga. / (E9)

Kako ravnate v primeru, ko se zgodi prepir med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

/Vedno s pogovorom. / (E10) /Če je kdo ogrožen, se ga umakne in se mu pove, da stvar ni bila pravilno izvedena, če so pa strasti še vedno razvnete, odstranimo tistega, ki je skočil iz mladinskega centra in mu rečemo, da naj pride naslednji dan na pogovor. / (E11) /Če se noče pogovoriti naslednjič ima prepoved vstopa v mladinski center, dokler se ne želi pogovoriti. V takih primerih ni omahovanja in popuščanja. / (E12) Če bi prišlo kdaj do situacije, da bi nekdo nekoga konstantno ogrožal in da mladostniki ne bi zaradi njega prihajali v mladinski center, bi to poskušali rešiti preko pogovora, če pa ne bi šlo, bi mu pač morali reči, da tukaj ni zaželen, ampak to se še do sedaj ni zgodilo.

Se vedno vmešate v konflikt med mladostniki, ali kdaj pustite, da rešijo konflikt sami?

Ovisno od teže konflikta. Če vidiš, da bo stvar eskalirala, da prihaja do drenja, takrat vskočiš. /Če pa se začnejo kregati med sabo in če so to prijatelji, jih pustiš in jih na tak način učiš tudi nekega odnosa. / (E13)

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki. Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt ?

Običajno je tako, da se s sodelavko med sabo podpreva, tudi če ona misli, da sem ravnal napačno. Med sabo si ne izpodbijamo spoštovanja in avtoritete pred mladostniki. Potem pa /vse razrešujemo s pogovorom. / (E14) /Če si naredil napako, priznaš da si jo naredil, se opravičiš in

se pogovoriš z mladostnikom./ (E15) Običajno pa je tako, da če pride do konflikta med nami, to razrešujemo naslednji dan, zelo redko že isti dan. /Takrat ko se z mladostnikom skregava, more mladostnik iz mladinskega centra, naslednji dan pa pride na pogovor, kjer se najprej pogovorimo o naših občutkih, potem pa gremo na ravnanja. Pri tem pa vedno pazimo, da ločimo osebe od njihovega ravnanja./ (E16)

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinator in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/Odgovoren sem za varen prostor, za vzdušje, za razreševanje konfliktov./ (E17), /da potekajo aktivnosti na koncu sem odgovoren za vse./ (E17a) /Mladostniki so odgovorni za spoštovanje drugih mladostnikov, za prostor, za sokreiranje vzdušja in prostora./ (E18) /Vsi smo odgovorni za vse, ampak jaz sem tisti, ki na koncu odgovarja tako za mladostnike kot za sam prostor./ (E19)

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti?

/Predvsem tekom različnih situacij./ (E20) /V mladinskem centru na vidnem mestu visi tudi plakat s pravili in ko pridejo mladostniki prvič v mladinski center si ga lahko preberejo./ (E21)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

Čisto različno od mladostnika do mladostnika. /Največkrat prevzamejo odgovornost po pogovorih, ko razdelaš z njim, na kaj je imel on vpliv in na kaj ni imel, pred tem pa krivijo druge in se izgovarjajo na zunanje dejavnike./ (E22) /Pri prevzemanju odgovornosti gremo velikokrat na restitucijo, kar pomeni, da opravi neko delo za ČMC in s tem pokaže, da je odgovorna oseba./ (E23) /Pri tem iščemo njihove močne točke, npr. fantje so navdušeni nad nogometom in potem jim rečem, da naj razmislijo, kaj bi lahko pri nogometu dobrega naredili. Damo jim čas za razmislek, da razmislijo, v čem so oni dobri, kaj bi lahko pripravili, naredili in s tem pokazali svojo odgovornost, ampak velikokrat nimajo ideje, tako da jim potem ti posredno določiš, kaj morejo narediti./ (E24)

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnika?

/V prvi vrsti poskušam biti zgled mladostnikom, jim biti prijatelj z avtoriteto oziroma spoštovani prijatelj./ (E25) /Vloge se s časom tudi zamenjajo, kar sem opazil osebno pri meni./ (E26) /Odkar imam sam otroka, me mladostniki dojemajo bolj v očetovski vlogi, seveda sem se že pred tem pojavljal v tej vlogi, vendar ne tako pogosto kot danes./ (E27) /Mladostniki imajo vlogo »mulcev«, da so to kar so, druge vloge nimajo./ (E28) /Pomembno se mi zdi, da jim pri nas dovoliva s sodelavko, da so to kar so, da živijo svojo mladost, hkrati pa jima reflektirava, da sami prihajajo do spoznanja, kaj sploh so./ (E29)

Se vam zdi, da ste v vlogi mladinskega delavca uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

Prvi pokazatelj je to, /da še mladostniki vedno hodijo./ (E30) /Največji napredek pa lahko vidiš pri individualnem delu z mladostniki, z njihovimi osebnimi zgodbami./ (E31) /Napredek mladostnika tekom let je tudi en pokazatelj mojega uspešnega dela./ (E32) Včasih pa slišiš tudi /vzpodbudne besede iz lokalne okolja, ko ti nekdo reče, da odkar pa mladostnik hodi k nam, pa se je spremenil in to na boljše./ (E33) Imaš pa tudi drugo plat zgodbe, ko ti nekdo očita, da smo mladostnika čisto pokvarili. Takrat pač se poskušaš pogovoriti o tem.

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru?

/Po dveh mesecih odprtja mladinskega centra, sva se z Majo usedla dol skupaj z mladostniki in sva jih vprašala, kaj jim je »kul« tukaj in kaj jih moti in na podlagi tega smo potem oblikovali pravila, ki jih imamo danes zapisana na plakatu, ki visi v mladinskem centru./ (E34) /Nekatera

pravila pa moreš implementirat sam od sebe, npr. da je v ČMC-ju prepovedan alkohol in droge. / (E35) / Ščesoma se je izkazalo, da morejo biti določena pravila še bolj razdelana in napisana, npr. drugo pravilo je, da spoštujemo drug drugega in smo še morali kasneje kot 11. pravilo napisati, da ne preklinjamo in žalimo, kar spada vse pod drugo pravilo. / (E36) / Se mi pa zdi, da je že zdaj vzpostavljen konsenz o tem kaj je dovoljeno v ČMC-ju in kaj ne, da že mladostniki sami vedo, kdaj so kakšno pravilo prekršili, tudi če ni eksplicitno to napisano med pravili. / (E37)

So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Pravila se spreminjajo, ampak mislim, da ta, ki so so trenutno vredni. / (E38) / Vmes smo imeli še enkrat večji sestanek na to temo, ko sva zaprla z Majo mladinski center in smo definirali pravila čisto na novo. / (E39)

Kakšni pa so konkretni ukrepi ali kazni v primeru, da mladostniki ne upoštevajo pravil? Kako jih določate?

Ultimativna sankcija je prepoved vstopa v ČMC. To je napisano tudi med pravili, da se mladostniku zaradi kršitve pravil prepove vstop v mladinski center. /So določene kršitve, ko sledi takoj sankcija. / (E40) / pri manjših kršitvah pa se o sankcijah oz. kaznih pogovarjam individualno z vsakim mladostnikom. / (E41) / Pri večjih kršitvah je vedno prisoten pogovor, nikoli ni a priori prepoved 3 dni vstopa v ČMC in konec. Usedem se z njim in se pogovorim o tem, kaj on meni o tej sankciji, a meni, da si jo je zaslužil, koliko dni prepovedi vstopa bi imel itd. / (E42) / Smo pa tudi sklepali individualne pogodbe z mladostniki, kar pomeni, da so sami prišli in povedali, da čutijo, da prihaja velikokrat do težav in da bi oni radi zdaj z mano sklenili dogovor o tem, da ne bi več prihajalo do teh težav v smislu, kaj narediti, da ne bi prihajalo več do tega. / (E43) / Z mladostniki, ki pa so zelo temperamentni, pa smo dogovorjeni, da se gredo pred ČMC ohladiti za 5 minut in ko so pomirjeni, pridejo nazaj v mladinski center. / (E44) Ko pride nazaj, pa mu daš vedeti, da je danes imel 5 minut, naslednjič če bo prišlo do izbruha 15 minut, potem pa še samo prepoved vstopa.

Kako pa sprejmejo mladostniki te kazni in ukrepe?

/Velikokrat so burne reakcije, ko ga pošlješ ven iz ČMC-ja, potem tekom pogovora pa spoznajo, kaj so naredili narobe. / (E45)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

Kazen se mi zdi precej kruta beseda, sploh ne vem kako bi to poimenoval. / Iz ČMC-ja ga pošlješ ven zato, da se umiri in da ohraniš varen prostor za ostale mladostnike ter da mu daš čas za lasten razmislek. / (E46) / V bistvu gre predvsem za to, da reflektirajo svoje ravnanje in obnašanje in da naslednjič, ko so na isti točki, se ustavijo in ne naredijo več iste napake. / (E47)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/Meni je pomembno, da spoštujejo vse, tako mene kot mladostnike, ki zahajajo v ČMC in da se tudi med sabo spoštujejo. / (E48) / Jaz delam vedno na medsebojnem spoštovanju. Ni mi a priori pomembno, da mene spoštujejo samo zaradi tega, ker sem odrasla oseba ali mladinski delavec. / (E49) Zavedam se tudi, da ga lahko kdaj polomim in izgubim spoštovanje mladostnika.

Vam je avtoriteta pomembna? Na kakšen način pa ste vzpostavili avtoriteto v vašem mladinskem centru?

/Avtoriteta kot zunanja avtoriteta mi ni pomembna. / (E50)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki in zakaj?

Točne teorije ne poznam, ker izhajam iz prakse. /Kadar je potrebno stopim na pozicijo, drugače pa se poskušamo dogovarjati o vsem./ (E51) Permisivnost ne vodi nikamor, kar se kaže v šolskem sistemu in v tem, kako se obnašajo. Na eni način smo bolj svobodni kot delavci v vzgoji in izobraževanju, ker nismo toliko omejeni s pravilniki kot oni. Jaz sem že tudi držal »mulca«, medtem ko si učitelj v šoli tega ne sme dovoliti.

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Cilje postavljamo v glavnem pri projektih, ko skupaj z mladostniki postavimo cilje projekta, si razdelimo odgovornosti, ki so tudi neke vrste cilji./ (E52) in /projekt na koncu tudi evalviramo, da vidimo, ali smo zadane cilje dosegli./ (E53) /Z delavsko socialnega vidika smo le redko delali individualne načrte, pri čemer je to delo bolj prevzela sodelavka, ki je socialno delo tudi doštudirala./ (E54) /Zadnji konkretni primer zadajanja ciljev z moje strani je bil organizacija koncerta v ČMC Črnuče, ki jo je po nekajkratni pomoči pri organizaciji preteklih dogodkov prevzel mladostnik sam. Pomagal sem mu pri načrtovanju dogodka, potem pa je vaje prevzel sam, razdelil vloge ekipi, ki jo je zbral in izpeljal koncert./ (E55) Po koncertu sva opravila evalvacijo. Cilj je bil uspešno izpeljan koncert, kar se je tudi zgodilo, sva pa seveda šla skozi celoten postopek priprave in izvedbe ter ob izvedla še refleksijo njegovega počutja ob posameznih nalogah.

9.2.7 Intervju F

INTERVJU F

Datum: 22.3.2016

Dolžina intervjuja: 30 minut

Kraj izvedbe: pisarna Javnega zavoda Mladi Zmaji

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v načrtovanje ali ne? Upoštevate njihove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

/Večino stvari organiziramo v skladu z njihovimi potrebami./ (F1) /Eni delček načrtovanja pa zajema najino mišljenje o tem, kaj bi bilo dobro, da spoznajo mladostniki in še oni tega ne vedo./ (F2) /Pri nekaterih zadevah so vključeni sami mladostniki, pri nekaterih pa je tisto, kar midva z sodelavcem razbereva iz pogovorov z mladostniki./ (F3) Aktivnosti pa so prilagojene tudi starosti obiskovalcem.

Kakšno vlogo imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Mi razvijamo mladinski kulturni center in mladostniki imajo pri tem zelo veliko vlogo, ker so oni tisti, ki naredijo plakat, priskrbijo bende in še vse ostale stvari. Vse to delajo z najino podporo./ (F4) /Nekateri mladostniki so za večje izzive in rabijo predvsem najino mentorstvo, recimo projekt Dan za spremembe, katerega sem koordinatorka jaz, so mladi do 30 let odgovorni za svoje področje znotraj tega projekta, torej vodijo mikro projekte znotraj velikega projekta./ (F5) /Pri raznih kuharskih delavnicah, pink ponk turnirčkih, nogometnih turnirčkih pa so mladostniki tako organizatorji kot tudi izvajalci, saj vse sami organizirajo in izpeljejo./ (F6)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Mislim, da je kar dvosmerna./ (F7)

Kako ravnate v primeru, ko se zgodi konflikt med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

/Odvisno, ali gre za nasilje ali ne. Običajno ju poskušam spraviti narazen, potem pa pogledati, kdo od njiju potrebuje malo več podpore./ (F8) Pomembno se mi tudi zdi, kdo so opazovalci konflikta. /Potem sledijo individualni pogovori z mladostniki in skupno iskanje rešitev, kjer pogledamo, kaj bi lahko naredili da si pridemo naproti./ (F9) /Poskušam nekako na miren način razreševati konflikte./ (F10)

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki. Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt in kaj je bil razlog za nastanek konflikta?

/Včasih ga vržem ven, predvsem iz vidika, da se lahko oba ohladi in premisliva./ (F11) /Poiščem oporo pri sodelavcu, z njim reflektiram, kaj se je trenutno zgodilo./ (F12) včasih pa se poskušam samo fokusirati na to, kje sem trenutno, v katerem prostoru se nahajam. Prostorsko poskušam razumeti, zakaj je prišlo do konflikta.

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinator in kakšno mladostniki kot obiskovalci vašega mladinskega centra?

/Odgovorna sem za varen prostor, da omogočam mladostnikom, da se lahko tukaj notri razvijajo in odgovorna sem za 50 % odnosa z mladostnikom./ (F13) /Moja odgovornost je tudi ta, da držim dobro ime skupnosti, da iščem močne povezave, da predstavljam ČMC navzven, da je prostor odprt./ (F14) /Mladostniki pa so odgovorni za to, da so aktivni participanti v programu, da prihajajo sami z idejami in da sami kreirajo ta prostor./ (F15)

Ali bi lahko rekli, da imate vi kot strokovni delavec večjo odgovornost kot mladostniki?

/Jaz mislim, da ima vsak svojo odgovornost za svoje področje./ (F16) /Kot odrasle osebe bi naj svoja čustva, vedenje že znali regulirati, zato moremo držati vzor in mladostnikom dati neki oprijem./ (F17) /Imamo enako odgovornost, vendar na različnih segmentih, področjih./ (F18)

Na kakšen način razložite mladostnikom njihove odgovornosti? So mladostniki ob prvem vstopu v vaš mladinski center seznanjeni z njihovimi odgovornostmi in pravili, ki veljajo v ČMC-ju?

/V mladinskem centru je plakat, ki jih vabi naj ga preberejo, drugače pa jim vse razložimo tekom situacij./ (F19) /Odgovornosti poskušamo aplicirati na zgodbo, ki so njim blizu, npr. če radi igrajo nogomet, potem pravila o spoštovanju apliciramo na nogomet, torej kako se konkretni pri nogometu ta pravila odražajo itd. Na ta način se mi zdi, da se bolj naučijo, kot pa da bi jim skozi ponavljanje suhoparna pravila in jim tam nekaj teživa./ (F20)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in jo tudi sprejmejo?

/Mislim, da ne vedno. Se še vedno učijo. Zelo so si različni, odvisno tudi kakšno družinsko ozadje imajo, kako recimo doma ravnajo s krivdo, odgovornostjo itd./ (F21)

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/Priatelj z avtoriteto./ (F22) /Moje vloge se definitivno spreminjajo. Z mlajšimi se bolj igram, mladostniki pridejo iskati meje in sebe, z nekaterimi pa bi lahko bili že partnerji./ (F23) /Različna obdobja prinašajo različne vloge./ (F24) /Moja glavna vloga pa je biti vodja mladinskega centra in imeti pregled nad celotnim dogajanjem. Sem vodja, moderator, kreativec, negovalec itd./ (F25) /En vidik je tudi odgovornost, da iščem priložnost za svoje učenje, da bom

lahko mladostnikom vračala tisto, kar so oni meni dali. / (F26) / Včasih pa je moja vloga igrivost, ko se igram z otroki, ki pridejo v mladinski center. / (F27)

Se vam zdi, da ste v svoji vlogi uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

/En pokazatelj je individualni napredek pri mladostniku, ko vidiš, da spremeni svojo žalostno, družinsko zgodbo v nekaj pozitivnega. / (F28) / Pokazatelj je tudi to, da mi zaupajo, da mi povejo zgodbe, ki jih res morijo, ko najdejo svoj smisel. / (F29) / Pa tudi to, ko se vračajo nazaj. / (F30)

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Skupaj z njimi. / (F31) / So bila neka vodila s strani mene in sodelavca, potem pa je bilo vse na njih. / (F32) / Pravila so načeloma konstantna, smo jih pa nekaj dopisali. Vsa pravila mora generacija, ki pride v mladinski center ponotranjit in se mi zdi, da jim to predstavlja neki izziv. / (F33)

So ukrepi in kazni vnaprej predvideni in veljajo enako za vse mladostnike? Kako jih določate?

Med pravili je tudi zapisano, da če ne spoštujem pravila, se mi prepove vstop v ČMC. / Običajno je tak, da najprej dobi opozorilo, je opozorjen na to, da ne dela prav potem pa vidiš, ali potrebuje 5 ali 10 minut, da ozaveš to opozorilo in če ga ne, leti ven iz ČMC-ja za en dan, dva dni, čisto odvisno kako težo nosi njegova kršitev pravila. / (F34) / Potem vedno sledi pogovor. Pogovorimo se, zakaj je do tega prišlo, kaj je bil razlog, kako bi lahko v tistem trenutku drugače ravnal, skratka reflektiramo celotno dogajanje. / (F35)

Kakšne so še druge kazni, poleg prepovedi vstopa v mladinski center?

/Včasih morejo narediti kako dobro delo za ČMC, povrniti škodo, pogovor z mano ali sodelavcem. / (F36)

Kako pa sprejmejo mladostniki te kazni in ukrepe?

Vsi ne ravno z navdušenjem. / Po pogovoru mu je jasno, da more prevzeti odgovornost za svoje dejanje. / (F37) / Vedno jim rečem, da jim ne bom ti krila hrbta, ker so naredili »pizdarijo«. / (F38)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/Poskušam držati stik z njim, se pogovoriti. / (F39) / Obstajajo tudi druge institucije, ne rabijo vsi mladostniki v naš center, saj eni potrebujejo recimo PUM, drugi stanovanjsko skupino, psihiatrično obravnavo itd. Kot vodja mladinskega centra je priporočljivo, da veš kakšne opcije so naprej, da jim lahko posreduješ potrebne informacije o tem. / (F40) / Predvsem pa vidim smiselnost kazni v tem, da pride do uvida in sprejemanja odgovornosti s strani mladostnikov. / (F41)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/Medsebojno spoštovanje mi je osnova odnosa. / (F42) / Je pa spoštovanje bolj za mene kot modus v glavi, ne rabijo me spoštovati samo zaradi moje strokovnosti. / (F43)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

Mislím, da imam vzpostavljeno avtoriteto. / Stvari, ki jih potrebuje skupina za razvoj, imajo v sebi. Pustim, da se stvari dogajajo in prekinem takrat, ko se začne nasilje. / (F44) / Avtoriteta bazira na participaciji, na dialogu z mladostniki, prostovoljci, študenti. / (F45)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki in zakaj?

Demokratični. /So kakšne krizen situacije, ko moram umiriti situacijo, takrat uporabim avtoritarni pristop./ (F46) Vsedopuščajoči pa je takrat, ko gre za neko igrivost, da je »vse na izi«.

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Cilje postavimo skupaj z mladostniki./ (F47) /Cilj je navadno usmerjen na to, kaj so njihove potrebe in na podlagi tega oblikujemo, kaj bi bil potem cilj, npr. fantje so želeli več športa in so dali predlog fitnes na prostem./ (F48)

9.2.8 Intervju G

INTERVJU G

Datum: 25.3.2016

Dolžina intervjuja: 26 minut

Kraj izvedbe: ČMC Šiška

Kako načrtujete dejavnosti v vašem mladinskem centru? So mladostniki vključeni v samo načrtovanje ali ne? Upoštevate mladostnikove želje, potrebe, interese pri samem načrtovanju aktivnosti?

/Predvsem upoštevamo mladostnikove potrebe in želje, smo pa tudi delno prilagodljivi v enem delu, ki ga oblikujemo sami./ (G1) /Zelo se prilagodimo uporabnikom in njihovim potrebam./ (G2) V drugem delu, ki predstavlja aktivnosti iz javnega razpisa, iščemo aktivnosti, ki bi bile aktualne za naše mladostnike. Zelo odvisno je od tega, kdo se prijavi, s kakšnimi programi itd. /Vedno težimo k temu, da so aktivnosti zanimive za mladostnike./ (G3)

Kakšno vlogo pa imajo mladostniki pri sami izvedbi aktivnosti, ki se odvijajo v vašem mladinskem centru?

/Pri aktivnostih, ki jih organizirajo naši zunanji partnerji, so mladostniki udeleženci. Program je že pripravljen, oni pa ga izvajajo oziroma sodelujejo pri izvedbi./ (G4) /Pri projektih ali delavnicah, ki jih organiziramo mi sami, jih poskušamo že od začetka organizirati skupaj z njimi, tako da so vključeni od razvoja do zaključka./ (G5) /Na dnevu za spremembe so recimo pripravili škatle, ki so se razdelile po različnih točkah tukaj v Šiški, pomagali so pri lepljenju plakatov, razdeljevanju letakov o ozaveščanju okolice itd./ (G6)

Imate kakšne delavnice, projekte, ki so jih izvedli čisto sami mladostniki, torej dali idejo, organizirali in na koncu izpeljali te zadeve?

To je naš cilj, ampak imamo toliko mlado populacijo za enkrat, da še niso na tem, da bi sami razvijali in organizirali neke aktivnosti. /Bolj dajo kakšno pobudo, potem pa skupaj pogledamo, kako bi jo lahko izvršili. Niso še toliko samostojni, da bi lahko že sami celoten projekt naredili./ (G7)

Kako poteka komunikacija med vami in mladostniki? Je to bolj enosmerna ali dvosmerna komunikacija?

/Kar se projektov tiče, se trudimo, da je dvosmerna./ (G8) /Rabijo pa tudi kdaj bolj enosmerno, predvsem pri kakšnem postavljanju meja, razmejitev, pravil in strukture./ (G9) /Prevladuje pa predvsem dvosmerna./ (G10)

Kako ravnate v primeru, ko pride do konflikta med dvema mladostnikoma? Na kakšen način poskušate rešiti ta konflikt?

Najprej zagotovimo, da se to ne razvije v kakšno fizično obračunavanje, zagotovimo torej varen prostor. /Potem ju damo narazen in se pogovorimo z vsakim posebej./(G11) /Če je manjši konflikt, se pogovorimo tudi z obema naenkrat./(G12) To se dogaja definitivno v ločenem prostoru od ostalih. Zelo odvisno tudi za kakšen konflikt gre. Malo že poznamo mladostnike, vemo, kateri »se prenašajo« in kateri ne. Nekaj časa pustimo, da se sama poskušata pogovoriti in razrešiti stvari, če pa vidimo, da ne bo šlo, se vmešamo, ker drugače lahko pride hitro do kakšnega hujšega obračunavanja med njima.

Verjetno je že prišlo kdaj do konflikta med vami in mladostniki? Ali mi lahko opišete, kako ste takrat ravnali, na kakšen način ste rešili konflikt?

/Običajno se pove, zakaj mi zahtevamo neko stvar./(G13) Preko tega jih poskušamo nagovoriti, vendar eni to upoštevajo, drugi ne. Imamo razne stopnje reševanja konflikta. /Če pogledava za primer pravila glede računalnika, lahko prepovemo računalnik, lahko se ugasne računalnik za vse, v skrajni obliki pa pošljemo mladostnike tudi ven iz ČMC-ja./(G14) To naredimo zaradi same dinamike skupine in varnosti.

Kakšno odgovornost imate vi kot koordinatorka in kakšno mladostniki kot obiskovalci?

/Koordinatorji zagotavljamo varen prostor in prostor, kjer imajo mladostniki možnost početi stvari, ki jih zanimajo in tudi če jih ne zanimajo, da jih spodbujamo k temu./(G15) /Mladostnikova glavna odgovornost je upoštevanje pravil, ki jih ima ta prostor./(G16) /To je tudi največje polje konfliktov, ker se poskušamo striktno držati pravil, kar je lahko velikokrat rigidno za same mladostnike in za nas, ampak vseeno na dolgi rok vidimo, da jih to sprošča./(G17)

Bi lahko rekli, da imate vi kot strokovna delavka večjo odgovornost kot mladostniki?

/Zagotovo imamo mi mladinski delavci večjo odgovornost, ker skrbimo za varnost prostora, za aktivnosti in tudi za to, da so mladostniki s temi stvarmi seznanjeni./(G18) /Vsa pravila oblikujemo skupaj z mladostniki in to je dobra vstopna točka, ker s tem mladostniki čutijo, da imajo besedo./(G19)

Kako razložite mladostnikom njihove odgovornosti?

/Mi poskušamo tako, da ko pride nov mladostnik, mu stalni mladostniki razkažejo mladinski center in mu razložijo pravila, ki veljajo v tem prostoru./(G20) Malo smo tudi mi prisotni zraven, da vidimo, če so res predali vsa pravila. /Nekatere odgovornosti pa jim razložimo sproti./(G21) /Vse poskušamo na mehek način, da niso mladostniki direktno soočeni z vsemi pravili in vsem./(G22)

Se mladostniki zavedajo odgovornosti za svoja ravnanja in sprejmejo to odgovornost?

/Kljub temu, da se trudimo vzpostavljati varen prostor in jih nagovarjamo k temu, da če je kaj narobe, naj pridejo povedat, da se da vse rešiti, ne pride velikokrat do tega./(G23) Smo imeli primer, ko so raztrgali žogo med igro in potem ni bil nihče kriv. /Vedno vedo za druge, da so krivi, zase pa nikoli./(G24)

V kakšni vlogi vidite sebe in v kakšni mladostnike?

/Sebe vidim v vlogi, da zaznavam in slišim mladostnikove prave potrebe./(G25) Včasih so osamljeni in to izražajo skozi načine, ki so neprimerni. /Sebe vidim kot neki radar, ki zaznava, kaj se dogaja zares vzadaj z mladostnikom in kako priti do njega./(G26) /Poskušam jim dati možnost, da razmišljajo, povedo kako bi lahko rešili njihove probleme./(G27) /Njihove vloge so zelo mešane./(G28) /Eni prihajajo sem zaradi tega, da poskušajo nove stvari, da lahko nekaj naredijo in v taki vlogi tudi pristopajo./(G29) /Eni imajo vlogo skrbeti za frekventnost, da se

skozi nekaj dogaja, da gredo komu na živce./(G30) /Njihova vloga je dinamika prostora,/(G31) da se dogaja, /da naredijo nekaj kar je mogoče zgled nekomu drugemu./(G31a)

Se vam zdi, da ste v vlogi mladinskega delavca uspešni? Kaj so pokazatelji vaše uspešnosti?

/Odnos z »mulci« in če se v mestu srečamo, da je to neki prijetni trenutek./(G32) /Pokazatelji so tudi to, ko pridejo, da so nasmejani, se te razveselijo, ko prideš z dopusta itd./(G33) /Da pridejo in povedo, da so doma naredili nekaj, kar smo včeraj poskušali v ČMC-ju – te neke praktične izkušnje./(G34)

Kako pa oblikujete pravila, ki veljajo v vašem mladinskem centru? So pravila konstantna ali jih sproti spreminjate, dopolnjujete?

/Imamo temeljna pravila, preko katerih ne gremo, od tega da ne preklinjamo v tem prostoru, da ni nasilja, da se ne žalimo ipd./(G35) /Druga so zelo situacijsko zastavljena./(G36) /Imeli smo že zelo jasna pravila o uporabi računalnika in so izzvenela in smo se morali ponovno uvesti skupaj in jih postaviti na novo./(G37) /Malo se spreminjajo in prilagajajo./(G38) /Bolj se mi zdi pomembno, da so postavljena in da se jih držimo, da je jasna osnova, kaj se sme in kaj ne in k čemu težimo./(G39)

Kakšni so ukrepi ob neupoštevanju pravil, dogovorov? Kako jih določate?

/Osnovne kazni in odgovornosti so postavljene./(G40) /nekatera pa določamo tudi individualno za vsakega posameznika posebej./(G40a) /Če kdo krši konstantno pravila glede uporabe računalnika, bo dobil daljšo prepoved glede uporabe računalnika, kot pa nekdo, ki je samo enkrat ali dvakrat prekršil pravilo./(G41) /Mladinsko delo je tako dinamično, da se s striktnimi pravili ne da./(G42)

Kakšni so še drugi ukrepi poleg prepovedi vstopa v mladinski center?

V primeru grde besede imamo pet počepov, za žaljive besede imamo 20 počepov. /Damo tudi višje kazni, o tem pa se vedno pogovorimo zakaj./(G43) Se mi zdi, da mladostniki začenjajo ločevati kaj pomeni grda beseda in da se že sami kontrolirajo glede tega.

Kako pa sprejmejo mladostniki te kazni in ukrepe?

/Upirajo se, vendar na koncu vseeno izpolnijo te kazni, kar je zanimivo./(G44) /Velikokrat se že sami zavedajo, da so naredili nekaj narobe in kaj bo sledilo./(G45)

Kaj mislite, da dosežete s kaznimi?

/Predvsem, da začnejo razmišljati, da tisto kar so naredili, da ni prav./(G46) /Nikoli ni kazni samo zaradi kazni, ampak se o tem z njimi tudi pogovarjamo. Pogovarjamo se, zakaj je potrebno tolikokrat uporabiti to žaljivo in grdo besedo, katero besedo bi lahko uporabili namesto te itd./(G47) /S pogovorom poskušamo doseči, da se zavedajo, da lahko odreagirajo tudi na drugačen način, ki je bolj ustrezen./(G48)

Kako pomembno se vam zdi, da vas mladostniki spoštujejo?

/To mi je zelo pomembno/(G49), /ampak se hkrati ob tem zavedam, da je tudi na meni odgovornost, da se vedem tako, da me lahko potem oni spoštujejo./(G49a) /Zaradi same pozicije te mladostniki ne spoštujejo./(G50)

Si bi želeli, da bi vas mladostniki spoštovali zaradi pozicije?

/Se mi zdi, da me mladostniki sploh ne dojemajo in jim je vseeno, če bi bil pravnik ali kateri birokrat. Njim je pomembno, da se imajo fajn z mano./(G51)

Vam je pomembno, da imate vzpostavljeno avtoriteto v mladinskem centru?

/Še vedno je zelo pomembno, da je ta ločnica, da sem jaz tukaj zaposlen, da vodim ta mladinski center in da so mladostniki obiskovalci tega centra. Jaz tukaj morem biti, mladostnik pa je po lastni želji, ga nihče »ne zvleče« v mladinski center in to pogosto uporabljamo, ko jim razlagamo pravila./ (G52) Če se ne zmorejo držati pravil, lahko gredo ven iz mladinskega centra, jih ne silimo, da morejo biti v ČMC-ju. /Avtoriteta se mi zdi pomembna za to, da pravila stojijo, da mladostniki dobijo občutek, kdaj ne gre več preko meje./ (G53)

Kateri pristop uporabljate pri delu z mladostniki ?

/Včasih si avtoritaren ravno zaradi teh pravil, preko katerih se ne more iti, imajo pa vseeno možnost vplivati na določen del, kje ni določena neka trdna struktura./ (G54) /Poskušamo jim predstaviti ločnico med tem, kar je neizogibno in kje lahko skupaj soustvarjamo./ (G55) /Permisivni se mi zdi, da ne pride v poštev, kljub temu, da si mladostniki permisivnosti včasih želijo, po drugi strani pa jih pomirja, da imajo določena pravila, strukturo, da vedo kaj se bo dogajalo./ (G56) Zdi se mi, da je najbolj učinkovita kombinacija dogovornega in ne-dogovorno ukazovalnega pristopa, ker za dogovorni pristop še nimajo toliko razvitih centrov za abstraktno razmišljanja, da bi lahko razmišljali bolj dolgoročno.

Kako postavljate cilje, ki jih more doseči mladostnik? Skupaj z njim ali jih določite sami? Kakšni so konkretno ti cilji?

/Cilje, ki jih morajo doseči posamezniki, se oblikujejo skupaj z njimi./ (G57) /Cilji se ne določajo za vse mladostnike, ki obiskujejo mladinski center, ampak za tiste, ki so uporabniki učne pomoči./ (G58) /Neformalno pa se z mladimi veliko pogovarjamo o njihovih željah, ciljih, kako jih nameravajo doseči, nato pa jih na tej poti vzpodbujamo, preverimo kje so z zastavljenimi cilji ipd./ (G59) /Cilj je, da mladi začnejo sami razmišljati kaj jih veseli, česa si želijo, da to ni podano iz strani odraslih, ki jim svetujemo to, kar si v bistvu želimo mi in kar je naša potreba in ne mladostnikova./ (G60) Konkreten cilj pri enem od mladostnikov, ki je pogosto manjkal v šoli, je da bo redno hodil v šolo in si ne bo izmišljeval slabosti. Če se slabo počuti in ne gre v šolo obvesti tudi koordinatorja.

9.3 TABELE KODIRANJA

Tabela 9.3-1: Kodirani intervju A

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Teme
A1	...v sodelovanju z obiskovalci.	Soustvarjanje z mladostniki	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A2	...glede na potrebe, ki se pojavljajo že nekaj časa, včasih pa se pojavi kakšna potreba na hitro in jo poskušamo rešiti hitro.	Odzivanje na potrebe mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A3	Aktivnosti načrtujemo največkrat na podlagi tega, kar naši obiskovalci izrazijo.	Upoštevanje želja mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija

A4	Lahko je to samo opazovanje, lahko pa je aktivna vključitev v smislu soorganizacije, soizvajanja, načrtovanja, lahko pa so samo aktivni udeleženci na delavnicah.	Glede na stopnjo vključenosti v aktivnosti	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
A5	Konkretno pri tem projektu je njihova vloga ta, da štejejo rezultate, pripravljajo sendviče, pomagajo pripraviti prostor, sodelujejo na delavnicah, pomagajo pri organizaciji itd.	So-organizacija, so-izvajanje	Dogovorjene vloge	Vloge Mladostnikov	Vloge
A6	Komunikacija poteka v obliki pogovora, razgovora ob druženju z mladostniki, znotraj majhnih skupin, velikokrat pa tudi v obliki ena na ena.	Razgovor, individualni pogovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A7	Trudiva si narediti evalvacijo po vsaki aktivnosti, da dobimo mladostnikovo povratno informacijo.	Evalvacija delavnic		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A8	Mladostniki nama lahko pišejo tudi preko maila, naju pokličejo na telefon, skratka komunikacija je maksimalno raznovrstna.	Komunikacija preko raznovrstnih medijev		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A9	Na začetku se poskušam nevtikati in ju pustiti pri miru, da se sama zmenita, če se le da.	Nevmešavanje mladinskega delavca v konflikte mladostnikov	Reševanje konfliktov	Mimobežna komunikacija	Komunikacija
A10	...da se z mladostnikoma potem pogovarjamo o konfliktu, ki se je	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija

	zgodil.				
A11	...ampak poskušamo pri tem biti konstruktivni in da sami rešijo konflikt, ne da midva rešujeva konflikte namesto njih.	Samostojno reševanje konfliktov	Notranja odgovornost	Odgovornost mladostnikov	Odgovornosti
A12	Moje stališče okoli konfliktov je takšno, da se naj sami med sabo čim več zmenijo, saj so tudi neka pravila, meje med njimi, ki si jih postavljajo.	Samostojno reševanje konfliktov	Notranja odgovornost	Odgovornost mladostnikov	Odgovornosti
A13	Vse konflikte rešujemo preko pogovora, preko refleksije in sicer tako, da se pogovarjamo zakaj je prišlo do konflikta in iščemo skupaj ustreznejše načine odzivanja.	Skupno iskanje rešitev, pogovor o konfliktu	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Dvosmerna komunikacija, vloge mladinskih delavcev	Komunikacija, vloge
A14	...nikakor pametovanje, kaj je prav in kaj ni prav, ker dobro vedo, kaj je prav.	Ni pametovanja o tem, kaj je prav in kaj ni prav	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
A15	Jasno poveš, kakšno je pravilo in upaš, da ga bo nekdo spoštoval. Če ga kdo ne bo spoštoval, se o tem z njim pogovoriš.	Pogovor o pravilih v primeru nespoštovanja pravil		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A16	Koordinatorji smo odgovorni poskrbeti za varen prostor, da je tukaj notri red.	Zagotavljanje varnega prostora, vzdrževanje reda	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
A17	...da se deluje v skladu z zakonodajo, katero smo tudi zavezani upoštevati.	Upoštevanje zakonskih predpisov	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
A18	Odgovorna sva za to, da je prostor odprt, da aktivnosti tečejo, da je v mladinskem	Izvajanje programa	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti

	centru varen prostor.				
A19	Mladostniki imajo odgovornost spoštovati pravila in da odigrajo svojo vlogo v aktivnostih.	Upoštevanje pravil; aktivni participant	Dogovorjene odgovornosti; jasne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
A20	Odgovornost je glede na to, kaj se zmenimo.	Odgovornost glede na dogovor	Dogovorjene odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
A21	Če gre za projekt, na začetku projekta, drugače pa vedno pred vsakimi aktivnostmi.	Pred začetkom izvajanja aktivnosti		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
A22	Na vratih imajo napisana pravila in če si jih želijo prebrati si jih lahko.	Samoiniciativno		Seznanjenost s pravili	Ukrepi
A23	Če pride kdo s kakšnimi nameni, da bo ukazoval in bo po njegovem v mladinskem centru, ga hitro postavimo na realna tla in mu poveš, da tukaj pač tega ne delamo in da sem tukaj glavni jaz.	Avtoritarni nastop, potreba po moči mladinskega delavca		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
A24	Glede formalnih stvari imava večjo odgovornost jaz in koordinatorka. Midva sva tista, ki drživa prostor varen, skrbiva da aktivnosti potekajo, navezujeva stike z lokalno okolico.	Večja odgovornost glede formalnih stvari	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
A25	Vedno zelo jasno in natančno pojasnimo pravila igre, tako da ne more priti nikoli do sprenevedanja, če pa pride, pa še enkrat dodatno pojasnimo tisto, kar niso razumeli.	Jasno in natančno pojasnjena pravila, dodatno pojasnjevanje pravil		Vsiljena pravila, dvosmerna komunikacija	Ukrepi, komunikacija
A26	Mislim, da se dobro ujamem z mladostniki, da sem z njimi vzpostavil dober	Spoštljiv odnos do mladostnikov		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge

	odnos ravno zaradi mojega spoštljivega odnosa do njih.				
A27	Sebe vidim predvsem v vlogi koordinatorja, skrbim za stike z mladostniki, z lokalno skupnostjo.	Koordiniranje, skrb za stiki z lokalno skupnostjo	Predpisane vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
A27a	...delam z mladostniki neposredno, se torej družim z njimi, jim nudim oporo, pomoč, svetovanje.	Svetovanje, nudenje opore	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
A28	Sem tudi organizator, izvajalec, skrbim za komunikacijo, urejam facebook stran, pišem članke, pošiljam prispevke, sem vodja taborov, mladinskih izmenjav, mentor študentom na praksi.	Delovne naloge	Predpisane vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
A29	Pravila so postavljena skupaj, v sodelovanju z mladostniki. Mladostniki so se v začetku postavljanja strinjali z njimi.	Postavljena v sodelovanju z mladostniki		Soustvarjena pravila	Ukrepi
A30	Sproti poskušamo dogovorno sprejeti pravila.	Dogovorno sprejemanje pravil		Dogovorjena pravila	Ukrepi
A31	...spoštuj pravila, ker so v tem prostoru še ostali in se moreš prilagoditi.	Prilagajanje pravilom		Vsiljena pravila	Ukrepi
A32	Nič ni fiksno. Vse določamo individualno.	Prilagojeni posamezniku		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
A33	Z jasnostjo in odločnostjo pojasniš, da si nekomu dal takšno sankcijo, kazni, drugemu pa drugačno. S pogajanjem ne prideš nikamor.	Glede ukrepov in kazni ni pogajanja		Samovoljnost ukrepa	Ukrepi

A34	Nam je cilj ostati v kontaktu z mladostnikom in to najlažje narediš tako, da vedno znova in znova obnavljaš pravila. Na plan povlečeš neki star dogovor in se potem o tem pogovoriš z mladostnikom.	Pogovor o starem dogovoru		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
A35	Poskušaš mu razložiti, kakšne posledice ima in to mu včasih naredi klik v glavi. Če je on pripravljen sodelovati, se oddolžiti za napako, dokazat, da se je nekaj naučil iz tega, je že to dovolj, ne težimo skozi, da more biti neka kazen.	Uvid, nov pogled		Smisel kaznovanja	Ukrepi
A36	Kazen ni končna oblika. S samo kaznijo ne narediš ničesar.	Kazen ni končna oblika		Smisel kaznovanja	Ukrepi
A37	Kazen vidim kot neki stop, da se ustavi, hkrati pa možnost za refleksijo.	Priložnost za samorefleksijo, znak, da je prestopil mejo		Smisel kaznovanja	Ukrepi
A38	K spoštovanju drug drugega zelo težimo. Ni mesta za tistega, ki ne spoštuje drugega in nas.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
A39	Rabim avtoriteto v smislu postavitve okvirja, znotraj katerega se mladostnik giblje. Če prideš na obisk k nama, se bom tukaj počutil varno, v smislu fizične varnosti, zaupnosti, pogovora. Ne mislim, da se bi oni mene morali bati.	Postavitev varnega okvirja za mladostnike		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
A40	Bolj se mi zdi pomembna	Spodbujanje k skupnemu iskanju	Spoštljiv in odgovoren	Vloge mladinskih	Odgovornosti, vloge

	asertivnost, da ne daješ preveč rešitev, ampak da spodbujaš k iskanju rešitev, da ne blažiš konflikta, da ne interveniramo preveč, da ne delamo namesto njih.	rešitev, prepuščanje odgovornosti mladostnikom za njihova dejanja	zaveznik, razvidne odgovornosti	delavcev, odgovornosti mladinskih delavcev	
A41	...so pa stvari pri katerih morava nastopiti z avtoriteto, npr. Pri postavljanju meja, pravil.	Postavljanje meja, pravil		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
A42	Ker ne delamo individualnih načrtov, z mladostniki ne postavljamo ciljev v tem smislu.	Ni individualnega postavljanja ciljev		Odsotni cilji	Cilji
A43	Najbolj individualno jih postavljamo pri delu s praktikanti in prostovoljci, kjer določimo posamezne naloge.	Naloge praktikantov in študentov		Dogovorjeni cilji	Cilji
A44	Na primer, ko organiziramo celodnevno prireditev na šolskem igrišču OŠ Zalog, si z mladostniki razdelimo naloge, kot so priprava in izvedba delavnice, priprava tople malice za nogometaše in osebje, sojenje, skrb za glasbo, prevoz materiala, priprava in pospravljanje prireditvenega prostora ipd. Opravljena naloga predstavlja cilj.	Naloge pri projektih		Dogovorjeni cilji	Cilji
A45	Ali je bil cilj dosežen preverjamo v okviru evalvacije, ki jo predstavlja srečanja organizacijske	Evalvacija		Preverjanje ciljev	Cilji

	ekipe, na kateri ocenimo opravljeno delo, izpostavimo dobro opravljene naloge in predlagamo izboljšave.				
--	---	--	--	--	--

Tabela 9.3-2: Kodirani intervju B

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
B1	Predvsem izhajamo iz njihovih potreb. Vprašamo jih, kaj si želijo početi v mladinskem centru.	Odzivanje na potrebe mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B2	Večinoma naredimo tako, da jih povprašamo.	Spraševanje po željah mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B3	Smo tudi odprti, da pridejo mladostniki do nas in nas oni vzpodbudijo za neko aktivnost, akcijo.	Sprejemanje predlogov s strani mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B4	Pri delavnicah sodelujejo, so aktivni participanti.	Aktivni participanti pri delavnicah	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B5	...jih že v fazi priprave na dogodek vključimo v samo načrtovanje.	Pomoč pri načrtovanju dogodkov	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B6	Skupaj oblikujemo idejo, kaj bi bil spremljevalni program tega nogometnega turnirja.	Sooblikovanje idej za dogodke	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B7	Mladostniki pomagajo pri delavnicah, postavitvi prizorišča, deljenje letakov itd.	So-organizacija, so-izvajanje	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B8	Ko smo imeli projekt obnova šolskega igrišča, ki je bil dolgoročen projekt, so bili mladostniki vključeni v vse faze, npr. Oni so prebarvali klopce ob igrišču, pomagali pri vodovodni napeljavi, postavitvi reflektorjev itd.	Fizična pomoč pri projektih	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B9	Pri nas je aktualno tudi družbeno koristno delo, ker imajo naši fantje iz	Tehnična in logistična pomoč pri projektih	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge

	preteklosti določene kazni in smo jih v okviru družbeno koristnega dela vključili v projekte, kjer so tehnična, logistična opora.				
B10	Dvosmerna. Vedno smo v dialogu, razgovoru z mladostniki.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B11	Tudi, če kdo koga udari v ramo ali kaj podobnega, takoj povem, da nasilja tukaj ni in da tega ne toleriram.	Ustavitev nasilnih dejanj		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
B12	Če se zgodi kakšen prepir med mladostniki, pa vedno takoj vprašam, kaj je bilo in se potem pogovorim z njima.	Pogovor o konfliktu z	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B13	Poskušam spodbujati njihovo razmišljanje o tem, zakaj so sploh bili verbalno nasilni.	Spodbujanje razmišljanja o vzroku nasilja	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B14	Lahko bi rekla, da uporabljam neko vrsto mediacije pri reševanju konfliktov.	Mediacija	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B15	...povabim mladostnika takoj ven iz mladinskega centra, se pogovorim z njim in mu povem, kaj čutim, kako jaz vidim situacijo, zakaj se ne počutim dobro in vprašam njega, kaj se dogaja med nama, zakaj se on obnaša tako do mene.	Pogovor o čustvih, videnju situacije s strani mladinske delavke ; pogovor o odnosu med mladostnikom in mladinsko delavko	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B16	Poskušam se odstraniti iz skupine in izhajati iz sebe.	Samorefleksija	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
B17	Da smo spoštljivi eden do drugega, da imamo odgovorne odnose, da sprejemamo odgovornosti za svoja ravnanja.	Vzpostavlanje spoštljivih in odgovornih odnosov, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev, odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
B18	Moja odgovornost je že ta, da pospravljam za sabo.	Vzdrževanje reda	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
B19	Jaz vse moje delovne naloge štejem kot mojo odgovornost, torej, da vodim ta	Vodenje mladinskega centra, pojavljanje v	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti

	mladinski center, da organiziram delavnice, da sem v kontaktu z drugimi organizacijami, da se pojavljamo v medijih, da se promoviramo, da se pojavljamo na dogodkih lokalne skupnosti, da sodelujemo z osnovno šolo, z gasilci v lokalni skupnosti, da sodelujemo z ostalimi mladinskimi centri iz drugih lokalnih skupnosti.	medijih, promoviranje, sodelovanje z lokalno skupnostjo			
B20	Mladostnikova odgovornost pa je, da so spoštljivi drug do drugega, da aktivno sodelujejo, participirajo pri aktivnostih, ki se odvijajo v mladinskem centru.	Aktivni participant; spoštovanje drugih mladostnikov	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
B21	Tekom različnih situacij.	Tekom situacij		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
B22	Pod to odgovornost se šteje tudi to, da ne prihaja pod vplivom alkohola, drog.	Treznost, »nezadetost«	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornost
B23	Jaz mislim, da imamo oboje enako, ampak imamo mi strokovni delavci večjo, ker delamo z mladostniki in otroci.	Večja odgovornost zaradi dela z otroci in mladostniki	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
B24	Radi se bi izmuznili, ampak na koncu sprejmejo to odgovornost. Nekako vedo, da bodo morali sprejeti to odgovornost.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
B25	Moja vloga je, da mu nudim varen prostor, informacije, podporo, da sem mu odrasel sogovornik.	Odrasel sogovornik	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
B26	Največjo vlogo pa vidim predvsem v informiranju in nudenju podpore, da jih opolnomočim, delam na njihovi krepitvi moči.	Delo na krepitvi moči	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
B27	Pomagam iskati priložnosti, ker se	Iskanje priložnosti za	Spoštljiv in odgovoren	Vloge mladinskih	Vloge

	mogoče eni še ne zavedajo, katere priložnosti imajo.	razvoj	zaveznik	delavcev	
B28	Vloga mladostnikov pa je v bistvu uživati mladost...	Uživati mladost	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
B29	...sprejeti odgovornost za svoja dejanja.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
B30	Jaz mislim, da sem dobra mladinska delavka, ker imam dober stik z njimi.	Dober stik z mladostniki		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
B31	Znala sem se jim približati, vedno smo se znali dogovoriti glede odgovornosti.	Dogovor glede odgovornosti, razumevanje mladostnikov		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
B32	Znajo se obrniti name, znamo se pošaliti, hkrati pa imam avtoriteto.	Sproščenost, a hkrati vzpostavljena avtoriteta		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
B33	Skupaj z njimi.	Postavljena v sodelovanju z mladostniki		Soustvarjena pravila	Ukrepi
B34	Vedno, ko sem prišla v novo skupino, sem šla z njimi čez pravila in dogovore, ki se jih moremo držati...	Soočenje s pravili ob prihodu v novo skupino		Vsiljena pravila	Ukrepi
B35	Se mi zdi, da mi ta pravila živimo, da jih ne rabimo toliko poudarjati. So neke določene vrednote, ki se jih držimo in so tem vrednotam prilagojene tudi njihove odgovornosti in sama pravila.	Oblikovanje pravil na podlagi vrednot		Dogovorjena pravila	Ukrepi
B36	Če se kaj zgodi, se vedno pogovorim z mladostnikom.	Pogovor z mladostnikom	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
B37	Mu dam vedeti, da je odgovornost na njemu, da si izbere to »kazen«.	Mladostnik sam določi kazen		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
B38	Skupaj z njim iščeva rešitev.	Skupno iskanje rešitev	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
B39	...vedo, da bo kazen sledila, da nosijo odgovornost za svoja dejanja in da od tega ne odstopamo.	Nujnost ukrepa, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov, samovoljnost ukrepa	Odgovornosti, ukrepi
B40	Kaznovanje vidim	Skupno iskanje		Smisel	Ukrepi

	bolj v smislu, da skupaj iščemo neko rešitev.	rešitev		kaznovanja	
B41	Meni se zdi pomembno, da me spoštujejo kot Doris Novak, ne kot socialno delavko.	Spoštovanje na podlagi osebnosti, ne pozicije		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
B42	Želim, da me enako spoštujejo kot spoštujem jaz njih.	Enakovredno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
B43	Ne bi ločila spoštovanja kot strokovne delavke in spoštovanja na medosebni ravni.	Osnovno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
B44	To mi je pomembno, ker ko imaš veliko skupino, rabiš avtoriteto, da lahko skupino vodiš, da te mladostniki upoštevajo, da te ne dojemajo kot kar eno osebo.	Vodenje skupine, ohranitev pozicije		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
B45	Moj pristop je takšen, da mladostnike vedno vprašam za mnenje kako bi, ampak se na koncu vedno jaz na podlagi moje presoje odločim	Spraševanje po mnenju; končna odločitev mladinske delavke	Vloga presojevalca	Dvosmerna komunikacija; vloge mladinskih delavcev	Komunikacija, vloge
B46	Večinoma poskušam, da se z njimi pogovarjam, upoštevam njihove argumente in me tudi kdaj oni prepričajo z svojimi argumenti in mi na ta način razširijo moje obzorje.	Pogovor z mladostniki, upoštevanje in sprejemanje argumentov od mladostnikov	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Dvosmerna komunikacija , vloge mladinskih delavcev	Komunikacija, vloge
B47	Pri delu izhajam iz dialoga z uporabnikom, ne glede na to ali je to prostovoljec, praktikant ali mladostnik uporabnik. To pomeni, da zmeraj skupaj z njim raziskujem njegova pričakovanja, potrebe, želje in strahove. Zadeve zapišemo s tistimi, ki želijo imeti pregled nad svojim delom, na primer praktikanti.	Raziskovanje pričakovanj, potreb, želja		Dogovorjeni cilji	Cilji

B48	Individualnih načrtov posebej z mladostniki ne izvajamo.	Ni individualnega postavljanja ciljev		Odsotni cilji	Cilji
B49	Cilje si določijo glede na svoje potrebe...	Določeni glede na potrebe mladostnikov		Dogovorjeni cilji	Cilji

Tabela 9.3-3: Kodirani intervju C

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
C1	Eno je to, da izhajamo iz želja mladostnikov, tisto, kar oni sami izrazijo, da si želijo početi...	Upoštevanje želja mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
C2	...kakšna stvar, o kateri oni načeloma ne rečejo, ampak mi vidimo, da jih te aktivnosti veselijo, da je nek interes.	Prepoznavanje interesov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C3	Druga plat pa je ta, kar mi kot strokovnjaki prepoznamo in se nam zdi pomembno, npr. če poznaš obdobja mladostniškega razvoja, potem veš kakšne vsebine so v tem obdobju aktualne.	Prepoznavanje vsebin pomembnih za razvoj mladostnikov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C4	...trenutne potrebe	Odzivanje na potrebe mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
C5	Zelo odvisno od samega mladostnika.	Individualno prilagojene	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
C6	Mi poznamo mladostnike in če je bil en mladostnik prej čisto pasiven in vidimo sedaj, da je začel sodelovati pri eni stvari, je za nas že to velik dosežek.	Osebnostni napredek mladostnika	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
C7	Na majhne korake pri mladostnikih gledamo kot na njihovo aktivno udeležbo.	Majhni koraki kot aktivna udeležba	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge

C8	Izhajamo predvsem iz stopnje, na kateri je neki mladostnik, kam si sam želi priti, koliko je sposoben in temu prilagajamo njihove vloge.	Prilagojene stopnji razvoja in željam mladostnika	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
C9	Bistvo se mi zdi Dvosmerna komunikacija in mislim, da mladostnikom to zelo zelo veliko pomeni...	Razgovor		Dvosmerna Komunikacija	Komunikacija
C10	V Mladincu more biti prostor, kjer se učijo, da so oni enakovreden člen nam, ne glede na njihovo starost.	Mladostniki enakovredni členu mladinskega delavca		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
C11	Enakovrednost v odnosu in komunikaciji se mi zdi zelo pomembna.	Enakovreden položaj v odnosu in komunikaciji		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
C12	Če pride do nasilja, ravnamo po pravilih, kar pomeni, da zaščitimo žrtev, odstranimo nasilneža ter zaščitimo tudi druge mladostnike.	Ustavitev nasilnih dejanj		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
C13	...zelo zelo pomembno pogovarjanje o teh stvareh in vedno sledi točka pogovora, nikoli ne pustimo, da gredo stvari kar mimo.	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
C14	Za vsako stvar se tudi ne vtikamo in jo pustimo, ker ne moremo biti »big brotherji«.	Nevmešavanje mladinskega delavca v konflikte	Reševanje konfliktov	Mimobežna komunikacija	Komunikacija
C15	Včasih jih samo opomniš na spoštljiv pogovor med njimi in jim že s tem daš neki znak.	Opominjanje na spoštljiv pogovor		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
C16	...vedno izhajamo iz izhodišča, da je odrasli odgovoren za	Odgovornost mladinskega delavca za odnos	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge

	odnos.	z mladostnikom			
C17	Vedno bomo mi pri sebi reflektirali, evalvirali, razčistili in prišli nazaj s svojim delom.	Samorefleksija	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
C18	Vedno si ti odgovoren za odnos in za to, da ga popraviš.	Vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z mladostnikom	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C19	Vedno prideš nazaj s svojim reflektiranim delom...	Samorefleksija	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
C20	...daješ mladostniku priložnost, da tudi on razmisli o tem dogodku.	Razmislek o konfliktu	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
C21	Vedno se potem skupaj pogovarjamo o tem dogodku.	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
C22	Odgovorni smo za to, da so mladostniki tukaj varni in da se ne počutijo ogroženi.	Zagotavljanje varnega prostora	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
C23	Ena od odgovornosti je tudi ta, da jaz nisem njihova vrstnica in da postavim meje kadar je potrebno in da vzdržujem pravila. To vidim kot mojo največjo odgovornost.	Postavljanje meja in vzdrževanje pravil	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C24	Mojo odgovornost vidim tudi v tem, da vabim mladostnike k soodgovornosti.	Učenje soodgovornosti	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C25	Meni se zdi zelo pomembno, da so neki okviri in pravila, ampak da smo znotraj njih fleksibilni.	Fleksibilnost pri oblikovanju		Dogovorjena pravila	Ukrepi
C26	Da sem odgovorna za odnos.	Vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z mladostnikom	Spoštljivi in odgovorni zavezniki	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C27	Trudimo se, da mladostniki preko	Prevzemanje odgovornosti za	Razvidne	Odgovornosti	Odgovornosti

	pogovora z nami prevzemajo odgovornosti za svoja dejanja.	svoja dejanja	odgovornosti	mladostnikov	
C28	Prostor in dogajanje je tukaj zelo nestrukturirano in nimamo tega formalnega sprejema mladostnikov, bolj jim razložimo sproti v situacijah, ki se pojavljajo.	Tekom situacij		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
C29	...sproti opozarjamo na njihovo odgovornost...	Sprotno Opominjanje		Seznanjenost z Odgovornostmi	Odgovornosti
C30	S tem sprotnim opominjanjem se mi zdi, da se hitro učijo teh svojih odgovornostih.	Sprotno opominjanje		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
C31	Prevzemanja odgovornosti je tudi zelo različno od mladostnika do mladostnika. Nekateri imajo več tega občutka, eni manj.	Prevzemanje odgovornosti odvisno od stopnje razvitosti tega občutka	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
C32	Sebe vidim v tem, da vzpostavljam nek odnos z mladostniki.	Vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z mladostnikom	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C33	Poskušam jim ponuditi oporo, hoditi skupaj z njimi po tej poti in jim pomagati, da razvijejo občutek, kaj si želijo, kje si želijo biti, da spoznavajo sebe, svoje talente, da uresničujejo svoje potenciale.	Nudenje opore, pomoč pri spoznavanju sebe, uresničevanju potencialov	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C34	Zelo veliko vlogo vidim tudi v tem, da jim s svojim odnosom ponudim drugačno izkušnjo, drugačen odnos, kot ga imajo doma.	Vzpostavljanje enakovrednih odnosov	Spoštljivi in odgovorni zavezniki	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
C35	Moja vloga pa je tudi ta, da se povezujem z	Povezovalec med organizacijami,	Predpisane	Vloge mladinskih	Vloge

	vsemi akterji v lokalni skupnosti, da sem povezovalc med mladostniki, starši, šolo, CSD-jem itd. Kot neki mrežnik, ki pomaga povezovati te različne člene, okolja, v katere je mladostnik zelo vpet.	pomembnimi za mladostnika	vloge	delavcev	
C36	Vloga mladostnikov je, da izkoristijo priložnost biti aktivni, da lahko tukaj eksperimentirajo, spoznavajo, se razvijajo.	Osebnostno razvijanje	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
C37	Da vse te možnosti izkoristijo in da sami prispevajo k počutju v mladinskem centru.	Soustvarjanje dobre Klime	Jasne vloge	Vloge Mladostnikov	Vloge
C38	Opažam pa, da mladostnikom zelo veliko pomeni odnos z mano, ker se jim znam približati, jih znam začutiti, videti kaj se dogaja v ozadju...	Razumevanje mladostnikov		Uspešnost vloge	Vloge
C39	Dostikrat so tudi motivirani kaj narediti, če jih jaz spodbudim in jim pomagam pri tem.	Motivirani mladostniki		Uspešnost vloge	Vloge
C40	...vračanje starih generacij nazaj. Ko imajo krizna obdobja pridejo sem nazaj se malo pogovorit z mano, kar meni daje znak, da sem dobro delala z njimi, da smo vzpostavili dober odnos, da so dobili nekaj zase.	Vračanje mladostnikov nazaj		Uspešnost vloge	Vloge
C41	...ko naši mladostniki postanejo naši prostovoljci.	Mladostniki kot prostovoljci		Uspešnost vloge	Vloge
C42	So zgodbe, v katerih so se naredili veliki premiki in to je tisto, kar je nagrada za	Zgodbe z življenjskimi napredki		Uspešnost vloge	Vloge

	moje delo.				
C43	Ravno zaradi nehomogene skupine mladostnikov, smo se odločili, da bomo izhajali bolj iz tega, kako se želim počutiti v mladinskem centru in ne kaj v mladinskem centru ne smemo početi.	Izhajanje iz želje mladostnikov po počutju		Soustvarjena pravila	Ukrepi
C44	Se mi zdi bolje, če izhajamo iz odnosnega vidika.	Izhajanje od odnosnega vidika		Soustvarjena pravila	Ukrepi
C45	Če se kaj uniči v mladinskem centru, se pogovorimo, kako je do tega prišlo, kaj se je zgodilo, in se potem dogovorimo, kako bo povrnil to škodo.	Povrnitev nastale škode		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
C46	Najdemo skupaj nek kompromis in določimo čas, ki ga ima na voljo za povrnitev škode.	Povrnitev nastale škode		Dogovorjene kazni	Ukrepi
C47	Jaz zelo težim k temu, da pri pravilih, ukrepih, kaznih, ni nikoli samo to, ampak da se o tem vedno pogovarjamo in jim pomagamo, da do tega ne bi več prihajalo.	Pomoč pri opustitvi neprimernih dejanj		Smisel kaznovanja	Vloge
C48	Da bi oni morali mene samo zaradi tega, ker sem tukaj zaposlena, to ne, ker nisem čisto nič več vredna kot oni.	Spoštovanje na podlagi osebnosti, ne pozicije		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
C49	Si pa želim neko medsebojno spoštovanje, ki si pa ga moreš zaslužiti.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
C50	Bolj mi je pomembno to, da takrat, kadar je kakšna situacija, v kateri jih je potrebno zaščititi, da se bom jaz sama takrat	Počutiti kompetentno pri zaščiti mladostnikov		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta

	počutila avtoritarno na tem področju. Da bi oni mene mogli doživljati kot avtoriteto pa ne.				
C51	V situacijah, kjer imam jaz občutek, da morem postaviti mejo, da čutim, da mladostnik rabi neko mejo zaradi njegove lastne varnosti, takrat posežem po avtoritarnem pristopu.	postavitev meje zaradi lastne varnosti		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
C52	Cilje postavljamo skupaj, to je zelo pomembno.	Postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji
C53	...lahko pa gre na primer za izboljšanje ocen, boljše počutje, učenje kakšnih veščin, boljše soočanje s stresom, izzivi.	Izboljšanje ocen; učenje veščin		Dogovorjeni cilji	Cilji

Tabela 9.3-4: Kodirani intervju Č

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
Č1	Konstantno preko pogovora preverjamo mladostnikove interese, torej kaj si oni želijo, da bi počeli v mladinskem centru...	Preverjanje interesov preko pogovora	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č2	...evalvacija delavnic, ki jo naredimo po vsaki delavnici. Vprašamo jih, ali jim je bila delavnica všeč in ali bi še kaj podobnega počeli.	Povratne informacije o delavnici	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č3	Upoštevamo predvsem želje mladostnikov, ampak to preko vsakodnevnega pogovora.	Upoštevanje želja mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č4	Otroci in mladostniki imajo	Različne	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge

	zelo različne vloge pri aktivnostih in projektih.				
Č5	Njihova vloga je odvisna od njihove sposobnosti...	Odvisne od stopnje razvoja sposobnosti	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
Č6	Otroci imajo bolj vlogo udeležencev pri aktivnostih, starejši mladostniki pa že prevzamejo kdaj vlogo izvajalca delavnic, vendar bolj redko.	Udeleženci, izvajalci delavnic	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
Č7	Komunikacija je vedno dvosmerna, v bistvu gre za vzpostavljanje odnosa, razvijanje skupnih interesov.	Vzpostavljanje odnosa, skupni interesi		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č8	Če se dva mladostnika pričkata, ju najprej opozoriš, če pa se to pričkanje stopnjuje v neko vrsto nasilja, v zaganjanja drug v drugega, grobo žaljenje, ustaviš ta prepir, ju daš narazen in se pogovoriš z njima.	Opozorilo mladostnika, nato pogovor z njim	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č9	Najprej pove vsak svojo zgodbo, med tem pa ju ustavljam, da nista žaljiva drug do drugega.	Vsak mladostnik pove svojo plat zgodbe	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č10	Če so emocije ob konfliktu močne, se reče mladostniku, naj zapusti mladinski center in da je naslednji dan vabljen na pogovor.	Takojšnja zapustitev mladinskega centra		Predpisani ukrepi	Ukrepi
Č11	Naslednji dan se usedeva dol in se pogovoriva o tem, kaj je on pričakoval, kaj jaz, skratka se pogovoriva o tem, zakaj je sploh prišlo do konflikta.	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
Č12	Včasih dobijo za kazen prepoved vstopa v mladinski center, odvisno tudi od same teže konflikta.	Prepoved vstopa v mladinski center		Predpisani ukrepi	Ukrepi
Č13	Vsi smo odgovorni za to, da je v	Soustvarjanje dobre klime	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih	Odgovornosti

	prostoru prijetno vzdušje...			delavcev, odgovornosti mladostnikov	
Č14	...da skrbimo za prostor in stvari, da pospravljamo za sabo...	Vzdrževanje reda	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev, odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
Č15	...skrbimo drug za drugega.	Medsebojna skrb	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev, odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
Č16	To je odgovornost od vseh, ampak jaz morem imeti pregled nad tem in opozoriti mladostnika, ki mogoče ne nosi te odgovornosti.	Opominjanje mladostnikov na njihovo odgovornost	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
Č17	Seveda. Mladostniki so mlajši, imajo svoj svet, nimajo vpogleda v to, kaj pomeni, če nekoga brčneš, užališ, še ne razumejo tega, jaz pa že prepoznam, kakšna je dinamika, že prepoznam, kdaj gre za nasilje itd.	Prepoznavanje dinamike v skupini, razvito razumevanje nasilnih dejanj		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
Č18	Vsak mladostnik ko pride na novo, se mu pove, kdo smo, kaj smo, čemu je namenjen ta prostor, kako se v njemu obnaša itd.	Ob prihodu v mladinski center		Seznanjenost s pravili	Ukrepi
Č19	Vsa pravila skupaj postavljamo.	Postavljena v sodelovanju z mladostniki		Soustvarjena pravila	Ukrepi
Č20	Prišlo je že tudi do trenutka, ko so se nam vsa pravila porušila in smo plakat s pravili strgali, se usedli skupaj z mladostniki dol in postavili pravila na novo.	Možnost sooblikovanja pravil na novo		Soustvarjena pravila	Ukrepi
Č21	V primeru, da se zdajšnja generacija ne bi strinjala s temi pravili, sem pripravljena ta plakat s pravili strgati in preko	Možnost sooblikovanja pravil na novo		Soustvarjena pravila	Ukrepi

	pogovora napisati nova pravila.				
Č22	Če se le da, se izmuznejo odgovornostim in jih ne prevzemajo nase.	Ne-prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
Č23	Velikokrat se sklicujejo na svoje pravice in krivijo druge za svoja dejanja.	Ne- zavedanje o odgovornostih, valjenje krivde na druge	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
Č24	V prvi vrsti je moja vloga skrbeti za varnost v mladinskem centru...	Zagotavljanje varnega prostora	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
Č25	...skrbeti za ustvarjalni prostor...	Ustvarjanje ustvarjalnega prostora	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
Č26	...spodbujati pozitiven razvoj mladih...	Usmerjanje, spodbujanje	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
Č27	Vloga mladostnikov je čisto odvisna od njihovih interesov.	Odvisne od interesov	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
Č28	...povratne informacije otrok in mladostnikov	Povratne informacije		Uspešnost vloge	Vloge
Č29	Mislim, da imam dober odnos z njimi, da se me ne bojijo, da mi povejo stvari, če jih kaj moti.	Zaupanje		Uspešnost vloge	Vloge
Č30	Glede na to, da vsaki dan prihaja vedno več otrok in mladostnikov v mladinski center, morem že nekaj prav delati, drugače ne bi prišli.	Prihajanje novih mladostnikov		Uspešnost vloge	Vloge
Č31	Najprej je opozorjen in se ga prosi, če lahko spremeni svoje vedenje. Če ne spremeni svojega vedenja, je zopet opozorjen in se mu pove, da je to zadnje opozorilo in kaj bo sledilo, če ga ne bo upošteval.	Grožnja s kaznijo ob neupoštevanju opozorila		Samovoljnost ukrepa	Ukrepi
Č32	Ko se enkrat izreče ukrep ali kazen, običajno to tudi sledi, ker more.	Nepopustljivost pri kazni		Samovoljnost ukrepa	Ukrepi
Č33	...če ga opozorim,	Takojšnja zapustitev		Predpisani	Ukrepi

	naj preneha s nekim vedenjem in mladostnik ne preneha, ga še enkrat opozorim in če tudi to ne pomaga, more iti iz mladinskega centra brez ugovarjanja.	mladinskega centra		ukrepi	
Č34	To je učenje odgovornosti.	Učenje odgovornosti		Smisel kaznovanja	Ukrepi
Č35	S kaznovanjem mladostniku sporočim, da ni vred, kar je naredil in hkrati to sporočam tudi vsem ostalim, ki so to videli.	Opozorilo za neprimerno vedenje		Smisel kaznovanja	Ukrepi
Č36	Kazen ni vzgojni moment samo za enega mladostnika, ampak za vse.	Vzgojni moment za vse mladostnike		Smisel kaznovanja	Ukrepi
Č37	Spoštujemo se medsebojno.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
Č38	Jaz mislim, da moja avtoriteta izhaja iz čisto »fer« odnosa in iz postavljanja stika z njimi in preživljanje časa z njimi.	Pošten odnos z mladostniki		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
Č39	Ne predstavljam si, da še preden bi stopila v mladinski center, da me bi »povozilo« 5 mladostnikov.	Moč, pozicijo		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
Č40	Večinoma mlade usmerjamo v splošne cilje kot so participacija, prevzemanje odgovornosti, razvijanje potencialov, ki so splošno vodilo in jih ne določamo z mladostniki, so pa to vrednote, ki jih spodbujamo na priložnostnem in neformalnem nivoju.	Splošni cilji, podani s strani mladinskih delavcev		Določeni cilji	Cilji
Č41	Če pa se mladostnika individualno obravnava je obvezno postavljati cilje skupaj z njim,	Postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji

	npr. pri učni pomoči, da se drži dogovorov in prihaja na učno pomoč oz. odgovorno javi svojo odsotnost, da hodi redno v šolo in končni cilj popravi oceno.				
--	--	--	--	--	--

Tabela 9.3-5: Kodirani intervju D

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Tema
D1	Predvsem poskušamo izhajati iz potreb, ki jih sami zaznavamo...	Zaznavanje potreb mladostnikov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D2	...na podlagi evalvacije dosedanjih delavnic.	Povratne informacije o delavnici	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D3	Nekaj kar sami »mulci« povedo.	Upoštevanje želja mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D4	...nekaj kar se nama zdi, da je potreba po tem in še ni toliko artikulirana z njihove strani.	Zaznavanje potreb mladostnikov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D5	En del pa je anketa, ki smo jo pripravili in v kateri sprašujemo, kaj si želijo, kaj bi jih pritegnilo, kaj jih zanima in na podlagi odgovorov načrtujeva dejavnosti v Mladincu.	Spraševanje preko anketnih vprašalnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D6	Če so mlajši, so predvsem udeleženci, če so starejši pa so že izvajalci delavnic ali pa prostovoljci.	Udeleženci, izvajalci delavnic, prostovoljci	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
D7	Zelo je odvisno od starosti, razvoja, kompetenc, interesa, potreb samih mladostnikov.	Individualno prilagojene	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
D8	Teživa k temu, da bi mladostniki prevzeli vlogo izvajalcev, da bi sami pripravljali delavnice, razne projekte in na tak način spodbujava tudi samo mladinsko delo.	Spodbujanje mladinskega dela	Predpisane vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D9	Zelo veliko se	Razgovor		Dvosmerna	Komunikacija

	pogovarjamo z mladostniki.			komunikacija	
D10	Na nas mladinskih delavcih je pobuda, iniciativa, da vzpostavimo pogovor z mladostniki.	Vzpostavitev pogovora z mladostnikom	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D11	...ampak vedno je to v obliki dialoga.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D12	V primeru postavljanja meja, upoštevanju pravil bi lahko rekla, da težimo bolj k enosmerni komunikaciji, pa še takrat je velikokrat dialog, ker se želijo pogajati z nami, npr. Če jim rečem, da so lahko samo 15 min na računalniku, se lahko oni tam po trepalnicah mečejo in ne bodo dosegli niti minute več, ker če se dogovorimo nekaj, se tega tudi držimo.	Postavljanje meja, upoštevanje pravil		Enosmerna komunikacija	Komunikacija
D13	Če se le da, se poskušamo pogovoriti z obema, da se sliši ena in druga plat, verzija in da se tudi onadva slišita.	Vsak mladostnik pove svojo plat zgodbe	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D14	Če je kakšna ekstremna situacija, npr. Da je mladostnik zelo razburjen, ne bo pogovor v tistem trenutku nič pomagal, ker mladostnik zaradi svoje razburjenosti ne bo nič slišal. V tistem trenutku ga poskušaš predvsem pomiriti, potem pa sledi pogovor.	Pomiritev razburjenega mladostnika, nato pogovor z njim	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D15	Jaz vedno težim k temu, da oba povesta svojo plat zgodbe, da slišita drug drugega.	Vsak mladostnik pove svojo plat zgodbe	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
D16	S postavljanjem meja jim poskušaš biti dober starš.	Biti dober starš	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D17	Izredno pomembno se mi zdi, da mu ne odvzameš moči, da ga ne razvrednotiš,	Delo na krepitvi moči	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge

	osramotiš, zato se vedno umaknem na samo z mladostnikom, da ni izpostavljen pred vsemi drugimi mladostniki.				
D18	Ko sva na samem mu poskušam zrcali, mu dati vedeti, da ga razumem, ampak da more vseeno upoštevati pravila in se držati mej. Daš mu vedeti, da ga razumeš, slišiš, ampak vztrajaš pri svojem.	Dati občutek razumljenosti, slišnosti	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D19	Vsak je odgovoren za svoja dejanja. Starejši kot si, bolj si odgovoren.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, večanje odgovornosti s starostjo	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev, odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
D20	Naša odgovornost, kot odrasle osebe, je drugačna kot mladostnikova, npr. Jaz se ne bom šla prerekat z njim, se ne bom drla nanj itd.	Drugačna odgovornost mladinske delavke	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D21	Mi smo odgovorni za sam fizični prostor, za mladostnike, za varen prostor...	Zagotavljanje varnega prostora, skrb za mladostnike	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D22	...prav tako pa smo odgovorni, da nastopamo profesionalno, kompetentno, strokovno.	Strokovni in kompetentni pri svojem delu	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D23	Mladostniki pa so odgovorni, da pospravljajo za sabo, če si recimo vzamejo čaj ali sok...	Skrb za red in čistočo	Dogovorjene odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
D24	...potem so odgovorni tudi za stvari, ki jih uničijo, recimo, če so zlomili lopar za pink ponk bojo pač morali kupiti novega ali prinesiti rabljenega	Povrnitev nastale materialne škode		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
D25	Vsak mladostnik je tudi odgovoren, da spoštuje druge mladostnike, da ne prihaja do nasilja itd.	Spoštovanje drugih mladostnikov	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
D26	Eno je soglasje, ki ga	Soglasje		Seznanjenost s	Ukrepi

	dobijo na začetku obiskovanja Mladinca in katerega kasneje tudi podpišejo in s podpisom se strinjajo, da bodo spoštovali pravila. To je en kanal, skozi katerega mladostniki spoznajo svoje odgovornosti.			pravili	
D27	Drugače sem zagovornica vzrok – posledica, kar pomeni, da mladostnik za vsako svoje dejanje občuti posledico, katera je fajn, da je oprijemljiva in vidna.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnika	Odgovornosti
D28	Skupaj z mladostnikom iščeva rešitve v smislu, kaj lahko narediš, da popraviš to nastalo škodo. Mu rečeš, da to ni katastrofa, ampak da moreva zdaj skupaj poiskati rešitev.	Skupno iskanje rešitev	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D29	Za ene stvari imajo vsi enake odgovornosti, za nekatere pa imajo odrasle osebe večjo odgovornost kot mladostniki.	Večja odgovornost odraslih oseb	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D30	Odgovornost odraslega človeka ali izobraženega, šolanega je pač večja kot odgovornost mladostnikov in otrok.	Večja odgovornost izobraženega, šolanega človeka	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
D31	Nekdo bo neki ušpičil in ne bo priznal, vendar bo iskal tvoj kontakt, čutiš in vidiš, da se na nek način želi odkupiti, da mu je žal, da je nekaj naredil.	Prisotnost občutka krivde, želje po odkupiti se za napake	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
D32	Imaš tudi mladostnike z močnimi obrambnimi mehanizmi in ne bo nikoli priznal krivde, ker bi začutil sram in ne bo priznal, ker bi bilo to zanj	Nepriznavanje krivde kljub soočenju z njo	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti

	nepojmljivega. Lahko ga soočiš, vendar kljub temu ne bo priznal krivde.				
D33	Moraš biti zelo fleksibilen, imeti organizacijske sposobnosti, komunikacijske sposobnosti, da poskušaš načrtovati z njimi, da jim nudiš oporo...	Načrtovanje, organiziranje	Predpisane vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D33a	...sposobnosti prepoznavati stiske, potrebe mladostnikov	Prepoznavanje stisk in potreb	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D34	Glavno vlogo vidim predvsem v opolnomočenju mladostnikov, da jim prisluhnem, jim svetujem, jih usmerjam in jim hkrati nudim priložnost za razvoj.	Delo na krepitvi moči	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D35	En pokazatelj je tudi ta, da se obračajo name, da pridejo na pogovor k meni, pridejo in me objamejo.	Pogovor, objem		Uspešnost vloge	Vloge
D36	Oblikuješ jih predvsem s svojo sugestijo, nekaj kar velja, npr. Varnost in o katerih se ne pogajaš.	Oblikovanje na podlagi sugestije mladinskih delavcev		Vsiljena pravila	Ukrepi
D37	Ene stvari so določene...	Določena že vnaprej		Vsiljena pravila	Ukrepi
D38	...o drugih pa se pogovarjamo.	Pogovarjanje o pravilih		Dogovorjena pravila	Ukrepi
D39	Vsak posameznik oceni, kje je meja. Nekdo, ki ima težave s kontrolo svojih impulzov, je impulziven, bo pobral stvar, ki jo je vrgel in ne bo zaradi tega dobil neko kazen.	Prilagojeni posamezniku		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
D40	Imamo določene ukrepe, kazni, ampak kdaj boš šel v sankcioniranje pa je odvisno od situacije do situacije. Ko boš ocenil, da ogroža varnost drugih, da je šel preko meje, takrat se običajno odločiš za	Določeni ukrepi, kazni		Predpisani ukrepi	Ukrepi

	neko sankcijo.				
D41	Da nekaj popravijo, recimo da prinesejo novo pink ponk žogico, pri konfliktnih pogovor in opravičilo, lahko pa prepoveš tudi računalnik.	Povrnitev nastale materialne škode, pogovor		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
D42	V primeru fizičnega obračunavanja in ustrahovanja pa imajo prepoved vstopa v mladinski center.	Prepoved vstopa v mladinski center		Predpisane kazni	Ukrepi
D43	Obe sva zagovornici tega, da ti ne daješ samo neko kazen, sankcijo, ampak možnost, da se izboljša, hkrati pa jima poskušava ponuditi še nekaj zraven, recimo trening obvladovanja impulzivnosti, obvladovanje jeze. To nama je cilj, da ponudiva še nekaj zraven, da lahko izboljša to svoje vedenje.	Možnost za izboljšanje svojega vedenja		Smisel kaznovanja	Ukrepi
D44	Bolj gre za to, da vidijo, da odreagiramo, da mislimo resno, da smo enake do njih in do ostalih.	Odreagiranje mladinske delavke, enakovredno obravnavanje mladostnikov		Smisel kaznovanja	Ukrepi
D45	Na osnovni, medosebni ravni ja, ne delujem pa avtoritativno. Tako kot jaz spoštujem mladostnika, pričakujem, da bo on mene spoštoval. Težim k temu, da se vsi med seboj spoštujemo.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna	Avtoriteta
D46	Kot sem že prej povedala, ne delujem avtoritativno, ne nastopam kot oseba, ki ima več moči, ampak težim bolj k spoštovanju, saj se mi zdi, da je to veliko bolj pomembno, kot pa da imam vzpostavljeno neko	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna	Avtoriteta

	avtoriteto				
D47	Kolikor se da, se poskušamo skupaj odločati, v kakšnih situacijah pa moreš prevzeti kakšno vlogo.	Skupno odločanje	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D48	Vzrok posledica je moje vodilo, da prevzameš odgovornosti za svoja dejanja.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
D49	Prav tako se dogovarjamo skupaj in upoštevam njihova mnenja	Upoštevanje mnenj mladostnikov, dogovarjanje	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
D50	Če mi postavimo cilje zanj, to niso njegovi cilji, zato jih je potrebno dogovoriti skupaj.	Postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji
D51	Cilji so lahko od nekih prostočasnih, recimo, da bo čez poletje aktiven in bo poiskal tabor ali izmenjavo na katero bi šel, do teh kako ravnati v primeru nasilja doma.	Različni za vsakega posameznika		Dogovorjeni cilji	Cilji
D52	Cilji so čisto individualni.	Individualno določeni		Dogovorjeni cilji	Cilji

Tabela 9.3-6: Kodirani intervju E

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Teme
E1	Potem pa sva se odločila, da bova spraševala mladostnike, ki redno hodijo na delavnice, ki izražajo neko zanimanje, interes za delavnice.	Spraševanje mladostnikov, ki obiskujejo delavnice	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E2	Drugače pa jih vedno sprašujeva, kaj bi radi počeli.	Spraševanje po željah mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E3	Pri večjih projektih pa je tako, da skupaj načrtujemo, izvedemo in na koncu evalviramo samo delo.	Pomoč pri načrtovanju dogodkov, so-izvajanje	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge

E4	Pri večjih dogodkih, kot so npr. Festivali se dobimo in načrtujemo skupaj, potem pa prevzamejo določene zadolžitve, kot so lepljenje plakatov, priprava delavnice, izvedba delavnice, priskrbiti morajo material za samo delavnico itd.	Načrtovanje, priprava in izvedba delavnice	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
E5	Pri glasbenem studio Bejsment, smo jih učili, kako se prijaviti na razne razpise in zdaj sem jaz še samo kot opora tam, oni pa sami »furajo« celotno zadevo, torej morejo sami vse organizirati itd.	Prijavljanje na razpise, organiziranje koncertov in vaj	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
E6	Vedno je dvosmerna.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E7	Velikokrat komuniciramo ena na ena. Zadnje čase opažam, da je veliko potrebe po individualnem pogovoru.	Individualni pogovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E8	Veliko komuniciramo tudi preko facebook strani, kjer nam v sporočila mladostniki nekaj napišejo in potem jim mi odgovarjamo.	Komuniciranje preko facebook strani		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E9	Vedno poteka pogovor v obliki dialoga.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E10	Vedno s pogovorom.	Pogovor z mladostnikom	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E11	Če je kdo ogrožen, se ga umakne in se mu pove, da stvar ni bila pravilno izvedena, če so pa strasti še vedno razvnete, odstranimo tistega, ki je skočil iz mladinskega centra in mu rečemo, da naj pride naslednji dan na pogovor.	Takojšnja zapustitev mladinskega centra		Predpisani ukrepi	Ukrepi
E12	Če se noče pogovoriti naslednjič ima prepoved vstopa v mladinski center, dokler se ne želi pogovoriti. V takih	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija

	primerih ni omahovanja in popuščanja.				
E13	Če pa se začnejo kregati med sabo in če so to prijatelji, jih pustiš in jih na tak način učiš tudi nekega odnosa.	Nevmešavanje mladinskega delavca v konflikte med mladostniki	Reševanje konfliktov	Mimobežna komunikacija	Komunikacija
E14	...vse razrešujemo s pogovorom...	Pogovor z mladostnikom	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E15	Če si naredil napako, priznaš da si jo naredil, se opravičiš in se pogovoriš z mladostnikom.	Opravičilo za napako	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
E16	Takrat ko se z mladostnikom skregava, more mladostnik iz mladinskega centra, naslednji dan pa pride na pogovor, kjer se najprej pogovorimo o naših občutkih, potem pa gremo na ravnanja. Pri tem pa vedno pazimo, da ločimo osebe od njihovega ravnanja.	Pogovor o občutkih in ravnanjih	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
E17	Odgovoren sem za varen prostor, za vzdušje, za razreševanje konfliktov...	Zagotavljanje varnega prostora, razreševanje konfliktov,	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
E17a	...da potekajo aktivnosti, na koncu sem odgovoren za vse.	Izvajanje programa	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
E18	Mladostniki so odgovorni za spoštovanje drugih mladostnikov, za prostor, za sokreiranje vzdušja in prostora.	So-kreiranje prostora, spoštovanje drugih mladostnikov, soustvarjanje dobre klime	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
E19	Vsi smo odgovorni za vse, ampak jaz sem tisti, ki na koncu odgovarja tako za mladostnike kot za sam prostor.	Odgovarjanje za mladostnike in prostor	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
E20	Predvsem tekom različnih situacij.	Tekom situacij		Seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti
E21	V mladinskem centru na vidnem mestu visi tudi plakat s pravili in ko pridejo mladostniki prvič v mladinski center si ga	Plakat s pravili na vidnem mestu		Seznanjenost s pravili	Ukrepi

	lahko preberejo.				
E22	Največkrat prevzamejo odgovornost po pogovorih, ko razdelaš z njim, na kaj je imel on vpliv in na kaj ni imel, pred tem pa krivijo druge in se izgovarjajo na zunanje dejavnike.	Prevzemanje odgovornosti po pogovoru z mladinskim delavcem	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
E23	Pri prevzemanju odgovornosti gremo velikokrat na restitucijo, kar pomeni, da opravi neko delo za ČMC in s tem pokaže, da je odgovorna oseba.	Opravljanje dela za ČMC		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
E24	Pri tem iščemo njihove močne točke, npr. Fantje so navdušeni nad nogometom in potem jim rečem, da naj razmislijo, kaj bi lahko pri nogometu dobrega naredili. Damo jim čas za razmislek, da razmislijo, v čem so oni dobri, kaj bi lahko pripravili, naredili in s tem pokazali svojo odgovornost, ampak velikokrat nimajo ideje, tako da jim potem ti posredno določiš, kaj morejo narediti.	Iskanje njihovih močnih točk, mladostnik sam določi kazen	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Dogovorjeni ukrepi ; vloge mladinskih delavcev	Ukrepi, vloge
E25	V prvi vrsti poskušam biti zgled mladostnikom, jim biti prijatelj z avtoriteto oziroma spoštovani prijatelj.	Prijatelj z avtoriteto	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
E26	Vloge se s časom tudi zamenjajo, kar sem opazil osebno pri meni.	Glede na čas	Spreminjanje vlog	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
E27	Odkar imam sam otroka, me mladostniki dojemajo bolj v očetovski vlogi, seveda sem se že pred tem pojavljal v tej vlogi, vendar ne tako pogosto kot danes.	Očetovska vloga	Nejasne vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
E28	Mladostniki imajo	Vloga »mulcev«	Nejasne	Vloge	Vloge

	vlogo »mulcev«, da so to kar so, druge vloge nimajo.		vloge	mladostnikov	
E29	Pomembno se mi zdi, da jim pri nas dovoliva z sodelavko, da so to kar so, da živijo svojo mladost, hkrati pa jima reflektirava, da sami prihajajo do spoznanja, kaj sploh so.	Priložnost za razvoj	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
E30	...da še mladostniki vedno hodijo.	Prihajanje mladostnikov v ČMC		Uspešnost vloge	Vloge
E31	Največji napredek pa lahko vidiš pri individualnem delu z mladostniki, z njihovimi osebnimi zgodbami.	Zgodbe z življenjskimi napredki		Uspešnost vloge	Vloge
E32	Napredek mladostnika tekom let je tudi en pokazatelj mojega uspešnega dela.	Individualni napredek mladostnika		Uspešnost vloge	Vloge
E33	...vzpodbudne besede iz lokalne okolja, ko ti nekdo reče, da odkar pa mladostnik hodi k nam, pa se je spremenil in to na boljše.	Vzpodbudne besede iz lokalnega okolja		Uspešnost vloge	Vloge
E34	Po dveh mesecih odprtja mladinskega centra, sva se z Majo usedla dol skupaj z mladostniki in sva jih vprašala, kaj jim je »kul« tukaj in kaj jih moti in na podlagi tega smo potem oblikovali pravila, ki jih imamo danes zapisana na plakatu, ki visi v mladinskem centru.	Predlogi mladostnikov		Soustvarjena pravila	Ukrepi
E35	Nekatera pravila pa moreš implementirat sam od sebe, npr. Da je v ČMC-ju prepovedan alkohol in droge.	Implementirana s strani mladinskih delavcev		Vsiljena pravila	Ukrepi
E36	Sčasoma se je izkazalo, da morejo biti določena pravila še bolj razdelana in napisana, npr. Drugo pravilo je, da	Jasno in natančno pojasnjena pravila		Vsiljena pravila	Ukrepi

	spoštujemo drug drugega in smo še morali kasneje kot 11. Pravilo napisati, da ne preklinjamo in žalimo, kar spada vse pod drugo pravilo.				
E37	Se mi pa zdi, da je že zdaj vzpostavljen konsenz o tem kaj je dovoljeno v ČMC-ju in kaj ne, da že mladostniki sami vedo, kdaj so kakšno pravilo prekršili, tudi če ni eksplicitno to napisano med pravili.	Konsenz o tem, kaj je v ČMC-ju dovoljeno in kaj ne		Dogovorjena pravila	Ukrepi
E38	Pravila se spreminjajo, ampak mislim, da ta, ki so so trenutno vredni.	Spreminjanje pravil		Nestalna pravila	Ukrepi
E39	Vmes smo imeli še enkrat večji sestanek na to temo, ko sva zaprla z Majo mladinski center in smo definirali pravila čisto na novo.	Postavljanje pravil na novo		Nestalna pravila	Ukrepi
E40	So določene kršitve, ko sledi takoj sankcija...	Nujnost sankcije pri določenih kršitvah		Samovoljnost ukrepa	Ukrepi
E41	...pri manjših kršitvah pa se o sankcijah oz. kaznih pogovarjam individualno z vsakim mladostnikom.	Individualno dogovarjanje o sankcijah		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
E42	Pri večjih kršitvah je vedno prisoten pogovor, nikoli ni a priori prepoved 3 dni vstopa v ČMC in konec. Usedem se z njim in se pogovorim o tem, kaj on meni o tej sankciji, a meni, da si jo je zaslužil, koliko dni prepovedi vstopa bi imel itd.	Nikoli sankcija brez predhodnega pogovora		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
E43	Smo pa tudi sklepali individualne pogodbe z mladostniki, kar pomeni, da so sami prišli in povedali, da čutijo, da prihaja velikokrat do težav in da bi oni radi zdaj z mano sklenili dogovor o tem, da ne bi več prihajalo do	Individualne pogodbe z mladostniki		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi

	teh težav v smislu, kaj narediti, da ne bi prihajalo več do tega.				
E44	Z mladostniki, ki pa so zelo temperamentni, pa smo dogovorjeni, da se gredo pred ČMC ohladiti za 5 minut in ko so pomirjeni, pridejo nazaj v mladinski center.	Temperamentni mladostniki pomiriti pred ČMC za 5 minut		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
E45	Velikokrat so burne reakcije, ko ga pošlješ ven iz ČMC-ja, potem tekom pogovora pa spoznajo, kaj so naredili narobe.	Spoznanje napake	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
E46	Iz ČMC-ja ga pošlješ ven zato, da se umri in da ohraniš varen prostor za ostale mladostnike ter da mu daš čas za lasten razmislek.	Priložnost za samorefleksijo, ohranitev varnega prostora		Smisel kaznovanja	Ukrepi
E47	V bistvu gre predvsem za to, da reflektirajo svoje ravnanje in obnašanje in da naslednjič, ko so na isti točki, se ustavijo in ne naredijo več iste napake.	Refleksija za svoje ravnanje in obnašanje		Smisel kaznovanja	Ukrepi
E48	Meni je pomembno, da spoštujejo vse, tako mene kot mladostnike, ki zahajajo v ČMC in da se tudi med sabo spoštujejo.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
E49	Jaz delam vedno na medsebojnem spoštovanju. Ni mi a priori pomembno, da mene spoštujejo samo zaradi tega, ker sem odrasla oseba ali mladinski delavec.	Nepomembnost spoštovanja zaradi pozicije		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
E50	Avtoriteta kot zunanja avtoriteta mi ni pomembna.	Nepomembnost zunanje avtoritete		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
E51	Kadar je potrebno stopim na pozicijo, drugače pa se poskušamo dogovarjati o vsem.	Uveljavitev pozicije v določenih situacijah, skupno dogovarjanje		Avtoritarna avtoriteta, dvosmerna komunikacija	Avtoriteta, komunikacija
E52	Cilje postavljamo v glavnem pri projektih, ko skupaj z	Cilji pri projektih; postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji

	mladostniki postavimo cilje projekta, si razdelimo odgovornosti, ki so tudi neke vrste cilji...				
E53	... projekt na koncu tudi evalviramo, da vidimo, ali smo zadane cilje dosegli.	Evalvacija		Preverjanje ciljev	Cilji
E54	Z delavsko socialnega vidika smo le redko delali individualne načrte, pri čemer je to delo bolj prevzela sodelavka, ki je socialno delo tudi doštudirala.	Ni individualnega postavljanja ciljev		Odsotni cilji	Cilji
E55	Zadnji konkretni primer zadajanja ciljev z moje strani je bil organizacija koncerta v ČMC Črnuče, ki jo je po nekajkratni pomoči pri organizaciji preteklih dogodkov prevzel mladostnik sam. Pomagal sem mu pri načrtovanju dogodka, potem pa je vajeti prevzel sam, razdelil vloge ekipi, ki jo je zbral in izpeljal koncert.	Organiziranje koncerta		Dogovorjeni cilji	Cilji

Tabela 9.3-7: Kodirani intervju F

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Teme
F1	Večino stvari organiziramo v skladu z njihovimi potrebami.	Odzivanje na potrebe mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F2	Eni delček načrtovanja pa zajema najino mišljenje o tem, kaj bi bilo dobro, da spoznajo mladostniki in še oni tega ne vedo.	Prepoznavanje vsebin pomembnih za razvoj mladostnikov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F3	Pri nekaterih zadevah so vključeni sami mladostniki, pri nekaterih pa je tisto, kar midva z sodelavcem razbereva iz pogovorov z	Upoštevanje želja mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija

	mladostniki.				
F4	Mi razvijamo mladinski kulturni center in mladostniki imajo pri tem zelo veliko vlogo, ker so oni tisti, ki naredijo plakat, priskrbijo bende in še vse ostale stvari. Vse to delajo z najino podporo.	Pomoč pri razvijanju mladinskega kulturnega centra	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
F5	Nekateri mladostniki so za večje izzive in rabijo predvsem najino mentorstvo, recimo projekt Dan za spremembe, katerega sem koordinatorka jaz, so mladi do 30 let odgovorni za svoje področje znotraj tega projekta, torej vodijo mikro projekte znotraj velikega projekta.	Vodenje majhnih projektov	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
F6	Pri raznih kuharskih delavnicah, pink ponk turnirčkih, nogometnih turnirčkih pa so mladostniki tako organizatorji kot tudi izvajalci, saj vse sami organizirajo in izpeljejo.	Samostojni organizatorji, izvajalci delavnic	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
F7	Mislim, da je kar dvosmerna.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F8	Odkvisno, ali gre za nasilje ali ne. Običajno ju poskušam spraviti narazen, potem pa pogledati, kdo od njiju potrebuje malo več podpore.	Nudnje podpore mladostniku	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F9	Potem sledijo individualni pogovori z mladostniki in skupno iskanje rešitev, kjer pogledamo, kaj bi lahko naredili da si pridemo naproti.	Pogovor z mladostnikom; skupno iskanje rešitev	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F10	Poskušam nekako na miren način razreševati konflikte.	Mediacija	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F11	Včasih ga vržem ven, predvsem iz vidika, da se lahko oba	Takojšnja zapustitev mladinskega		Predpisani ukrepi	Ukrepi

	ohladi in premisliva.	centra			
F12	Poiščem oporo pri sodelavcu, z njim reflektiram, kaj se je trenutno zgodilo...	Reflektiranje dogodka s sodelavcem	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F13	Odgovorna sem za varen prostor, da omogočam mladostnikom, da se lahko tukaj notri razvijajo in odgovorna sem za 50 % odnosa z mladostnikom.	Zagotavljanje varnega prostora; Vzdrževanje odnosa z mladostnikom	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F14	Moja odgovornost je tudi ta, da držim dobro ime skupnosti, da iščem močne povezave, da predstavljam ČMC navzven, da je prostor odprt.	Promoviranje	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F15	Mladostniki pa so odgovorni za to, da so aktivni participanti v programu, da prihajajo sami z idejami in da sami kreirajo ta prostor.	Aktivni participanti; So-kreiranje prostora	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
F16	Jaz mislim, da ima vsak svojo odgovornost za svoje področje.	Vsak odgovoren za svoje področje	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F17	Kot odrasle osebe bi naj svoja čustva, vedenje že znali regulirati, zato moremo držati vzor in mladostnikom dati neki oprijem.	Biti vzor mladostnikom	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F18	Imamo enako odgovornost, vendar na različnih segmentih, področjih.	Enaka odgovornost na različnih področjih	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F19	V mladinskem centru je plakat, ki jih vabi naj ga preberejo, drugače pa jim vse razložimo tekom situacij.	Plakat s pravili na vidnem mestu; Tekom situacij	Seznanjenost s pravili; seznanjenost z odgovornostmi	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti; Ukrepi
F20	Odgovornosti poskušamo aplicirati na zgodbo, ki so njim blizu, npr. če radi igrajo nogomet, potem pravila o spoštovanju apliciramo na nogomet, torej kako	Apliciranje odgovornosti, pravil na konkretne primere	Seznanjenost z odgovornostmi; Seznanjenost s pravili	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti, Ukrepi

	se konkretni pri nogometu ta pravila odražajo itd. Na ta način se mi zdi, da se bolj naučijo, kot pa da bi jim skozi ponavljanje suhoparna pravila in jim tam nekaj teživa.				
F21	Mislim, da ne vedno. Se še vedno učijo. Zelo so si različni, odvisno tudi kakšno družinsko ozadje imajo, kako recimo doma ravnajo s krivdo, odgovornostjo itd.	Ne-zavedanje o odgovornostih	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
F22	Prijatelj z avtoriteto.	Prijatelj z avtoriteto	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F23	Moje vloge se definitivno spreminjajo. Z mlajšimi se bolj igram, mladostniki pridejo iskati meje in sebe, z nekaterimi pa bi lahko bili že partnerji.	Igranje z otroki ; Biti partner	Nejasne vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F24	Različna obdobja prinašajo različne vloge.	Različne vloge v različnih obdobjih	Spreminjanje vlog	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F25	Moja glavna vloga pa je biti vodja mladinskega centra in imeti pregled nad celotnim dogajanjem. Sem vodja, moderator, kreativec, negovalec itd.	Vodja mladinskega centra	Predpisane vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F26	En vidik je tudi odgovornost, da iščem priložnost za svoje učenje, da bom lahko mladostnikom vračala tisto, kar so oni meni dali.	Iskanje priložnosti za svoje učenje	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F27	Včasih pa je moja vloga igrivost, ko se igram z otroki, ki pridejo v mladinski center.	Igranje z otroki	Nejasne vloge	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
F28	En pokazatelj je individualni napredek pri mladostniku, ko vidiš, da spremeni svojo žalostno, družinsko zgodbo v nekaj pozitivnega.	Individualni napredek mladostnika		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge

F29	Pokazatelj je tudi to, da mi zaupajo, da mi povejo zgodbe, ki jih res morijo, ko najdejo svoj smisel.	Zaupanje		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
F30	Pa tudi to, ko se vračajo nazaj.	Vračanje mladostnikov nazaj		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
F31	Skupaj z njimi.	Postavljena v sodelovanju z mladostniki		Soustvarjena pravila	Ukrepi
F32	So bila neka vodila s strani mene in sodelavca, potem pa je bilo vse na njih.	Implementirana s strani mladinskih delavcev		Vsiljena pravila	Ukrepi
F33	Pravila so načeloma konstantna, smo jih pa nekaj dopisali. Vsa pravil mora generacija, ki pride v mladinski center ponotranjiti in se mi zdi, da jim to predstavlja neki izziv.	Ponotranjiti pravila	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
F34	Običajno je tak, da najprej dobi opozorilo, je opozorjen na to, da ne dela prav potem pa vidiš, ali potrebuje 5 ali 10 minut, da ozaveš to opozorilo in če ga ne, leti ven iz ČMC-ja za en dan, dva dni, čisto odvisno kako teži nosi njegova kršitev pravila.	Opozorilo, nato odhod iz ČMC-ja		Samovoljnost ukrepa	Ukrepi
F35	Potem vedno sledi pogovor. Pogovorimo se, zakaj je do tega prišlo, kaj je bil razlog, kako bi lahko v tistem trenutku drugače ravnal, skratka reflektiramo celotno dogajanje.	Pogovor o konfliktu	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
F36	Včasih morejo narediti kako dobro delo za ČMC, povrniti škodo, pogovor z mano ali sodelavcem.	Opravljanje dela za ČMC; Povrnitev nastale materialne škode; Pogovor		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
F37	Po pogovoru mu je jasno, da more prevzeti odgovornost za svoje dejanje.	Prevzemanje odgovornosti po pogovoru z mladinskim delavcem	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti

F38	Vedno jim rečem, da jim ne bom ti krila hrbta, ker so naredili »pizdarijo«.	Prepuščanje odgovornosti mladostnikov za njihova dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
F39	Poskušaš držati stik z njim, se pogovoriti.	Ohranjanje stika z mladostnikom		Smisel kaznovanja	Ukrepi
F40	Obstajajo tudi druge institucije, ne rabijo vsi mladostniki v naš center, saj eni potrebujejo recimo PUM, drugi stanovanjsko skupino, psihiatrično obravnavo itd. Kot vodja mladinskega centra je priporočljivo, da veš kakšne opcije so naprej, da jim lahko posreduješ potrebne informacije o tem.	Spoznanje, da ni ČMC prava institucija zanj		Smisel kaznovanja	Ukrepi
F41	Predvsem pa vidim smiselnost kazni v tem, da pride do uvida in sprejemanja odgovornosti s strani mladostnikov.	Uvid; Sprejemanje odgovornosti		Smisel kaznovanja	Ukrepi
F42	Medsebojno spoštovanje mi je osnova odnosa.	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
F43	Je pa spoštovanje bolj za mene kot modus v glavi, ne rabijo me spoštovati samo zaradi moje strokovnosti.	Nepomembnost spoštovanja zaradi pozicije		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
F44	Stvari, ki jih potrebuje skupina za razvoj, imajo v sebi. Pustim, da se stvari dogajajo in prekinem takrat, ko se začne nasilje.	Ustavitev nasilnih dejanj		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta
F45	Avtoriteta bazira na participaciji, na dialogu z mladostniki, prostovoljci, študenti.	Participacija in dialog z mladostniki		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
F46	So kakšne krizen situacije, ko moram umiriti situacijo, takrat uporabim avtoritarni pristop.	Krizne situacije		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
F47	Cilje postavimo skupaj z mladostniki.	Postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji
F48	Cilj je navadno usmerjen na to, kaj so njihove potrebe in na	Izhajanje iz posameznikovih potreb		Dogovorjeni cilji	Cilji

	podlagi tega oblikujemo, kaj bi bil potem cilj, npr. fantje so želeli več športa in so dali predlog fitnes na prostem.				
--	--	--	--	--	--

Tabela 9.3-8: Kodirani intervju G

Št. izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija	Teme
G1	Predvsem upoštevamo mladostnikove potrebe in želje, smo pa tudi delno prilagodljivi v enem delu, ki ga oblikujemo sami.	Upoštevanje mladostnikovih potreb in želja	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G2	Zelo se prilagodimo uporabnikom in njihovim potrebam.	Odzivanje na potrebe mladostnikov	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G3	Vedno težimo k temu, da so aktivnosti zanimive za mladostnike.	Aktivnosti zanimive za mladostnike	Načrtovanje aktivnosti	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G4	Pri aktivnostih, ki jih organizirajo naši zunanji partnerji, so mladostniki udeleženci. Program je že pripravljen, oni pa ga izvajajo oziroma sodelujejo pri izvedbi.	Udeleženci programa	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G5	Pri projektih ali delavnicah, ki jih organiziramo mi sami, jih poskušamo že od začetka organizirati skupaj z njimi, tako da so vključeni od razvoja do zaključka.	So-organizacija; so-izvajanje	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G6	Na dnevu za spremembe so recimo pripravili škatle, ki so se razdelile po različnih točkah tukaj v Šiški, pomagali so pri lepljenju plakatov, razdeljevanju letakov	Fizična pomoč pri projektih	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge

	o ozaveščanju okolice itd.				
G7	Bolj dajo kakšno pobudo, potem pa skupaj pogledamo, kako bi jo lahko izvršili. Niso še toliko samostojni, da bi lahko že sami celoten projekt naredili.	Dajanje pobud za aktivnosti	Dogovorjene vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G8	Kar se projektov tiče, se trudimo, da je dvosmerna.	Projekti		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G9	Rabijo pa tudi kdaj bolj enosmerno, predvsem pri kakšnem postavljanju meja, razmejitev, pravil in strukture.	Postavljanje pravil, meja, struktur		Enosmerna komunikacija	Komunikacija
G10	Prevladuje pa predvsem dvosmerna.	Razgovor		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G11	Potem ju damo narazen in se pogovorimo z vsakim posebej.	Pogovor z mladostnikom	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G12	Če je manjši konflikt, se pogovorimo tudi z obema naenkrat.	Skupni pogovor z mladostnikoma	Reševanje konfliktov	Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G13	Običajno se pove, zakaj mi zahtevamo neko stvar.	Pojasnjevanje zahtev		Enosmerna komunikacija	Komunikacija
G14	Če pogledava za primer pravila glede računalnika, lahko prepovemo računalnik, lahko se ugasne računalnik za vse, v skrajni obliki pa pošljemo mladostnike tudi ven iz ČMC-ja.	Prepoved uporabe računalnika; takojšnja zapustitev mladinskega centra		Predpisani ukrepi	Ukrepi
G15	Koordinatorji zagotavljamo varen prostor in prostor, kjer imajo mladostniki možnost početi stvari, ki jih zanimajo in tudi če jih ne zanimajo, da jih	Zagotavljanje varnega prostora; zagotavljanje prostora za uresničevanje potencialov	Jasne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti

	spodbujamo k temu.				
G16	Mladostnikova glavna odgovornost je upoštevanje pravil, ki jih ima ta prostor.	Upoštevanje pravil	Dogovorjene odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
G17	To je tudi največje polje konfliktov, ker se poskušamo striktno držati pravil, kar je lahko velikokrat rigidno za same mladostnike in za nas, ampak vseeno na dolgi rok vidimo, da jih to sprošča.	Striktno držanje pravil	Predpisane odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
G18	Zagotovo imamo mi mladinski delavci večjo odgovornost, ker skrbimo za varnost prostora, za aktivnosti in tudi za to, da so mladostniki s temi stvarmi seznanjeni.	Večja odgovornost zaradi zagotavljanja varnosti	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti
G19	Vsa pravila oblikujemo skupaj z mladostniki in to je dobra vstopna točka, ker s tem mladostniki čutijo, da imajo besedo.	Skupno oblikovanje pravil		Soustvarjena pravila	Ukrepi
G20	Mi poskušamo tako, da ko pride nov mladostnik, mu stalni mladostniki razkažejo mladinski center in mu razložijo pravila, ki veljajo v tem prostoru.	Preko drugih mladostnikov		Seznanjenost s pravili	Ukrepi
G21	Nekatere odgovornosti pa jim razložimo sproti.	Sproti		Seznanjenost s pravili	Ukrepi
G22	Vse poskušamo na mehek način, da niso mladostniki direktno soočeni z vsemi pravili in vsem.	Nedirektno		Seznanjenost s pravili	Ukrepi
G23	Kljub temu, da se trudimo vzpostavljati varen prostor in jih nagovarjamo k temu, da če je kaj narobe,	Ne-prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti

	naj pridejo povedat, da se da vse rešiti, ne pride velikokrat do tega.				
G24	Vedno vedo za druge, da so krivi, zase pa nikoli.	Ne-zavedanje odgovornosti za svoja dejanja	Odsotna odgovornost	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
G25	Sebe vidim v vlogi, da zaznavam in slišim mladostnikove prave potrebe.	Zaznavanje potreb mladostnikov	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
G26	Sebe vidim kot neki radar, ki zaznava, kaj se dogaja zares vzadaj z mladostnikom in kako priti do njega.	Zaznavanje mladostnikovega ozadja; približati se mladostniku	Strokovnjak	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
G27	Poskušam jim dati možnost, da razmišljajo, povedo kako bi lahko rešili njihove probleme.	Skupno iskanje rešitev	Spoštljiv in odgovoren zaveznik	Vloge mladinskih delavcev	Vloge
G28	Njihove vloge so zelo mešane.	Mešane vloge	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G29	Eni prihajajo sem zaradi tega, da poskušajo nove stvari, da lahko nekaj naredijo in v taki vlogi tudi pristopajo.	Preizkušanje novih stvari	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G30	Eni imajo vlogo skrbeti za frekventnost, da se skozi nekaj dogaja, da gredo komu na živce.	Vzbujanje pozornosti	Nejasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G31	Njihova vloga je dinamika prostora...	Ustvarjanje dinamike prostora	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G31a	... da naredijo nekaj kar je mogoče zgled nekomu drugemu.	Biti zgled drugim	Jasne vloge	Vloge mladostnikov	Vloge
G32	Odnos z »mulci« in če se v mestu srečamo, da je to neki prijetni trenutek.	Dober stik z mladostniki		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
G33	Pokazatelji so tudi to, ko pridejo, da so nasmejani, se te	Dobra volja mladostnikov; veselje ob vrnitvi		Uspešnost vloge mladinskega	Vloge

	razveselijo, ko prideš z dopusta itd.	po daljši odsotnosti		delavca	
G34	Da pridejo in povedo, da so doma naredili nekaj, kar smo včeraj poskušali v ČMC-ju – te neke praktične izkušnje.	Praktične izkušnje		Uspešnost vloge mladinskega delavca	Vloge
G35	Imamo temeljna pravila, preko katerih ne gremo, od tega da ne preklinjamo v tem prostoru, da ni nasilja, da se ne žalimo ipd.	Določena že vnaprej		Vsiljena pravila	Ukrepi
G36	Druga so zelo situacijsko zastavljena.	Situacijska pravila		Nestalna pravila	Ukrepi
G37	Imeli smo že zelo jasna pravila o uporabi računalnika in so izzvenela in smo se morali ponovno uvesti skupaj in jih postaviti na novo.	Postavljanje pravil na novo		Nestalna pravila	Ukrepi
G38	Malo se spreminjajo in prilagajajo.	Spreminjanje pravil		Nestalna pravila	Ukrepi
G39	Bolj se mi zdi pomembno, da so postavljena in da se jih držimo, da je jasna osnova, kaj se sme in kaj ne in k čemu težimo.	Jasno določena pravila		Vsiljena pravila	Ukrepi
G40	Osnovne kazni in odgovornosti so postavljene...	Določeni ukrepi, kazni		Predpisani ukrepi	Ukrepi
G40a	... nekatera pa določamo tudi individualno za vsakega posameznika posebej.	Prilagojeni posamezniku		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi
G41	Če kdo krši konstantno pravila glede uporabe računalnika, bo dobil daljšo prepoved glede uporabe računalnika, kot pa nekdo, ki je samo enkrat ali dvakrat prekršil	Prilagojeni posamezniku		Dogovorjeni ukrepi	Ukrepi

	pravilo.				
G42	Mladinsko delo je tako dinamično, da se s striktnimi pravili ne da.	Spreminjanje pravil		Nestalna pravila	Ukrepi
G43	Damo tudi višje kazni, o tem pa se vedno pogovorimo zakaj.	Pojasnjevanje določene kazni		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G44	Upirajo se, vendar na koncu vseeno izpolnijo te kazni, kar je zanimivo.	Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
G45	Velikokrat se že sami zavedajo, da so naredili nekaj narobe in kaj bo sledilo.	Zavedanje o odgovornostih	Razvidne odgovornosti	Odgovornosti mladostnikov	Odgovornosti
G46	Predvsem, da začnejo razmišljati, da tisto kar so naredili, da ni prav.	Priložnost za samorefleksijo; opozorilo za neprimerno vedenje		Smisel kaznovanja	Ukrepi
G47	Nikoli ni kazen samo zaradi kazni, ampak se o tem z njimi tudi pogovarjamo. Pogovarjamo se, zakaj je potrebno tolikokrat uporabiti to žaljivo in grdo besedo, katero besedo bi lahko uporabili namesto te itd.	Kazen ni končna oblika; Pogovor o neprimernem vedenju		Smisel kaznovanja	Ukrepi
G48	S pogovorom poskušamo doseči, da se zavedajo, da lahko odreagirajo tudi na drugačen način, ki je bolj ustrezen.	Možnost za izboljšanje svojega vedenja		Smisel kaznovanja	Ukrepi
G49	To mi je zelo pomembno...	Medsebojno spoštovanje		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
G49a	...ampak se hkrati ob tem zavedam, da je tudi na meni odgovornost, da se vedem tako, da me lahko potem oni spoštujejo.	Odgovorno in spoštljivo vedenje do mladostnikov	Notranja odgovornost	Odgovornosti mladinskih delavcev	Odgovornosti

G50	Zaradi same pozicije te mladostniki ne spoštujejo.	Nespoštovanje zaradi pozicije		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
G51	Se mi zdi, da me mladostniki sploh ne dojemajo in jim je vseeno, če bi bil pravnik ali kateri birokrat. Njim je pomembno, da se imajo fajn z mano.	Dober odnos z mladostniki		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
G52	Še vedno je zelo pomembno, da je ta ločnica, da sem jaz tukaj zaposlen, da vodim ta mladinski center in da so mladostniki obiskovalci tega centra. Jaz tukaj morem biti, mladostnik pa je po lastni želji, ga nihče »ne zvleče« v mladinski center in to pogosto uporabljamo, ko jim razlagamo pravila.	Vodenje skupine; potreba po moči mladinskega delavca		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
G53	Avtoriteta se mi zdi pomembna za to, da pravila stojijo, da mladostniki dobijo občutek, kdaj ne gre več preko meje.	Postavljanje meja, pravil		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
G54	Včasih si avtoritaren ravno zaradi teh pravil, preko katerih se ne more iti, imajo pa vseeno možnost vplivati na določen del, kje ni določena neka trdna struktura.	Postavljanje meja, pravil		Avtoritarna avtoriteta	Avtoriteta
G55	Poskušamo jim predstaviti ločnico med tem, kar je neizogibno in kje lahko skupaj soustvarjamo.	Meja med dovoljenim in nedovoljenim		Avtoritativna avtoriteta	Avtoriteta
G56	Permisivni se mi zdi, da ne pride v poštev, kljub temu, da si mladostniki permisivnosti včasih želijo, po drugi strani	Postavitev varnega okvirja za mladostnike		Avtoriteta oprta na kompetence	Avtoriteta

	pa jih pomirja, da imajo določena pravila, strukturo, da vedo kaj se bo dogajalo.				
G57	Cilje, ki jih morajo doseči posamezniki, se oblikujejo skupaj z njimi.	Postavljeni skupaj z mladostnikom		Dogovorjeni cilji	Cilji
G58	Cilji se ne določajo za vse mladostnike, ki obiskujejo mladinski center, ampak za tiste, ki so uporabniki učne pomoči.	Uporabniki učne pomoči		Oprti na instrumentalno definicijo problema	Cilji
G59	Neformalno pa se z mladimi veliko pogovarjamo o njihovih željah, ciljih, kako jih nameravajo doseči, nato pa jih na tej poti vzpodbujamo, preverimo kje so z zastavljenimi cilji ipd.	Pogovor o željah in ciljih mladostnikov		Dvosmerna komunikacija	Komunikacija
G60	Cilj je, da mladi začnejo sami razmišljati kaj jih veseli, česa si želijo, da to ni podano iz strani odraslih, ki jim svetujemo to, kar si v bistvu želimo mi in kar je naša potreba in ne mladostnikova.	Podani s strani mladostnikov		Dogovorjeni cilji	Cilji

9.4 OSNO KODIRANJE

OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV

KOMUNIKACIJA

Kategorija 1: Dvosmerna komunikacija

- Razgovor (A6), (B10), (C9), (D9), (D11), (E6), (E9), (F7), (G10)
- Individualni pogovor (A6), (E7)
- Evalvacija delavnic (A7)
- Komunikacija preko raznovrstnih medijev (A8)
- Pogovor o pravilih v primeru nespoštovanja pravil (A15)
- Dodatno pojasnjevanje pravil (A25)
- Pogovor o starem dogovoru (A34)
- Spraševanje po mnenju (B45)

- Pogovor z mladostniki (B46)
- Upoštevanje in sprejemanje argumentov od mladostnikov (B47)
- Vzpostavljane odnosa, skupni interesi (Č7)
- Komuniciranje preko facebook strani (E8)
- Skupno dogovarjanje (E51)
- Projekti (G8)
- Pojasnjevanje določene kazni (G43)
- Pogovor o željah in ciljih mladostnikov (G59)
- Načrtovanje aktivnosti
 - Soustvarjanje z mladostniki (A1)
 - Odzivanje na potrebe mladostnikov (A2), (B1), (C4), (F1), (G2)
 - Upoštevanje želja mladostnikov (A3), (C1), (Č3), (D3), (F3)
 - Spraševanje po željah mladostnikov (B2), (E2)
 - Sprejemanje predlogov s strani mladostnikov (B3)
 - Preverjanje interesov preko pogovora (Č1)
 - Povratne informacije o delavnici (Č2), (D2)
 - Spraševanje preko anketnih vprašalnikov (D5)
 - Spraševanje mladostnikov, ki obiskujejo delavnice (E1)
 - Upoštevanje mladostnikovih potreb in želja (G1)
 - Aktivnosti zanimive za mladostnike (G3)
- Reševanje konfliktov
 - Pogovor o konfliktu (A10), (A13), (B12), (C13), (C21), (Č11), (E12), (F35)
 - Spodbujanje razmišljanja o vzroku nasilja (B13)
 - Mediacija (B14), (F10)
 - Pogovor o odnosu med mladostnikom in mladinsko delavko (B15)
 - Pogovor o čustvih, videnju situacije s strani mladinske delavke (B15)
 - Pogovor z mladostnikom (B36), (E10), (E14), (F9), (G11)
 - Pomiritev razburjenega mladostnika, nato pogovor z njim (D14)
 - Vsak mladostnik pove svojo plat zgodbe (Č9), (D13), (D15)
 - Opozorilo mladostnika, nato pogovor z njim (Č8)
 - Pogovor o občutkih in ravnanju (E16)
 - Skupno iskanje rešitev (F9)
 - Reflektiranje dogodka s sodelavcem (F12)
 - Skupni pogovor z mladostnikoma (G12)

Kategorija 2: Enosmerna komunikacija

- Postavljanje meja, upoštevanje pravil (D12)
- Postavljanje pravil, meja, struktur (G9)
- Pojasnjevanje zahtev (G13)

Kategorija 3: Mimobežna komunikacija

- Reševanje konfliktov
 - Nevmešavanje mladinskega delavca v konflikte mladostnikov (A9), (C14), (E13)

ODGOVORNOSTI

Kategorija 1: Odgovornosti mladinskih delavcev

- Razvidne odgovornosti
 - Večja odgovornost glede formalnih stvari (A24)
 - Prepuščanje odgovornosti mladostnikom za njihova dejanja (A40), (F38)

- Vzpostavljane spoštljivih in odgovornih odnosov (B17)
- Prevezanje odgovornosti za svoja dejanja (B17), (D19)
- Večja odgovornost zaradi dela z otroci in mladostniki (B23)
- Opominjanje mladostnikov na njihovo odgovornost (Č16)
- Vzpostavitev pogovora z mladostnikom (D10)
- Večanje odgovornosti s starostjo (D19)
- Drugačna odgovornost mladinske delavke (D20)
- Večja odgovornost odraslih oseb (D29)
- Večja odgovornost izobraženega, šolanega človeka (D30)
- Vsak odgovoren za svoje področje (F16)
- Večja odgovornost zaradi zagotavljanja varnosti (G18)
- Odgovorno in spoštljivo vedenje do mladostnikov (G49a)
- Predpisane odgovornosti
 - Upoštevanje zakonskih predpisov (A17)
 - Izvajanje programa (A18), (E17a)
 - Vodenje mladinskega centra (B19)
 - Pojavljanje v medijih (B19)
 - Promoviranje (B19), (F14)
 - Sodelovanje z lokalno skupnostjo (B19)
 - Strokovni in kompetentni pri svojem delu (D22)
 - Odgovarjanje za mladostnike in prostor (E19)
 - Striktno držanje pravil (G17)
- Jasne odgovornosti
 - Zagotavljanje varnega prostora (A16), (C22), (Č24), (D23), (E17), (F13), (G15)
 - Vzdrževanje reda (A16), (B18), (Č14)
 - Soustvarjanje dobre klime (Č13)
 - Medsebojna skrb (Č15)
 - Ustvarjanje ustvarjalnega prostora (Č25)
 - Skrb za mladostnike (D23)
 - Razreševanje konfliktov (E17)
 - Vzdrževanje odnosa z mladostnikom (F13)
 - Zagotavljanje prostora za uresničevanje potencialov (G15)
- Notranja odgovornost
 - Samorefleksija (B16), (C17), (C19)
 - Opravičilo za napako (E15)
 - Biti vzor mladostnikom (F17)
 - Iskanje priložnosti za svoje učenje (F26)

Kategorija 2: Odgovornosti mladostnikov

- Notranja odgovornost
 - Samostojno reševanje konfliktov (A11), (A12)
 - Razmislek o konfliktu (C20)
 - Spoštovanje drugih mladostnikov (D25)
 - Priložnost za razvoj (E29)
 - Ponotranjiti pravila (F33)
- Dogovorjene odgovornosti
 - Upoštevanje pravil (A19), (G16)
 - Odgovornost glede na dogovor (A20)
 - Skrb za red in čistočo (D23)

- Razvidne odgovornosti
 - Prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja (B17), (B24), (B29), (B39), (C27), (D27), (D48), (D19), (G44)
 - Vzpostavljane spoštljivih in odgovornih odnosov (B17)
 - Prevzemanje odgovornosti odvisno od stopnje razvitosti tega občutka (C31)
 - Prisotnost občutka krivde, želje po odkupiti se za napake (D31)
 - Prevzemanje odgovornosti po pogovoru z mladinskim delavcem (E22), (F37)
 - Spoznanje napake (E45)
 - Zavedanje o odgovornostih (G45)
- Predpisane odgovornosti
 - Treznost, »nezadetost« (B22)
- Odsotna odgovornost
 - Ne-prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja (Č22), (G23)
 - Ne-zavedanje o odgovornostih (Č23), (F21), (G24)
 - Valjenje krivde na druge (Č23)
 - Nepriznavanje krivde kljub soočenju z njo (D32)
- Jasne odgovornosti
 - Aktivni participanti (A19), (B20), (F15)
 - Spoštovanje drugih mladostnikov (B20), (E18)
 - Vzdrževanje reda (Č14)
 - Soustvarjanje dobre klime (Č13), (E18)
 - Medsebojna skrb (Č15)
 - So-kreiranje prostora (E18), (F15)

Kategorija 3: Seznanjenost z odgovornostmi

- Pred začetkom izvajanja aktivnosti (A21)
- Tekom situacij (B21), (C28), (E20), (F19)
- Sprotno opominjanje (C29), (C30)
- Opominjanje na spoštljiv pogovor (C15)
- Aplikiranje odgovornosti, pravil na konkretne primere (F20)

VLOGE

Kategorija 1: Vloge mladinskih delavcev

- Predpisane vloge
 - Koordiniranje (A27)
 - Skrb za stike z lokalno skupnostjo (A27)
 - Delovne naloge (A28)
 - Povezovalci med organizacijami, pomembnimi za mladostnika (C35)
 - Načrtovanje (D33)
 - Organiziranje (D33)
 - Spodbujanje mladinskega dela (D8)
 - Vodja mladinskega centra (F25)
- Spoštljiv in odgovoren zaveznik
 - Svetovanje (A27a)
 - Spodbujanje k skupnemu iskanju rešitev (A40)
 - Ni pametovanja o tem, kaj je prav in kaj ni prav (A14)
 - Odrasel sogovornik (B25)
 - Delo na krepitvi moči (B26), (D17), (D34)
 - Iskanje priložnosti za razvoj (B27)

- Skupno iskanje rešitev (A13), (B38), (D28), (G27)
- Upoštevanje in sprejemanje argumentov od mladostnikov (B46)
- Odgovornost mladinskega delavca za odnos z mladostnikom (C16)
- Vzpostavljane in ohranjanje odnosa z mladostnikom (C18), (C26), (C32)
- Postavljanje meja in vzdrževanje pravil (C23)
- Učenje soodgovornosti (C24)
- Nudenje opore (A27a), (C33)
- Pomoč pri spoznavanju sebe, uresničevanju potencialov (C33)
- Vzpostavljane enakovrednih odnosov (C34)
- Usmerjanje, spodbujanje (Č26)
- Biti dober starš (D16)
- Dati občutek razumljenosti, slišnosti (D18)
- Upoštevanje mnenj mladostnikov, dogovarjanje (D49)
- Skupno odločanje (D47)
- Iskanje njihovih močnih točk (E24)
- Prijatelj z avtoriteto (E25), (F22)
- Nudenje podpore mladostniku (F8)
- Strokovnjak
 - Prepoznavanje vsebin pomembnih za razvoj mladostnikov (C3), (F2)
 - Zaznavanje potreb mladostnikov (D1), (D4), (G25)
 - Prepoznavanje stisk in potreb (D33a)
 - Prepoznavanje interesov (C2)
 - Zaznavanje mladostnikove ozadja (G26)
 - Približati se mladostniku (G26)
- Vloga presojevalca
 - Končna odločitev mladinske delavke (B45)
- Spreminjanje vlog
 - Glede na čas (E26)
 - Različne vloge v različnih obdobjih (F24)
- Nejasne vloge
 - Očetovska vloga (E27)
 - Igranje z otroki (F23), (F27)
 - Biti partner (F23)

Kategorija 2: Vloge mladostnikov

- Dogovorjene vloge
 - So-organizacija (A5), (B7), (G5)
 - So-izvajanje (A5), (B7), (E3), (G5)
 - Pomoč pri načrtovanju dogodkov (B5), (E3)
 - Sooblikovanje idej za dogodke (B6)
 - Fizična pomoč pri projektih (B8), (G6)
 - Tehnična in logistična pomoč pri projektih (B9)
 - Načrtovanje, priprava in izvedba delavnice (E4)
 - Prijavljanje na razpise (E5)
 - Organiziranje koncertov in vaj (E5)
 - Pomoč pri razvijanju mladinskega kulturnega centra (F4)
 - Vodenje majhnih projektov (F5)
 - Samostojni organizatorji, izvajalci delavnic (F6)
 - Dajanje pobud za aktivnosti (G7)

- Jasne vloge
 - Aktivni participanti pri delavnicah (B4)
 - Majhni koraki kot aktivna udeležba (C7)
 - Soustvarjanje dobre klime (C37)
 - Udeleženci, izvajalci delavnic (Č6), (D6)
 - Prostovoljci (D6)
 - Udeleženci programa (G4)
 - Ustvarjanje dinamike prostora (G31)
 - Biti zgled drugim (G31a)
- Nejasne vloge
 - Glede na stopnjo vključenosti v aktivnosti (A4)
 - Uživati mladost (B28)
 - Osebnostni napredek mladostnika (C6)
 - Osebnostno razvijanje (C36)
 - Individualno prilagojene (C5), (D7)
 - Prilagojene stopnji razvoja in željam mladostnika (C8)
 - Različne (Č4)
 - Odvisne od stopnje razvoja sposobnosti (Č5)
 - Odvisne od interesov (Č27)
 - Vloga »mulcev« (E28)
 - Mešane vloge (G28)
 - Preizkušanje novih stvari (G29)
 - Vzbujanje pozornosti (G30)

Kategorija 3: Uspešnost vloge mladinskega delavca

- Spoštljiv odnos do mladostnikov (A26)
- Dober stik z mladostniki (B30), (G32)
- Dogovor glede odgovornosti (B31)
- Razumevanje mladostnikov (B31), (C38)
- Sproščenost, a hkrati vzpostavljena avtoriteta (B32)
- Motivirani mladostniki (C39)
- Vračanje mladostnikov nazaj (C40), (F30)
- Mladostniki kot prostovoljci (C41)
- Zgodbe z življenjskimi napredki (C42), (E31)
- Povratne informacije (Č28)
- Zaupanje (Č29), (F29)
- Prihajanje novih mladostnikov (Č30)
- Pogovor, objem (D35)
- Prihajanje mladostnikov v ČMC (E30)
- Individualni napredek mladostnika (E32), (F28)
- Vzpodbudne besede iz lokalnega okolja (E33)
- Dobra volja mladostnikov (G33)
- Veselje ob vrnitvi po daljši odsotnosti (G33)
- Praktične izkušnje (G34)

UKREPI

Kategorija 1. Seznanjenost s pravili

- Samoiniciativno (A22)
- Ob prihodu v mladinski center (Č18)
- Soglasje (D26)
- Plakat s pravili na vidnem mestu (E21), (F19)

- Apliciranje odgovornosti, pravil na konkretne primere (F20)
- Preko drugih mladostnikov (G20)
- Sproti (G21)
- Nedirektno (G22)

Kategorija 2: Vsiljena pravila

- Jasno in natančno pojasnjena pravila (A25), (E36)
- Prilagajanje pravilom (A31)
- Soočenje s pravili ob prihodu v novo skupino (B34)
- Oblikovanje na podlagi sugestije mladinskih delavcev (D36)
- Določena že vnaprej (D37), (G35)
- Implementirana s strani mladinskih delavcev (E35), (F32)
- Jasno določena pravila (G39)

Kategorija 3: Soustvarjena pravila

- Postavljena v sodelovanju z mladostniki (A29), (B33), (Č19), (F31)
- Izhajanje iz želja mladostnikov po počutju (C43)
- Izhajanje iz odnosnega vidika (C44)
- Možnost sooblikovanja pravil na novo (Č20), (Č21)
- Predlogi mladostnikov (E34)
- Skupno oblikovanje pravil (G19)

Kategorija 4: Dogovorjena pravila

- Dogovorno sprejemanje pravil (A30)
- Oblikovanje pravil na podlagi vrednot (B35)
- Fleksibilnost pri oblikovanju (C25)
- Pogovarjanje o pravilih (D38)
- Konsenz o tem, kaj je v ČMC-ju dovoljeno in kaj ne (E37)

Kategorija 5: Nestalna pravila

- Spreminjanje pravil (E38), (G38), (G42)
- Postavljanje pravil na novo (E39), (G37)
- Situacijska pravila (G36)

Kategorija 6: Dogovorjeni ukrepi

- Prilagojeni posamezniku (A32), (D39), (G40a), (G41)
- Mladostnik sam izbere kazen (B37), (E24)
- Povrnitev nastale materialne škode (C45), (C46), (D24), (D41), (F36)
- Pogovor (D41), (F36)
- Opravljanje dela za ČMC (E23), (F36)
- Individualno dogovarjanje o sankcijah (E41)
- Nikoli sankcija brez predhodnega pogovora (E42)
- Individualne pogodbe z mladostniki (E43)
- Temperamentni mladostniki pomirit pred ČMC za 5 minut (E44)

Kategorija 7: Predpisani ukrepi

- Prepoved vstopa v mladinski center (Č12), (D42)
- Takojšnja zapustitev mladinskega centra (Č10), (Č33), (E11), (F11), (G14)
- Določeni ukrepi, kazni (D40), (G40)
- Prepoved uporabe računalnika (G14)

Kategorija 8: Samovoljnost ukrepa

- Glede ukrepov in kazni ni pogajanja (A33)
- Nujnost ukrepa (B39)
- Grožnja s kaznijo ob neupoštevanju opozorila (Č31)
- Nepopustljivost pri kazni (Č32)
- Nujnost sankcije pri določenih kršitvah (E40)
- Opozorilo, nato odhod iz ČMC-ja (F34)

Kategorija 9: Smisel kaznovanja

- Uvid, nov pogled (A35), (F41)
- Kazen ni končna oblika (A36), (G47)
- Priložnost za samorefleksijo (A37), (E46), (G46)
- Znak, da je prestopil mejo (A37)
- Skupno iskanje rešitev (B40)
- Pomoč pri opustitvi neprimernih dejanj (C47)
- Učenje odgovornosti (Č34)
- Opozorilo za neprimerno vedenje (Č35), (G46)
- Vzgojni moment za vse mladostnike (Č36)
- Možnost za izboljšanje svojega vedenja (D43), (G48)
- Odreagirane mladinske delavke (D44)
- Enakovredno obravnavanje mladostnikov (D44)
- Ohranitev varnega prostora (E46)
- Refleksija za svoje ravnanje in obnašanje (E47)
- Ohranjanje stika z mladostnikom (F39)
- Spoznanje, da ni ČMC prava institucija zanj (F40)
- Sprejemanje odgovornosti (F41)
- Pogovor o neprimernem vedenju (G47)

AVTORITETA

Kategorija 1: Avtoritativna avtoriteta

- Medsebojno spoštovanje (A38), (C49),), (Č37), (D45), (D46), (E48), (F42), (G49)
- Spoštovanje na podlagi osebnosti, ne pozicije (B41), (C48)
- Enakovredno spoštovanje (B42)
- Osnovno spoštovanje (B43)
- Mladostniki enakovredni člani mladinskim delavcem (C10)
- Enakovreden položaj v odnosu in komunikaciji (C11)
- Pošten odnos z mladostniki (Č38)
- Nepomembnost spoštovanja zaradi pozicije (E49), (F43)
- Nepomembnost zunanje avtoritete (E50)
- Participacija in dialog z mladostniki (F45)
- Nespoštovanje zaradi pozicije (G50)
- Dober odnos z mladostniki (G51)
- Meja med dovoljenim in nedovoljenim (G55)

Kategorija 2: Avtoriteta oprta na kompetence

- Postavitev varnega okvirja za mladostnike (A39), (G56)
- Ustavitev nasilnih dejanj (B11), (C12), (F44)
- Počutiti kompetentno pri zaščiti mladostnikov (C50)
- Prepoznavanje dinamike v skupini, razvito razumevanje nasilnih dejanj (Č17)

- Postavitev meje zaradi lastne varnosti (C51)

Kategorija 3: Avtoritarna avtoriteta

- Avtoritarni nastop (A23)
- Potreba po moči mladinskega delavca (A23), (G52)
- Postavljanje meja, pravil (A41), (G53), (G54)
- Vodenje skupine (B44), (G52)
- Ohranitev pozicije (B44)
- Moč, pozicija (Č39)
- Uveljavitev pozicije v določenih situacijah (E51)
- Krizne situacije (F46)

CILJI

Kategorija 1: Dogovorjeni cilji

- Naloge praktikantov in študentov (A43)
- Naloge pri projektih (A44)
- Raziskovanje pričakovanj, potreb, želja (B47)
- Določeni glede na potrebe mladostnikov (B49)
- Postavljeni skupaj z mladostnikom (C52), (Č41), (D50), (E52), (F47), (G57)
- Izboljšanje ocen (C53)
- Učenje veščin (C53)
- Različni za vsakega posameznika (D51)
- Individualno določeni (D52)
- Cilji pri projektih (E52)
- Organiziranje koncerta (E55)
- Izhajanje iz posameznikovih potreb (F48)
- Uporabniki učne pomoči (G58)
- Podani s strani mladostnikov (G60)

Kategorija 2: Odsotni cilji

- Ni individualnega postavljanja ciljev (A42), (B48), (E54)

Kategorija 3: Oprti na instrumentalno definicijo problema

- Konkretni problem mladostnika (C54)

Kategorija 4: Določeni cilji

- Splošni cilji, podani s strani mladinskih delavcev (Č40)

Kategorija 5: Preverjanje ciljev

- Evalvacija (A45), (E53)